

การพัฒนาชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ
ของชิมพ์ชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง
ในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา

วิทยานิพนธ์
ของ
อิทธิพัทธ์ น้อยภูธร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน

สิงหาคม 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

การพัฒนาชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ
ของชิมพ์ชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง
ในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา

วิทยานิพนธ์

ของ

อิทธิพัทธ์ น้อยภูธร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน

สิงหาคม 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

DEVELOPMENT OF THE TASK BOX ACTIVITY PACKAGES USING
THE INSTRUCTIONAL MODEL OF SIMPSON'S PRACTICE SKILLS
TO ENHANCE SELF-HELP ABILITY IN DAILY LIFE
OF INTELLECTUALLY IMPAIRED CHILDREN

BY

ITTHIPHAT NOYPHUTHON

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
The Master of Education Degree in Research of Curriculum and Instruction
at Sakon Nakhon Rajabhat University

August 2020

All Rights Reserved by Sakon Nakhon Rajabhat University

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การพัฒนาชุดกิจกรรมกลุ่มองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติ
ของชมพูนันท์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ อธิธิพัทธ์ น้อยภูธร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบ กรรมการสอบและ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนานันต์ กุลไพบูลย์) (ดร.อุษา ปราบหงษ์) ประธานที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์

..... กรรมการสอบ กรรมการสอบและ
(ดร.พจมาน ชำนาญกิจ) แต่งตั้งเพิ่มเติม (รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย) กรรมการที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์

..... กรรมการสอบ
(ดร.จิระพร ราชสิงห์) ผู้ทรงคุณวุฒิ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรรับรองแล้ว

.....
(ดร.อุษา ปราบหงษ์)
ประธานหลักสูตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์)
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

เมื่อวันที่ 27 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2563
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก ดร.อุษา ปราบหงษ์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความกรุณาเอาใจใส่ ดูแล ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในการตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ส่งผลให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตา และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.พจมาน ชำนาญกิจ กรรมการบริหารหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณณ นิมตลง ประธานสาขาวิชาการศึกษาพิเศษและภาษาอังกฤษ (เอกคู่) มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร นายสุพจน์ ชะพินใจ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม นางสาวอรุณา ชาญเดชสิทธิกุล ครูชำนาญการ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดบุรีรัมย์ นางสาวฉัตรวิไล แนนหนา ครูชำนาญการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 10 จังหวัด อุบลราชธานี ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วง

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณะครูและนักเรียนศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำ จังหวัดนครพนม ที่ได้กรุณาช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกตลอดจนให้ความร่วมมือ ในการทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา และสมาชิกในครอบครัวทุกคนที่ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน คอยดูแลและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา และขอขอบคุณ เพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน รุ่น 13 ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณบิดา มารดา ที่ให้ชีวิตและอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษา รวมทั้งขอมอบเป็นกตัญญู กตเวทิตา แต่บรรพชนที่ล่วงลับไปแล้ว และบูรพาอาจารย์ที่ได้สั่งสอนจนผู้วิจัยสามารถ ดำรงตน และบรรลุผลสำเร็จในปัจจุบัน

อิทธิพัทธ์ น้อยภูธร

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา
ผู้วิจัย	อิทธิพัทธ์ น้อยภูธร
กรรมการที่ปรึกษา	ดร.อุษา ปราบหงษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ กำจัดภัย
ปริญญา	ค.ม. (วิจัยหลักสูตรและการสอน)
สถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ปีที่พิมพ์	2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 และ 2) เปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของนักเรียนก่อนและหลังที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมกลองงานที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2562 อายุระหว่าง 5-10 ปี จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมกลองงาน 2) แผนการสอนเฉพาะบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 และ 3) แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบแบบ Wilcoxon Sign Rank Test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 90/92 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้

2. ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของนักเรียน
หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมกลองงานสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมกลองงาน รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน
ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

TITLE	Development of the Task Box Activity Packages Using the Instructional Model of Simpson's Practice Skills to Enhance Self-Help Ability in Daily Life of Intellectually Impaired Children
AUTHOR	Itthiphath Noyphuthon
ADVISORS	Dr. Usa Prabhong Assoc. Prof. Dr. Sumran Gumjudpai
DEGREE	M.Ed. (Research of Curriculum and Instruction)
INSTITUTION	Sakon Nakhon Rajabhat University
YEAR	2020

ABSTRACT

This purposes of this research were: 1) to develop the task box activity packages using the instructional model of Simpson's practice skills to enhance self-help ability in daily life of intellectually impaired children to meet the set criteria of 75/75, 2) to compare self-help ability in daily life of children with intellectual impairment before and after learning through the task box activity packages. A total of five children with intellectual impairment in the age group of 5–10 years, who attended Nakhonphanom Special Education Center, were selected as samples by purposive sampling in the academic year 2019. The research instruments consisted of: 1) the task box activity packages, 2) individual implementation plan with the mean score of 4.53, and 3) an assessment form of self-help ability in daily life with the mean score of 4.56. Statistics for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Wilcoxon Sign Rank Test.

The findings of this research were as follows:

1. The task box activity packages using the instructional model of Simpson's practice skills to enhance self-help ability in daily life of children with intellectual impairment had the efficiency of 90/92, which was higher than the defined criteria of 75/75.

2. Self-help ability in daily life of children with intellectual impairment after the intervention was higher than that of before the intervention at a statistical significance of .05 level.

Keywords: Task Box Activity Packages, Instructional Model of Simpson's Practice Skills, Self-Help Ability in Daily Life

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามของการวิจัย	6
ความมุ่งหมายของการวิจัย	6
สมมติฐานของการวิจัย	6
ความสำคัญของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
กรอบแนวคิดของการวิจัย	8
นิยามศัพท์เฉพาะ	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	13
หลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ	
ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม พุทธศักราช 2560	15
ปรัชญาการศึกษาสำหรับเด็กพิการ	15
วิสัยทัศน์	16
หลักการ	16
จุดหมาย	16
โครงสร้างหลักสูตร	16
การจัดการเรียนรู้	20
บทบาทของผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะสหวิชาชีพ ผู้ปกครอง และบุคลากร	
สนับสนุน	20
การประเมินผลการเรียนรู้	21
การบริการช่วงเชื่อมต่อ	22
แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล	23
ความเป็นมาของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล	23
ความหมายของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล	23

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
หลักการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล	25
วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล	28
องค์ประกอบของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล	29
ประโยชน์จากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล	29
บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	32
ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา	32
ลักษณะของผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	34
สาเหตุของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา	40
ประเภทความบกพร่องทางสติปัญญา	42
การคัดกรองและประเมินความสามารถพื้นฐาน	44
แนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ...	50
ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน	52
ความหมายของการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน	52
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน	53
ปัจจัยที่จำเป็นต่อการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน	57
แนวทางการพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน	58
ชุดกิจกรรม	65
ความหมายของชุดกิจกรรม	65
ประเภทของชุดกิจกรรม	66
องค์ประกอบของชุดกิจกรรม	69
ขั้นตอนการผลิตชุดกิจกรรม	71
ประโยชน์ของชุดกิจกรรม	73
แนวคิดเกี่ยวกับกลองงาน	75
ความหมายและความสำคัญของกลองงาน	75
ประเภทของกลองงาน	76

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
วิธีการใช้กลองงาน	77
ประโยชน์ของกลองงาน	78
รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน	78
ความเป็นมาของรูปแบบ	78
แนวคิดของรูปแบบ	79
วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	79
กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ	79
ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ	80
การหาประสิทธิภาพ	81
ความหมายของประสิทธิภาพ	81
การหาประสิทธิภาพ	82
ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพ	83
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	85
งานวิจัยในประเทศ	85
งานวิจัยต่างประเทศ	87
3 วิธีดำเนินการวิจัย	90
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	90
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	91
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย	91
การเก็บรวบรวมข้อมูล	97
การวิเคราะห์ข้อมูล	98
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	98

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	101
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	101
ลำดับขั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล	102
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	102
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	108
ความมุ่งหมายของการวิจัย	108
สมมติฐานของการวิจัย	109
ขอบเขตของการวิจัย	109
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	110
การเก็บรวบรวมข้อมูล	111
การวิเคราะห์ข้อมูล	112
สรุปผล	112
อภิปรายผล	113
ข้อเสนอแนะ	115
บรรณานุกรม	116
ภาคผนวก	125
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	126
ภาคผนวก ข ตัวอย่างชุดกิจกรรมกลองงาน	128
ภาคผนวก ค ตัวอย่างคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบ การเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน	130
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ	151
ภาคผนวก จ การทดสอบสถิติอันดับพาราเมตริก Wilcoxon Sign Rank Test ...	155
ประวัติย่อของผู้วิจัย	157

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แผนการสอนเฉพาะบุคคล ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบ การเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน	94
2 ผลการวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ของชุดกิจกรรม กลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา	103
3 ผลการวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) ของชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เพื่อส่งเสริม ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียน บกพร่องทางสติปัญญา	104
4 เปรียบเทียบประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพผลลัพธ์	104
5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ในชีวิตประจำวันของนักเรียนก่อนและหลังที่เรียนด้วยชุดกิจกรรม กลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน โดยสถิติพื้นฐาน	105
6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ในชีวิตประจำวันของนักเรียนก่อนและหลังที่เรียนด้วยชุดกิจกรรม กลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน โดยใช้สถิติอนพาราเมตริก ทดสอบแบบ Wilcoxon Sign Rank Test	106
7 ผลการประเมินชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือ ตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา	152
8 ผลการประเมินแบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ในชีวิตประจำวัน	154
9 การทดสอบสถิติอนพาราเมตริก Wilcoxon Sign Rank Test	156

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการวิจัย	8
2 ชุดกิจกรรมกลองงานที่ 1 การถอด/การสวมถุงเท้า	129

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญและสิทธิของคนพิการ ในการรับบริการทางการศึกษาตามมาตรา 10 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติ การจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ซึ่งชี้ชัดว่าการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการจัดการศึกษา สำหรับบุคคลทั่วไป จึงจำเป็นต้องจัดให้คนพิการมีสิทธิและโอกาสได้รับการบริการและ ความช่วยเหลือทางการศึกษาเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ ดังนั้น เพื่อให้ การบริการ และการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการในด้านการศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึง ทุกระบบ และทุกระดับการศึกษา ดังที่มาตรา 5 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับการศึกษา 3 ประการ คือ (1) ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจน ตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลือ อื่นใดทางการศึกษา (2) เลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษ ของบุคคลนั้น และ (3) ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษารวมทั้ง การจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับ ความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 1-4)

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ตามพระราชบัญญัติ การจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ได้ให้คำนิยามของคำว่า “คนพิการ” หมายความว่า บุคคล ซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน เคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์

พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นพิเศษ ที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 5-13) ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณาธิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 ไว้ 9 ประเภท ได้แก่ 1) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น 2) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน 3) บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 4) บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ 5) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ 6) บุคคลที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา 7) บุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม หรืออารมณ์ 8) บุคคลออทิสติก และ 9) บุคคลพิการซ้อน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 45-47)

ความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นประเภทหนึ่งของผู้พิการที่ควรได้รับการดูแล ทั้งนี้เพราะเป็นบุคคลที่มีความจำกัดอย่างชัดเจนในการปฏิบัติตน (Functioning) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะ คือ ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ ร่วมกับความจำกัดของทักษะการปรับตัวอีกอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ ได้แก่ การสื่อความหมาย การช่วยเหลือตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคม/การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน การรู้จักดูแลควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในการชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง และการรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ทั้งนี้ ได้แสดงอาการดังกล่าวก่อนอายุ 18 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 45) โดยเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะมีปัญหาเกี่ยวกับทักษะการแก้ปัญหา มีพัฒนาการทางด้านพฤติกรรมปรับตัวที่ล่าช้า อาจใช้เวลานานในการเรียนภาษา การพัฒนาทักษะทางสังคม และทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน เช่น การแต่งตัว หรือการรับประทานอาหาร ต้องมีการทำซ้ำ ๆ หลายครั้ง และการเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ นั้น ต้องมีการปรับให้เข้ากับระดับการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน อย่างไรก็ตาม เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ พัฒนาตนเอง และมีส่วนร่วมทางสังคมได้ (วนาลี ทองชาติ, 2559, ออนไลน์)

ความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง เป็นทักษะที่สำคัญอีกทักษะหนึ่งของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพราะเป็นความสามารถที่พัฒนาผสมผสานจากทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ และทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้นักเรียนสามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง สามารถดูแลตนเอง มีความภูมิใจในความสามารถ

และเกิดความเคยชินติดตัวนำไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยไม่ต้องเป็นภาระกับผู้อื่นในครอบครัว และสังคมมากเกินไป (มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, 2545, หน้า 1)

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ประจำจังหวัด พิษณุโลก (2552, หน้า 23) ได้กล่าวถึงปัญหาของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ไว้ว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่สามารถเข้าถึงหน่วยงานของภาครัฐอย่างเต็มที่ ไม่สามารถเข้าถึง และไม่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ค่อยมีการจ้างงาน รวมถึงความเชื่อทัศนคติเชิงลบของสังคมที่มีต่อเด็กเหล่านี้ ดังที่ ศิริวิมล ใจงาม (2547, หน้า 45) ได้กล่าวถึงปัญหาในการจัดการศึกษาพิเศษในประเทศไทยไว้ว่า ผู้บริหารการศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษายังไม่เข้าใจเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ผู้ปกครองไม่ส่งเด็กเข้าโรงเรียน เพราะไม่คิดว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษสามารถเรียนหนังสือได้ นอกจากนั้นสังคมยังมีทัศนคติในทางลบต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ทำให้เป็นอุปสรรคอย่างยิ่งในการขยายบริการทางการศึกษาพิเศษสอดคล้องกับ ผดุง อารยะวิญญู (2541, หน้า 28-30) ที่มีความเห็นว่า การศึกษาพิเศษในประเทศไทยถึงแม้จะเริ่มต้นมาเมื่อครั้งศตวรรษที่แล้วก็ยังไม่วางหน้าไปเท่าที่ควร มีปัญหาและอุปสรรค เช่น การกระจายโอกาสทางการศึกษา การให้การศึกษแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึงทั้งในด้านพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ และทั้งในด้านปริมาณ จากรายงานการวิจัยของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติระบุว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษทั่วประเทศมีโอกาสได้รับการศึกษาเพียงร้อยละ 3.51 ในขณะที่เด็กปกติมีโอกาสถึงร้อยละ 96 เมื่อพิจารณาตามประเภทของความต้องการพิเศษ พบว่า เด็กบกพร่องทางสติปัญญาร้อยละ 1.10 ที่มีโอกาสได้รับการศึกษา แสดงว่ารัฐจัดบริการยังไม่ทั่วถึง รวมถึงทัศนคติของผู้บริหาร ทัศนคติของประชาชน นอกจากนั้นยังมีปัญหาอุปสรรคทั้งในด้านนโยบาย ด้านชุมชน หรือแม้กระทั่งปัญหาด้านงบประมาณ

ส่วนสภาพปัญหาด้านการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนมนั้น ผู้เรียนมีความแตกต่างทางด้านร่างกาย อารมณ์ พฤติกรรม ทำให้มีผลกระทบในการเรียนแบบปกติ ครูการศึกษาพิเศษจำเป็นต้องมีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลรวมถึงการปรับบทเรียน และเนื้อหาให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละคน ให้คำปรึกษาสำหรับผู้ปกครอง ประสานงานกับหมอ นักบำบัดต่าง ๆ

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอน ครูจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะพัฒนาผู้เรียน โดยการนำรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้หลักการ วิธีการธรรมชาติ การจัดการเรียน การสอน การช่วยเหลือตนเองที่เน้นทักษะการปฏิบัติ ผู้เรียนจะต้องได้ปฏิบัติจริง เพื่อจะได้ มีทักษะและความชำนาญ จากการศึกษาพบว่า การเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะปฏิบัติ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง ได้ลงมือปฏิบัติ ด้วยตนเองจะสามารถพัฒนาได้ด้วย การฝึกฝน ทำซ้ำบ่อย ๆ จนเกิดความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญ และความคงทน ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามแนวคิด การพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันเป็นหนึ่งในวิธีการสอนแบบฝึกทักษะปฏิบัติที่สามารถ ส่งเสริมทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของนักเรียนที่มีความบกพร่อง ทางสติปัญญาได้

รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกปฏิบัติ ที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกาย ของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกาย ในการทำงานที่มีความซับซ้อน และต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมอง ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับความรู้สึก ที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญการ และความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ในการจัดการ ซึ่งกระบวนการเรียนการสอนมีขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ เป็นขั้น การให้ผู้เรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำ โดยการให้ผู้เรียนสังเกตการทำงานนั้นอย่างตั้งใจ ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม เป็นขั้นการปรับตัวให้พร้อมเพื่อการทำงานหรือแสดงพฤติกรรม นั้น ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ โดยการปรับตัวให้พร้อมที่จะเคลื่อนไหวหรือแสดง ทักษะนั้น ๆ และมีจิตใจและสภาวะอารมณ์ที่ดีต่อการที่จะทำหรือแสดงทักษะนั้น ๆ ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม เป็นขั้นที่ให้โอกาสแก่ผู้เรียนในการตอบสนองต่อสิ่งที่ รับรู้ ซึ่งอาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนเลียนแบบการกระทำ หรือการแสดงทักษะนั้น หรืออาจใช้ วิธีการให้ผู้เรียนลองผิดลองถูก จนกระทั่งสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้อง ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำตัวเอง เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียน ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติ และเกิดความเชื่อมั่นในการทำสิ่งนั้น ๆ ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำ

อย่างชำนาญ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการกระทำนั้น ๆ จนผู้เรียนสามารถทำได้ อย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ เป็นไปโดยอัตโนมัติ และด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงทักษะหรือการปฏิบัติ ของตนให้ดียิ่งขึ้น และประยุกต์ใช้ทักษะที่ตนได้รับการพัฒนาในสถานการณ์ต่าง ๆ และ ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชำนาญ และสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายแล้ว ผู้ปฏิบัติจะเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ในการกระทำ หรือปรับการกระทำนั้นให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ (ทิตนา แชมมณี, 2553, หน้า 242-243) ดังที่ จำเนียร หาญชัยภูมิ (2557, หน้า 70) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การร้อยลูกปัด กลุ่มสาระศิลปะสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน พบว่านักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียน การสอนและส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) และเตรียมความพร้อมของคนพิการ เพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนเรียนรวม โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การเรียนเฉพาะ ความพิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น นอกจากนี้ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด นครพนม ยังจัดระบบและส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และ ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ จัดระบบบริการช่วงเชื่อมต่อ สำหรับคนพิการ (Transitional Services) (ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม, 2561, หน้า 8) และได้มีการจัดการเรียนการสอนและรูปแบบการสอนที่หลากหลาย ที่ประสบผลสำเร็จในการช่วยเหลือทางการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญา ได้แก่ เทคนิคการวิเคราะห์งาน เทคนิคการเสริมแรง เทคนิค Floor Time วิธี PECS ฯลฯ (ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม, 2560, หน้า 12)

ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา และปัญหาของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ที่ยังขาดความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็นด้านการถอด และสวมถุงเท้า การถอดและสวมรองเท้า การถอดและสวมเสื้อคอปกแบบมีกระดุม การถอด และสวมกระโปรงหรือกางเกงที่มีตะขอและซิพ การถูบ้านโดยใช้ไม้ถูพื้น และการพับผ้า

เก็บผ้าที่พับเข้าตู้ จึงสนใจพัฒนาชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ตลอดจนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำถามของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 หรือไม่อย่างไร
2. นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของนักเรียน ก่อนและหลังที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีความสำคัญตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ได้ชุดกิจกรรมกลองงานโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา
2. เป็นแนวทางสำหรับครูหรือผู้ที่สนใจอื่น ๆ นำเอาความรู้ไปประยุกต์และปรับใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษหรือบุคคลทั่วไปให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละบุคคล
3. นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองซึ่งเป็นพื้นฐานในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการเรียนในระดับชั้นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2562 อายุระหว่าง 5-10 ปี จำนวน 38 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2562 อายุระหว่าง 5-10 ปี ศึกษาอยู่ในระดับชั้นเตรียมความพร้อม จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยไม่ผ่านการประเมินความสามารถพื้นฐาน (ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม, 2560, หน้า 12)

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมกลองงานโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน

2.2.2 ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา มีขอบข่ายเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ดังนี้

- 3.1 การถอด/สวมถุงเท้า
- 3.2 การถอด/สวมรองเท้า
- 3.3 การถอด/การสวมเสื้อคอปกแบบมีกระดุม
- 3.4 การถอด/การสวมกระโปรง/กางเกงที่มีตะขอและซิป
- 3.5 การอาบน้ำโดยใช้ไม้ถูพื้น
- 3.6 การพับผ้าเก็บผ้าที่พับเข้าตู้

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการทดลอง

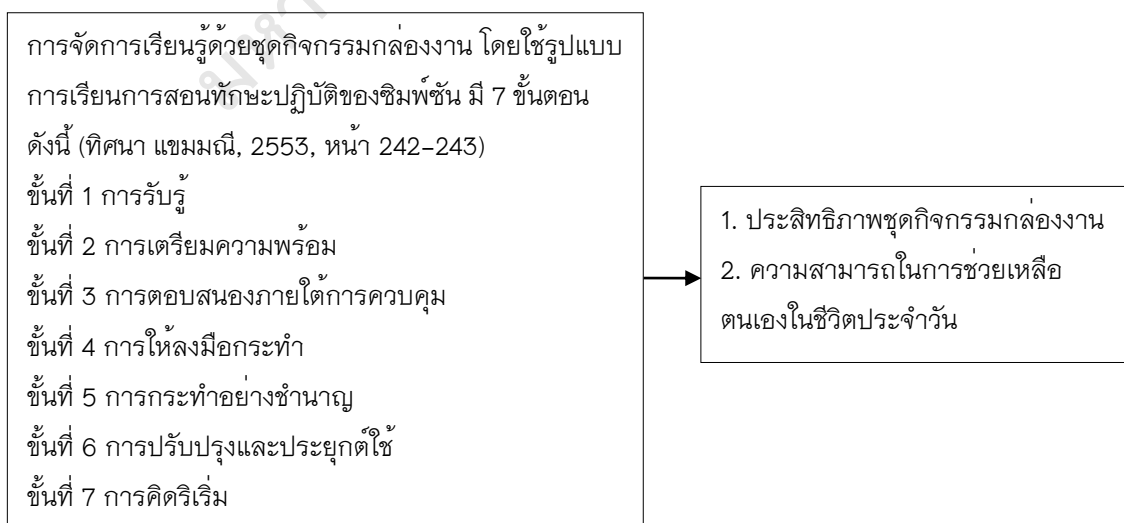
ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ปีการศึกษา 2562 รวมเวลาทั้งสิ้น 40 คาบ ระหว่างเดือนกรกฎาคม-เดือนตุลาคม (รวมเวลาประเมินก่อนเรียนและหลังเรียน)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. **ชุดกิจกรรม** หมายถึง การนำเอาสื่อที่มีการผลิตอย่างเป็นระบบ และมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับนักเรียนมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอด ความรู้และประสบการณ์แก่นักเรียน ช่วยให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ

2. **รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของชิมพ์ชัน** หมายถึง ขั้นตอน การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาความสามารถของนักเรียนในด้านการปฏิบัติกิจกรรม เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน ปฏิบัติจริงจนเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความชำนาญ และความคงทน โดยมีกระบวนการของรูปแบบการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ เป็นขั้นการให้นักเรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำ โดยการให้ นักเรียนสังเกตการทำงานนั้นอย่างตั้งใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม เป็นขั้นการปรับตัวให้พร้อม เพื่อการทำงานหรือแสดงพฤติกรรมนั้น ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ โดยการปรับตัว ให้พร้อมที่จะเคลื่อนไหวหรือแสดงทักษะนั้น ๆ และมีจิตใจและสภาวะอารมณ์ที่ดี ต่อการที่จะทำหรือแสดงทักษะนั้น ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม เป็นขั้นที่ให้โอกาสแก่นักเรียน ในการตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้ ซึ่งอาจใช้วิธีการให้นักเรียนเลียนแบบการกระทำ หรือการแสดงทักษะนั้น หรืออาจใช้วิธีการให้นักเรียนลองผิดลองถูก จนกระทั่งสามารถ ตอบสนองได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำตัวเอง เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติ และเกิดความเชื่อมั่นในการทำสิ่งนั้น ๆ

ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ เป็นขั้นที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝน การกระทำนั้น ๆ จนนักเรียนสามารถทำได้อย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ เป็นไปโดยอัตโนมัติ และด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง

ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ช่วยให้นักเรียนปรับปรุง ทักษะหรือการปฏิบัติของตนให้ดียิ่งขึ้น และประยุกต์ใช้ทักษะที่ตนได้รับการพัฒนา ในสถานการณ์ต่าง ๆ

ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม เป็นขั้นที่นักเรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชำนาญ และสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายแล้ว ผู้ปฏิบัติจะเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ในการกระทำ หรือปรับการกระทำนั้นให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ

3. ชุดกิจกรรมกล่องงาน หมายถึง ชุดสื่อการสอนที่รวบรวม วัสดุ อุปกรณ์ ที่จัดไว้อย่างเป็นระบบในกล่อง โดยให้นักเรียนทำงานหรือกิจกรรมจากง่ายไปหายาก ซึ่งมีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนเป็นขั้นตอน ชุดกิจกรรมกล่องงาน ประกอบด้วย 6 ชุดกิจกรรม ดังนี้ 1) การถอด/สวมถุงเท้า 2) การถอด/สวมรองเท้า 3) การถอด/การสวมเสื้อคอปกแบบมีกระดุม 4) การถอด/การสวมกระโปรง/กางเกงที่มีตะขอและซิปป 5) การถักนิตโดยใช้ไม้ถัก และ 6) การพับผ้าเก็บผ้าที่พับเข้าตัว ชุดกิจกรรมกล่องงาน มีลักษณะเป็นชั้น ๆ ซึ่งในแต่ละชั้นจะประกอบด้วย อุปกรณ์ใช้สำหรับฝึก และคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมกล่องงาน

4. คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมกล่องงาน เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในคู่มือจะประกอบไปด้วย 1) คำชี้แจงสำหรับผู้สอน 2) รายละเอียดชุดกิจกรรมกล่องงาน และแผนการสอนเฉพาะบุคคล โดยรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน และแบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

5. การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมกล่องงานโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง มุ่งพัฒนาความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ ด้วยชุดกิจกรรมกล่องงาน ประกอบด้วย 6 ชุดกิจกรรม ดังนี้ 1) การถอด/สวมถุงเท้า 2) การถอด/สวมรองเท้า 3) การถอด/การสวมเสื้อคอปกแบบมีกระดุม 4) การถอด/การสวมกระโปรง/กางเกงที่มีตะขอและซิปป 5) การถักนิตโดยใช้ไม้ถัก 6) การพับผ้าเก็บผ้าที่พับเข้าตัว โดยมีกระบวนการรูปแบบการเรียนการสอน 7 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การรับรู้ ผู้สอนอธิบายให้นักเรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำ

ขั้นที่ 2 การเตรียมความพร้อม ผู้สอนปรับพฤติกรรมให้นักเรียนพร้อมที่จะทำกิจกรรม

ขั้นที่ 3 การตอบสนองภายใต้การควบคุม ผู้สอนสาธิตและให้นักเรียนทำตามโดยผู้สอนคอยช่วยเหลือ

ขั้นที่ 4 การให้ลงมือกระทำ ให้นักเรียนลงมือทำซ้ำ ๆ โดยผู้สอนคอยแนะ
ทางกาย วาจา

ขั้นที่ 5 การกระทำอย่างชำนาญ ให้นักเรียนฝึกซ้ำ ๆ สมำเสมอ เป็นประจำ

ขั้นที่ 6 การปรับปรุง ผู้สอนแนะนำกระบวนการฝึกที่นักเรียนยังไม่
สามารถทำได้

ขั้นที่ 7 การคิดริเริ่ม แนะนำและส่งเสริมให้นักเรียนได้นำไปปฏิบัติ
ในสถานการณ์จริง

5. นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่มีพัฒนาการ
ทางสติปัญญาช้ากว่าบุคคลทั่วไปเมื่อวัดเชาว์ปัญญา โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานแล้ว
มีเชาว์ปัญญาต่ำกว่าคนทั่วไป และความสามารถในการดำรงชีวิต การช่วยเหลือตนเอง
ในชีวิตประจำวันต่ำกว่าเกณฑ์ และมีพัฒนาการที่ไม่เหมาะสมกับวัย ซึ่งได้มาโดยวิธีการ
คัดกรองจากแบบประเมินความสามารถพื้นฐานของนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา
ซึ่งมีอายุระหว่าง 5-10 ปี ศึกษาอยู่ในระดับชั้นเตรียมความพร้อม

6. ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน หมายถึง
ทักษะในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง ได้แก่ 1) การถอดการสวมถุงเท้า
2) การถอด/การสวมรองเท้า 3) การถอด/การสวมเสื้อคอปกแบบมีกระดุม 4) การถอด/
การสวมกระโปรง/กางเกงที่มีตะขอและซิป 5) การถูบ้านโดยใช้ไม้ถูพื้น 6) การพับผ้าเก็บผ้า
ที่พับเข้าตู้ รวมถึงกระบวนการทำงานให้ประสบความสำเร็จตามความสามารถของแต่ละ
บุคคล ทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยใช้เกณฑ์การประเมิน
ดังนี้

ระดับ 5 คะแนน หมายถึง ทำได้ด้วยตนเอง

ระดับ 4 คะแนน หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา

ระดับ 3 คะแนน หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางท่าทางและ
วาจา

ระดับ 2 คะแนน หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางกาย ท่าทาง
และวาจา

ระดับ 1 คะแนน หมายถึง ทำไม่ได้ หรือไม่ทำ

7. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ การสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันของเด็คบภพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ระดับคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ของกระบวนการเรียนต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ โดยกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ที่ 75/75 ซึ่งแบ่งเป็น

75 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบท้าย ชุดกิจกรรมกลองงานตามรูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซันแต่ละชุด ของนักเรียนทั้งหมด มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 75

75 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียน ด้วยชุดกิจกรรมกลองงานตามรูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ครบทั้ง 6 ชุดกิจกรรมกลองงาน ของนักเรียนทั้งหมด มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 75

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมกล่อ่งงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ การสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรายละเอียด ดังนี้

1. หลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม พุทธศักราช 2560

- 1.1 ปรัชญาการศึกษาสำหรับเด็กพิการ
- 1.2 วิสัยทัศน์
- 1.3 หลักการ
- 1.4 จุดหมาย
- 1.5 โครงสร้างหลักสูตร
- 1.6 การจัดการเรียนรู้
- 1.7 บทบาทของผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะสหวิชาชีพ ผู้ปกครอง

และบุคลากรสนับสนุน

- 1.8 การประเมินผลการเรียนรู้
- 1.9 การบริการช่วงเชื่อมต่อ

2. แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

- 2.1 ความเป็นมาของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
- 2.2 ความหมายของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
- 2.3 หลักการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
- 2.4 วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
- 2.5 องค์ประกอบของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
- 2.6 ประโยชน์จากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

3. บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 3.1 ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 3.2 ลักษณะของผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 3.3 สาเหตุของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา
 - 3.4 ประเภทความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 3.5 การคัดกรองและประเมินความสามารถพื้นฐาน
 - 3.6 แนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
 - 4.1 ความหมายของการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
 - 4.2 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
 - 4.3 ปัจจัยที่จำเป็นต่อการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
 - 4.4 แนวทางการพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
5. ชุดกิจกรรม
 - 5.1 ความหมายของชุดกิจกรรม
 - 5.2 ประเภทของชุดกิจกรรม
 - 5.3 องค์ประกอบของชุดกิจกรรม
 - 5.4 ขั้นตอนการผลิตชุดกิจกรรม
 - 5.5 ประโยชน์ของชุดกิจกรรม
6. แนวคิดเกี่ยวกับกล่องงาน
 - 6.1 ความหมายและความสำคัญของกล่องงาน
 - 6.2 ประเภทของกล่องงาน
 - 6.3 วิธีการใช้กล่องงาน
 - 6.4 ประโยชน์ของกล่องงาน
7. รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน
 - 7.1 ความเป็นมาของรูปแบบ
 - 7.2 แนวคิดของรูปแบบ
 - 7.3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
 - 7.4 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ
 - 7.5 ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

8. การหาประสิทธิภาพ

8.1 ความหมายของประสิทธิภาพ

8.2 การหาประสิทธิภาพ

8.3 ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพ

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

9.1 งานวิจัยในประเทศ

9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม พุทธศักราช 2560

คนพิการมีสิทธิทางการศึกษา ตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการจนตลอดชีวิต ทางการศึกษา สถานศึกษาต้องคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความต้องการเป็นพิเศษของบุคคลนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษมีหน้าที่จัดการศึกษา ในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม และเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม จึงได้ทบทวนหลักสูตรการจัดการศึกษา ระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ และพัฒนาให้เป็นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กพิการ พุทธศักราช 2560 รายละเอียดดังนี้ (ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด นครพนม, 2560, หน้า 5-15)

1. ปรัชญาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ

1.1 เด็กพิการทุกคนมีโอกาสรับและเข้าถึงการศึกษาอย่างทั่วถึง และเสมอภาค

1.2 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ควรจัดให้เร็วที่สุดตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้แก่ ครู หมอ พ่อแม่ และชุมชน รวมทั้งมีการวางแผนการจัดบริการทางการศึกษาที่เหมาะสม เพื่อสนอง ต่อความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล

1.3 จัดให้มีการดำเนินการส่งต่อหรือการเปลี่ยนผ่าน เพื่อให้เด็กพิการ ได้รับบริการที่เหมาะสมตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล

1.4 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการมุ่งเน้นให้เด็กพิการดำรงชีวิตอยู่ กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. วิสัยทัศน์

เด็กพิการทุกคนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ ดำรงชีวิตและสามารถอยู่
กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

3. หลักการ

หลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ
ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม พุทธศักราช 2560 มีหลักการสำคัญ ดังนี้

3.1 จัดการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.2 พัฒนาเด็กพิการโดยองค์รวมด้วยรูปแบบและกระบวนการ
ที่หลากหลายผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ โดยใช้แผนให้บริการช่วยเหลือ
เฉพาะครอบครัว แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา
ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะของเด็กพิการและครอบครัว

3.3 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กพิการสามารถดำรงชีวิต
ได้เต็มศักยภาพอย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3.4 เลือกใช้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ
และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ให้ตรงกับความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล

3.5 เน้นการมีส่วนร่วมกับครอบครัว คณะสหวิชาชีพ สถานศึกษา
ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กพิการ

3.6 ประเมินผลการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและนำผลการประเมินมาใช้
ในการปรับและทบทวนแผนเพื่อพัฒนาเด็กพิการ

4. จุดหมาย

มุ่งพัฒนาเด็กพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการให้สามารถพัฒนาได้
เทียบเท่า หรือใกล้เคียงกับเด็กทั่วไปในวัยเดียวกัน และส่งเสริมครอบครัวให้สามารถเลี้ยงดู
พัฒนาเด็กพิการ เพื่อให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาตามที่กำหนดในแผนการจัดการศึกษา
เฉพาะบุคคล และแผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว ให้มีศักยภาพพึ่งพาตนเองได้
และมีคุณภาพชีวิตที่ดีเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล

5. โครงสร้างหลักสูตร

การพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ ตามหลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือ
ระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม พุทธศักราช
2560 จำเป็นต้องคำนึงถึงโครงสร้างหลักสูตร ดังนี้

5.1 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนา คักยภาพเด็กพิการ ตามหลักสูตรกำหนด

5.2 ทักษะการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ทักษะพื้นฐานและ ทักษะจำเป็นเฉพาะความพิการหรือทักษะจำเป็นอื่น ๆ มีรายละเอียด ดังนี้

5.2.1 ทักษะพื้นฐาน เป็นทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาเด็กพิการ มีทั้งหมด 6 ทักษะ ได้แก่

1) ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ เป็นการพัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ ในด้านต่าง ๆ ในเรื่องการเคลื่อนไหวในท่านอน การคืบ การคลาน การนั่ง การยืน การเดิน การวิ่ง การกระโดด และการรับส่งลูกบอล

2) ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก เป็นการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก ให้แข็งแรง และใช้ได้อย่างประสานสัมพันธ์กัน ในเรื่องการมอง การใช้มือในการทำกิจกรรม การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ และการเคลื่อนไหวอวัยวะที่ใช้ในการพูด

3) ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน เป็นการพัฒนา ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันพื้นฐานในเรื่องการรับประทานอาหาร การแต่งกาย การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย และการรับผิดชอบงานบ้าน

4) ทักษะการรับรู้และแสดงออกทางภาษา เป็นการพัฒนา ให้ผู้เรียนสามารถรับรู้และแสดงออกทางภาษาที่เหมาะสมในเรื่องการรับรู้เสียงและคำ การแสดงสีหน้าท่าทางและคำพูด การออกเสียงพยัญชนะและสระ การสร้างคำพูดและ ประโยค และการบอกข้อมูลส่วนตัว

5) ทักษะทางสังคม เป็นการส่งเสริมการปฏิบัติตนในสังคม ในเรื่องการเล่นและเสริมสร้างการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

6) ทักษะทางสติปัญญาหรือการเตรียมความพร้อมทางวิชาการ เป็นการพัฒนาด้านการรับรู้ ความคิดรวบยอดด้านต่าง ๆ และการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การเตรียมความพร้อมทักษะพื้นฐานคณิตศาสตร์ในเรื่องการนับ การรู้ค่าของตัวเลข การอ่านและการเขียนตัวเลข การจับคู่ การเปรียบเทียบ การจำแนก การจัดหมวดหมู่ การเตรียมความพร้อมทักษะพื้นฐานภาษาไทย ได้แก่ การอ่าน และการเขียนภาษาไทย

5.2.2 ทักษะจำเป็นเฉพาะความพิการหรือทักษะจำเป็นอื่น ๆ เป็นการพัฒนาศักยภาพเฉพาะของเด็กพิการตามความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละประเภท ความพิการ และได้จัดทำไว้เป็นตัวอย่าง ดังนี้

1) ทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เป็นการพัฒนาทักษะครอบคลุม การใช้ประสาทสัมผัสทางการเห็นที่เหลืออยู่ การสร้างความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม และการเคลื่อนไหว การเดินทางของคนตาบอด การฝึกประสาทสัมผัส การเคลื่อนไหวของมือ การอ่านอักษรเบรลล์ การเตรียมความพร้อม การเขียนอักษรเบรลล์ การเขียนอักษรเบรลล์ การใช้ลูกคิด

2) ทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นการพัฒนาทักษะการฟัง การพูด การใช้เครื่องช่วยฟัง และการใช้ภาษามือ

3) ทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นการพัฒนาการรับผิดชอบงานบ้าน การดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคล และความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน

4) ทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ เป็นการฝึกการใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยเดินกายอุปกรณ์เสริมกายอุปกรณ์เทียม อุปกรณ์ดัดแปลง สิ่งอำนวยความสะดวก และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงการดูแลสุขอนามัยส่วนบุคคลเพื่อป้องกันภาวะแทรกซ้อน

5) ทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นการเตรียมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านความสนใจ ความเข้าใจภาษา การแสดงออกทางภาษา อารมณ์ ความรู้สึก การลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การปฏิบัติตามกติกาของสังคม นำไปสู่การพัฒนาด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ

6) ทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดและภาษา เป็นการพัฒนาการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยการฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การใช้รูปภาพสัญลักษณ์ในการสื่อสาร ควรได้รับการแก้ไข การพูดจากครูการศึกษาพิเศษ หรือนักอรรถาธิบาย

7) ทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรมหรืออารมณ์ เป็นการพัฒนาด้านอารมณ์ ความรู้สึก ด้านความสนใจ การตอบสนองต่อสิ่งเร้า เพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และปฏิบัติตามกติกาของสังคมได้อย่างเหมาะสม ควรได้รับการฝึกจากคณะสหวิชาชีพ

8) ทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กออทิสติก เป็นการฝึกทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับบุคคลออทิสติก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านความสนใจ การตอบสนองต่อสิ่งเร้า การเข้าใจภาษา การแสดงออกทางภาษา อารมณ์ ความรู้สึก การลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ การปฏิบัติตามกติกาของสังคม การเลียนแบบ การหลีกเลี่ยงจากอันตราย

9) ทักษะจำเป็นเฉพาะสำหรับเด็กพิการซ้อน สามารถนำทักษะจำเป็นเฉพาะความพิการหรือทักษะจำเป็นอื่น ๆ ไปใช้ได้ หรือกำหนดทักษะจำเป็นเพิ่มเติมเพื่อนำมาพัฒนาเด็กพิการได้ตามความเหมาะสม

5.3 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้

พัฒนาศักยภาพ ตามประเภทและสภาพความพิการ ตามบริบทหรือความพร้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดขอบข่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งศูนย์การศึกษาพิเศษสามารถนำมาปรับใช้และดำเนินการในรูปแบบกิจกรรม โครงการ หรือการบูรณาการกิจกรรม ดังสาระสำคัญต่อไปนี้

5.3.1 กิจกรรมนันทนาการ เป็นกิจกรรมที่ศูนย์การศึกษาพิเศษจัดเพิ่มเติมจากกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการตามที่ระบุไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เช่น กิจกรรมดนตรี กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมกีฬา เป็นต้น

5.3.2 กิจกรรมคุณธรรม เป็นกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กพิการมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงงาม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น กิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี กิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมทางสังคม กิจกรรมการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและจิตสาธารณะ เป็นต้น

5.3.3 กิจกรรมทัศนศึกษา เป็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้สภาพแวดล้อม ทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ของชุมชน ท้องถิ่น ชาติ และกลุ่มประเทศอาเซียน และทัศนศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ตรงให้กับเด็กพิการเพิ่มเติมจากที่ระบุไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เช่น ทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน กิจกรรมกระเตงน้องท่องสวนสัตว์ เป็นต้น

5.3.4 กิจกรรมบริการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นกิจกรรมการให้บริการแก่เด็ก หรือผู้ปกครอง เช่น การให้บริการสืบค้นข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต การให้บริการคอมพิวเตอร์ในการจัดทำสื่อ การบริการสืบค้นผลงานของศูนย์การศึกษาพิเศษ ผ่านคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

5.3.5 กิจกรรมอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

5.4 เวลาเรียน ขึ้นอยู่กับความพร้อม พัฒนาการและศักยภาพ
ของเด็กพิการ ตามประเภทและสภาพความพิการของแต่ละบุคคล

6. การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นการนำหลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม
สำหรับเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม พุทธศักราช 2560
ไปสู่การปฏิบัติ ผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้
การออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้เฉพาะสำหรับเด็กพิการ
เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึง
ความสามารถพื้นฐานของเด็กพิการ ความยืดหยุ่นของเนื้อหา และกระบวนการเรียนรู้
ที่เหมาะสมตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล

ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ให้คำนึงถึงความต้องการจำเป็นพิเศษ
ของผู้เรียนซึ่งอาจใช้กระบวนการดังต่อไปนี้ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด
กระบวนการทางสังคม กระบวนการวิจัย การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การลงมือ
ปฏิบัติจริง การแก้ปัญหา การเรียนรู้แบบบูรณาการ และเทคนิคการสอนอื่น ๆ เช่น เทคนิค
การวิเคราะห์งาน เทคนิค 3R (Repetition/ Relaxation/Routine) เทคนิคการเสริมแรง
เทคนิคการเลียนแบบ เทคนิคการกระตุ้นเตือน เทคนิคการลงโทษ เทคนิคฟลอไทม์
(Floor Time) วิธีเพ็คส์ (PECS) และวิธีทีช (TEACCH) เป็นต้น

7. บทบาทของผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะสหวิชาชีพ ผู้ปกครอง และบุคลากรสนับสนุน

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร
ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอน คณะสหวิชาชีพ ผู้ปกครอง และบุคลากรสนับสนุน ควรมีบทบาท
ดังนี้

7.1 ผู้บริหาร

ผู้บริหารเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรสู่การปฏิบัติจริง
ในศูนย์การศึกษาพิเศษ อย่างเป็นรูปธรรม ส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรที่เอื้อต่อ
การจัดการเรียนรู้ รวมทั้งประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนา
เด็กพิการ

7.2 ครูผู้สอน

ครูผู้สอนต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม พุทธศักราช 2560 อย่างถ่องแท้ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

7.3 คณะสหวิชาชีพ

คณะสหวิชาชีพ เป็นคณะผู้ให้บริการประกอบด้วย แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักอรรถบำบัด นักโภชนาการ นักกิจกรรมบำบัด นักกายภาพบำบัด นักสังคมสงเคราะห์ ครูการศึกษาพิเศษ มีส่วนร่วมในการประเมินความสามารถพื้นฐาน วางแผน ร่วมพัฒนา และประเมินผล รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาในการพัฒนาเด็กพิการ โดยคณะสหวิชาชีพเป็นบุคลากรจากโรงพยาบาล ศูนย์การศึกษาพิเศษ พัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ และอื่น ๆ

7.4 ผู้ปกครอง

ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน และพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา

7.5 บุคลากรสนับสนุน

บุคลากรสนับสนุน มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงาน จัดการศึกษา และปฏิบัติการกิจให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร

8. การประเมินผลการเรียนรู้

การประเมินคุณภาพของผู้เรียน พิจารณาองค์ประกอบร่วมกัน 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตร กำหนด โดยผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกองค์ประกอบ ดังนี้

8.1 องค์ประกอบด้านทักษะการเรียนรู้

เป็นการประเมินทักษะพื้นฐานและทักษะจำเป็นอย่างเฉพาะความพิการ หรือทักษะจำเป็นอย่างอื่น ๆ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

8.1.1 การประเมินก่อนการให้บริการ

เป็นการประเมินความสามารถพื้นฐาน เทียบเกณฑ์ พัฒนาการมาตรฐานของเด็กทั่วไป เพื่อประโยชน์ในการจัดทำแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล/แผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว

8.1.2 การประเมินระหว่างการให้บริการ

เป็นการประเมินจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือเป้าหมายระยะสั้น จากแผนการสอนเฉพาะบุคคล เพื่อประโยชน์ในการติดตามความก้าวหน้าหรือพัฒนาการ หรือข้อบกพร่อง รวมทั้งการทบทวนปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล/แผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว

8.1.3 การประเมินหลังการให้บริการ ดำเนินการดังนี้

- 1) การประเมินเป้าหมายระยะยาว 1 ปี ตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเพื่อตัดสินผลการเรียนรู้
- 2) การประเมินความสามารถพื้นฐานหลังการให้บริการ เพื่อเปรียบเทียบความก้าวหน้าของพัฒนาการ
- 3) ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาเด็กพิการ หรือการส่งต่อ การประเมินทักษะการเรียนรู้ตามหลักสูตร ใช้เกณฑ์ในการตัดสินเป็น 5 ระดับ คือ ดีเยี่ยม ดีมาก ดี พอใช้ และปรับปรุง

8.2 องค์ประกอบด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เป็นการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร โดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินเป็น 4 ระดับ คือ ดีเยี่ยม ดี ผ่าน และไม่ผ่าน

8.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร โดยใช้เกณฑ์การตัดสินผ่าน และไม่ผ่าน

9. การบริหารช่วงเชื่อมต่อ

เป็นการประสานให้ผู้เรียนได้รับบริการทางการศึกษา หรือบริการอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับศักยภาพ จากสภาพแวดล้อมหนึ่งไปสู่สภาพแวดล้อมหนึ่ง โดยให้มีข้อจำกัดน้อยที่สุด และได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพมากที่สุด

การบริหารช่วงเชื่อมต่อ สำหรับผู้เรียนที่มีการพัฒนาศักยภาพผ่านตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด อาจจะเป็นการบริการช่วงเชื่อมต่อจากระดับชั้นหนึ่งไปสู่ระดับชั้นหนึ่ง หรือย้ายสถานศึกษา หรือไปรับบริการด้านอื่น ๆ ให้ศูนย์การศึกษาพิเศษ นำส่งแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล/แผนให้บริการช่วยเหลือเฉพาะครอบครัว แบบรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการศึกษาหรือบริการด้านอื่น ๆ ต่อไป

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

1. ความเป็นมาของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2556, หน้า 1) ได้กล่าวถึง ความเป็นมาของการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลว่า มีต้นกำเนิดที่สหรัฐอเมริกา โดยมีพัฒนาการตามลำดับ ดังนี้ ใน ค.ศ. 1975 รัฐบาลกลางได้ออกกฎหมาย Education for All Handicapped Children Act of 1975 (Public Law 94-142 หรือ PL 94-142) ซึ่งมีผลบังคับใช้ใน ค.ศ. 1977 สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ กำหนดให้รัฐจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาแก่เด็กพิการอายุระหว่าง 3-21 ปี เพิ่มมากขึ้น ต่อมาในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1990 รัฐบาลกลางได้ออกกฎหมาย Individuals with Disabilities Education Act : IDEA (PL 101-476) ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลแก่เด็กพิการทุกคน โดยให้ความสำคัญกับผู้ปกครองเป็นอย่างยิ่ง เพราะเชื่อว่าผู้ปกครองเป็นบุคคลสำคัญในการนำเด็กพิการเข้าถึงบริการทางการศึกษาตามที่กฎหมายให้สิทธิไว้ และมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเด็กพิการร่วมกับนักการศึกษา

ปัจจุบัน สังคมโลกเกิดกระแสการยอมรับสิทธิ ความเท่าเทียมกันของมนุษยชน ข้อบ่งชี้สำคัญของ สิทธิความเท่าเทียมกัน คือ “สิทธิทางการศึกษา” ซึ่งเป็นข้อความที่ประกาศไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วย สิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และได้รับการยืนยันอีกครั้งในปฏิญญาสากลว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration on Education for All) ซึ่งระบุว่าผู้ด้อยโอกาสทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาตามที่พวกเขาต้องการ พ่อ แม่ ผู้ปกครองมีสิทธิโดยชอบธรรมที่จะได้รับคำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมที่สุดกับสภาพแวดล้อมและตามความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น หน่วยงานที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ จึงต้องจัดการศึกษาให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนพิการให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้กับคนพิการในวัยเรียนทุกคน

2. ความหมายของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละบุคคล ได้มีนักการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 18) ได้ให้ความหมาย แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลว่า เป็นแผนการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่ทางโรงเรียนจัดทำขึ้น โดยได้ร่วมมือและความยินยอมจากผู้ปกครองของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ แผนนี้บรรจุเนื้อหาสาระของแต่ละคน เป็นแผนในระยะ 1 ปี และมีการทบทวนแผน ทุกภาคเรียน

เบญจา ชลธารันนธ์ (2543, หน้า 46) ได้ให้ความหมาย แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลว่า เป็นแผนการจัดการศึกษาซึ่งกำหนดแนวทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลพิการแต่ละบุคคล ตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้เป็นเฉพาะบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548, หน้า 45) ได้ให้ความหมาย แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลว่า เป็นแผนการให้บริการทางการศึกษาพิเศษรายปี ที่จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรให้กับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นรายบุคคล โดย พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดทำ ซึ่งจะต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับระดับความสามารถในปัจจุบัน ตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาให้เป็นเฉพาะบุคคล รวมทั้งแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 6) ให้นิยามไว้ว่า แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายถึง แผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2556, หน้า 17) ได้ให้ความหมาย แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลว่า เป็นแผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล ซึ่งแผนดังกล่าวเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ที่จะทำการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนคนพิการทุกประเภท

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (2556, หน้า 45) ได้ให้ความหมาย แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลว่า เป็นแผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษา ที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล

กล่าวโดยสรุป แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายถึง แผนการจัดการศึกษาที่จัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการเฉพาะบุคคล โดยมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครู และคณะสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษาให้คนพิการ เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งในแผนจะต้องระบุ ระดับความสามารถในปัจจุบัน เป้าหมายระยะยาว 1 ปี จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เกณฑ์ และวิธีการวัดประเมินผล กำหนดเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตลอดจนมีการทบทวนปรับปรุงแผนตามความเหมาะสม

3. หลักการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

การจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลนั้น มีหลักการสำคัญหลายประการ และได้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงหลักการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลไว้ ดังนี้

ศรียา นิยมธรรม (2546, หน้า 33) กล่าวถึง การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลไว้ ดังนี้

1. ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับบริการทางการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นคนพิการหรือคนทั่วไป เมื่อรัฐจัดการศึกษาให้แก่คนทั่วไปแล้ว ก็ควรจัดการศึกษาให้แก่คนพิการที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษด้วย หากนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษไม่สามารถเรียนในโปรแกรมการศึกษาที่รัฐจัดให้นักเรียนทั่วไปได้ ก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะจัดการศึกษาให้สนองต่อความต้องการของนักเรียนดังกล่าว

2. นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษควรได้รับการศึกษาควบคู่ไปกับการบำบัด การฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้านโดยเร็วที่สุด ในทันทีที่ทราบว่านักเรียนมีความต้องการพิเศษ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมนักเรียนให้พร้อมที่จะเรียนต่อไป และมีพัฒนาการทุกด้านถึงขีดสูงสุด

3. การจัดการศึกษาพิเศษควรคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันกับสังคมทั่วไป อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนการสอนนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษจึงควรให้เรียนร่วมกับนักเรียนทั่วไปให้มากที่สุด

4. การจัดการศึกษาพิเศษ ต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเสียเปรียบของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละประเภท

5. การศึกษาพิเศษและฟื้นฟูบำบัดทุกด้าน ควรจัดเป็นโปรแกรมให้เป็นรายบุคคล ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบางอย่างอาจจัดเป็นกลุ่มเล็กสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่อง หรือมีความต้องการคล้ายคลึงกัน และอยู่ในระดับความสามารถใกล้เคียงกัน

6. การจัดโปรแกรมการสอนนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ควรเน้นที่ความสามารถของนักเรียน และให้นักเรียนได้มีโอกาสประสบความสำเร็จมากกว่าที่จะคำนึงถึงความพิการหรือความบกพร่อง เพื่อให้นักเรียนมีความมั่นใจว่า แม้นตนเองมีความบกพร่อง แต่ก็ยังมีความสามารถ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

7. การศึกษาพิเศษควรมุ่งให้นักเรียนมีความเข้าใจ ยอมรับตนเอง มีความเชื่อมั่น ช่วยตนเองได้ ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

สุทธิพร วิจิตรพันธ์ (2549, หน้า 19) กล่าวว่า หลักการสำคัญของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่จัดทำให้กับเด็กพิการนั้น มีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. เด็กพิการแต่ละคนมีแผนการจัดการศึกษาที่ไม่เหมือนกัน และอาจจะเปลี่ยนแปลงได้

2. การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลนั้นจะมีเป้าหมายรายปี โดยกำหนดจุดประสงค์ระยะยาวและจุดประสงค์ระยะสั้น

3. ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลจะเชื่อมโยงการบริการที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กพิการแต่ละคน เช่น การบริการทางด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ การบริการทางการศึกษา

4. ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลจะต้องมีวิธีการประเมินผลประจำปี เพื่อพิจารณาความก้าวหน้า

5. ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลจะต้องระบุระดับความสามารถทางการศึกษาและพฤติกรรมของเด็ก โดยการประเมินผลทุก ๆ ด้าน

6. มีการแสดงกำหนดเวลาที่เริ่มต้นและสิ้นสุดการให้บริการ

7. แสดงเกณฑ์ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการประเมินผลอย่างเหมาะสม

ตามแผน

8. แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นเอกสารที่พิสูจน์การยินยอมของโรงเรียนในการจัดการศึกษาให้กับเด็กพิการ

9. เป็นเครื่องมือสื่อสารในการกำหนดการจัดการศึกษาพิเศษให้กับเด็ก โดยเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ประคอง ผลพิชญานันท์ (2552, หน้า 23) กล่าวว่า แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลเป็นการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยยึดว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาต้องมุ่งเน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ การจัดการเรียนรู้จะต้องจัดเนื้อหา สาระ และกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ มีหลักการในการจัดทำ ดังต่อไปนี้

1. ต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ต้องกำหนดกระบวนการพัฒนาความสามารถของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล
3. มุ่งพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างเต็มศักยภาพทุกด้าน
4. บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน
5. ต้องดำเนินการจัดทำตามกระบวนการอย่างครบถ้วนตามลำดับ ตั้งแต่การสำรวจ ศึกษาข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ประเมินและคัดแยก ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การวางแผนและจัดทำแผน การเตรียมความพร้อม และการประเมินผล
6. ดำเนินการด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอน การจัดประสบการณ์เรียนรู้ การจัดกิจกรรมและการประเมินผลให้เป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ตลอดจนมีการตรวจสอบได้

Siegel (2002, p. 17 อ้างถึงใน สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556, หน้า 6) กล่าวถึง การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลไว้ ดังนี้

1. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน
2. เมื่อเด็กได้รับสิทธิให้มีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ผู้ปกครองจะต้องเข้าร่วมประชุมจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยเน้นที่การจัดการศึกษาพิเศษว่าเป็นอย่างไร และจะมีการปรับเปลี่ยนอย่างไร

3. ผู้ปกครองและสถานศึกษาจะต้องลงความเห็นและลงนามร่วมกันในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
4. ถ้าผู้ปกครองต้องการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในการจัดการศึกษา ต้องมีการนัดประชุมหารือและลงความเห็น
5. ผู้ปกครองสามารถร้องขอให้มีการนัดประชุมได้ตลอดเวลาพบปัญหาที่เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ปัญหาในห้องเรียนหรือบริการต่าง ๆ
6. สถานศึกษาที่ให้บริการต้องดำเนินการจัดหาบริการหรือสื่อเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา

สรุปได้ว่า หลักการสำคัญการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลนั้น จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการประเมิน และวางแผนการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละบุคคล ภายใต้ความร่วมมือของครู นักการศึกษา คณะสหวิชาชีพ ผู้ปกครอง และคนพิการ เพื่อให้คนพิการได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สามารถตรวจสอบ ปรับเปลี่ยน และประเมินผลอย่างเหมาะสม

4. วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลมี ดังนี้
(สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556, หน้า 8)

- 4.1 เพื่อให้คนพิการได้รับการจัดการศึกษาให้สอดคล้องตามความต้องการจำเป็นพิเศษเป็นเฉพาะบุคคล
- 4.2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกระบวนการจัดการเรียนรู้ การตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน
- 4.3 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครู คณะสหวิชาชีพ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนแต่ละบุคคล ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ
- 4.4 เพื่อให้สถานศึกษาสามารถวางแผนจัดบริการทางการศึกษา ตลอดจนจัดหาเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน

5. องค์ประกอบของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นแผนให้บริการทางการศึกษาพิเศษ ที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรให้กับผู้เรียนที่มีความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคล โดยความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้องและได้รับความเห็นชอบจาก บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้เรียน และมีการทบทวนแผนตามความเหมาะสม กระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกประกาศกระทรวง เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556, หน้า 8)

5.1 ข้อมูลทั่วไป

5.2 ข้อมูลด้านการแพทย์หรือด้านสุขภาพ

5.3 ข้อมูลด้านการศึกษา

5.4 ข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น

5.5 การกำหนดแนวทางการศึกษาและการวางแผนการจัดการศึกษา

พิเศษ

5.6 ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

5.7 คณะกรรมการจัดทำแผน

5.8 ความเห็นของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้เรียน

6. ประโยชน์ของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล เป็นแผนที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทางด้านการศึกษาตามศักยภาพและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับประโยชน์ ดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556, หน้า 9-10)

6.1 ประโยชน์ต่อผู้เรียน

6.1.1 ผู้เรียนได้รับการช่วยเหลือ บำบัด พื้นฟูสมรรถภาพ บริการทางการศึกษา เต็มศักยภาพอย่างเป็นระบบและเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล

6.1.2 ผู้เรียนได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามกฎหมายกระทรวง

6.1.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษา การพัฒนา ศักยภาพ การวัดและประเมินผลตลอดจนการปรับปรุงเป้าหมายในการจัดการศึกษาของตน

6.1.4 ผู้เรียนได้รับการส่งต่อทางการศึกษา และด้านอื่น ๆ อย่างเหมาะสม

6.2 ประโยชน์ต่อครูผู้สอน

6.2.1 ครูผู้สอนมีข้อมูลในการวางแผนการจัดการศึกษาให้สอดคล้อง กับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน

6.2.2 ครูผู้สอนรู้ขอบเขตความรับผิดชอบการจัดการเรียนการสอน ของตนเอง

6.2.3 ครูผู้สอนมีข้อมูลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน

6.2.4 ครูผู้สอนวัดผลและประเมินผลการพัฒนาได้สอดคล้องกับ เป้าหมายที่กำหนดไว้

6.2.5 ครูผู้สอนสามารถปรับแผนการจัดการศึกษาให้เหมาะสม สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน

6.2.6 ครูผู้สอนสามารถจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่สอดคล้องกับ ความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน

6.3 ประโยชน์ต่อผู้ปกครอง

6.3.1 ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษา และรับรู้เป้าหมายในการพัฒนาบุตรหลาน

6.3.2 ผู้ปกครองสามารถขอรับ ขอยืมสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาบุตรหลานที่บ้านได้อย่างต่อเนื่อง

6.3.3 ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการพัฒนา การศึกษาของบุตรหลานได้อย่างถูกต้อง

6.3.4 ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล การปรับ แผนการจัดการศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมกับศักยภาพของบุตรหลาน

6.3.5 ผู้ปกครองรับทราบความก้าวหน้าและพัฒนาการของบุตรหลาน ซึ่งสามารถนำมาวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตบุตรหลานได้อย่างมีเป้าหมาย

6.4 ประโยชน์ต่อสถานศึกษา

6.4.1 สถานศึกษามีข้อมูลในการจัดผู้เรียนเข้าศึกษาในรูปแบบ ระบบ และระดับที่เหมาะสม

6.4.2 สถานศึกษามีข้อมูลในการวางแผนบริหาร จัดสรรงบประมาณ การพัฒนาหลักสูตร และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียน

6.4.3 สถานศึกษาสามารถวางแผนจัดบริการทางการศึกษา ตลอดจนจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับ ความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียน

6.4.4 สถานศึกษามีข้อมูลในการกำหนดทิศทางการจัดการ การประสานความร่วมมือ และการส่งต่อผู้เรียนให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6.4.5 สถานศึกษามีข้อมูลเพื่อใช้ในการปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริม การจัดการศึกษาของผู้เรียน

6.5 ประโยชน์ต่อผู้บริหาร

6.5.1 ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษา การวัดผล ประเมินผล และการปรับปรุงการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม

6.5.2 ผู้บริหารมีข้อมูลในการวางแผนบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านบริหารงานทั่วไป แผนงานและงบประมาณ วิชาการ และบุคลากร ที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการ เรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

6.6 ประโยชน์ต่อคณะสหวิชาชีพ

คณะสหวิชาชีพได้ใช้ความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพ ในการวิเคราะห์ วางแผน ประเมิน และร่วมพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ

บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

1. ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา

บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีลักษณะความแตกต่างไปจากคนทั่วไปในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นจึงมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ ดังนี้

ศรียา นิยมธรรม (2541, หน้า 222) กล่าวถึงความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญาว่า หมายถึง ความบกพร่องสองประการ คือ ระดับเชาวน์ปัญญา และความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการในชีวิตประจำวัน ตามสภาพแวดล้อมของคนปกติ

วาริ ธีระจิตร (2541, หน้า 111) ได้ให้ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ 2 ประการ คือ

1. ความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง สภาวะที่พัฒนาการของจิตใจหยุดชะงัก หรือเจริญไม่เต็มที่ แสดงลักษณะโดยมีระดับปัญญาต่ำ หรือด้อยกว่าปกติ พัฒนาการทางกายล่าช้า ความสามารถในการเรียนรู้มีน้อย มีความสามารถจำกัดในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

2. ความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง พัฒนาการทางสมองไม่สมบูรณ์ไม่สามารถช่วยตนเองได้ด้วยประการใด ๆ จึงจำเป็นต้องมีผู้คอยแนะนำช่วยเหลือ ไม่สามารถเรียนรู้ร่วมชั้นแบบตลอดเวลากับเด็กในโรงเรียนปกติได้ มักจะถูกชักจูงง่าย สั้นง่าย ระดับความบกพร่องทางสติปัญญามีตั้งแต่ขนาดรุนแรงมาก ปานกลาง เล็กน้อย เป็นต้น ความเจริญเติบโตล่าช้า ทั้งทางร่างกายและสติปัญญา สมองเล็ก และมักจะมีหัวใจบกพร่อง

พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์ (2542, หน้า 18) กล่าวถึง ความบกพร่องทางสติปัญญา ว่าเป็นภาวะที่มีความสามารถทางสติปัญญาดำกว่าปกติ ปรากฏรวมกับการมีข้อจำกัดทางทักษะด้านการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะ หรือมากกว่า คือ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำเนินชีวิตในบ้าน ทักษะทางสังคม การใช้สาธารณสมบัติ การควบคุมตนเอง สุขอนามัย และความปลอดภัย การเรียนวิชาการเพื่อชีวิตประจำวัน การใช้เวลาว่าง การทำงาน และลักษณะความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี

DSM-IV-TR (2000, p. 112 อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู, 2543, หน้า 36) ให้ความหมายบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยแบ่งเกณฑ์ 3 ด้าน 1) แสดงอาการอย่างเด่นชัดในความสามารถทางสติปัญญา 2) มีข้อจำกัดอย่างเด่นชัดในด้านปรับตัว อย่างน้อย 2 ใน 11 อย่าง ได้แก่ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน ทักษะทางสังคม การใช้บริการสาธารณะ การควบคุมตนเอง การเรียนรู้วิชาการ ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง สุขอนามัย และความปลอดภัย และ 3) แสดงอาการก่อนอายุ 18 ปี

จุฑามาศ เพชรโสม (2553, ออนไลน์) ได้กล่าวถึง ความหมาย ของเด็กบกพร่องทางสติปัญญาไว้ว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งเป็นผลให้เกิด หรือเกี่ยวข้องกับความบกพร่อง ในพฤติกรรมปรับตัว และปรากฏให้เห็นในระหว่างระยะของพัฒนาการต่ำกว่าเกณฑ์ เฉลี่ย หมายถึง IQ ตั้งแต่ 70 ลงมา จากแบบทดสอบมาตรฐานที่ทำการทดสอบเด็ก เป็นรายบุคคล คำว่าความบกพร่องในพฤติกรรมปรับตัว หมายถึง ความจำกัด ในประสิทธิภาพของบุคคล ที่จะพัฒนาให้ถึงเกณฑ์มาตรฐานในด้านวุฒิภาวะ การเรียนรู้ การพึ่งตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นที่คาดหวังของเด็กในกลุ่มอายุเดียวกัน และอยู่ในวัฒนธรรมเดียวกัน ความบกพร่องในพฤติกรรมนี้ถูกกำหนดโดยการประเมินทาง คลินิกและการใช้แบบประเมินมาตรฐาน ดังนั้นการวินิจฉัยว่าเด็กพิการประเภทปัญญาอ่อน จะต้องมีหลักฐานปรากฏชัดเจน 3 ด้าน คือ

1. ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย คือ มีเซวาร์ปัญญา ต่ำกว่า 70

2. ความสามารถทางทักษะในการปรับตัว อย่างน้อย 2 ใน 10 ดังต่อไปนี้

- 2.1 การสื่อความหมาย
- 2.2 การดูแลตนเอง
- 2.3 การดำรงชีวิตภายในบ้าน
- 2.4 ทักษะทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
- 2.5 การรู้จักควบคุมตนเอง
- 2.6 การรู้จักใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน
- 2.7 การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน

2.8 การใช้เวลาว่าง

2.9 การทำงาน

2.10 ด้านสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

3. อาการต้องปรากฏก่อนอายุ 18 ปี

จากความหมายที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ หรือภาวะที่สมองทำงานไม่สมบูรณ์ ทำให้เกิดข้อจำกัดด้านการเรียนรู้ และความสามารถทางสติปัญญา รวมถึงทักษะการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม ความบกพร่องจะปรากฏชัดเจน เช่น ทักษะด้านการสื่อสาร การช่วยเหลือตนเอง การควบคุมตนเอง การรักษาสุขภาพและความปลอดภัยความสามารถด้านวิชาการ การทำงาน เป็นต้น ซึ่งทักษะดังกล่าวจะปรากฏขึ้นก่อนอายุ 18 ปี

2. ลักษณะของผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ผดุง อารยะวิญญู (2541, หน้า 40) กล่าวถึง ลักษณะของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้และเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับฝึกได้ไว้ ดังนี้

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ มีลักษณะ ดังนี้

1.1 ด้านสติปัญญา เป็นด้านที่เด็กมีความบกพร่องทางสติปัญญา แตกต่างจากเด็กปกติมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ การวินิจฉัยด้านสติปัญญามักเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เช่น เรียนรู้ช้ากว่าเด็กปกติหรือมีความสามารถในการเรียนรู้น้อยกว่าเด็กปกติ ซึ่งจะพบลักษณะเหล่านี้เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนและเริ่มเรียนวิชาการ ดังนี้

1.1.1 อัตราเร็วของการเรียนรู้ (Rate of Learning) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาใช้เวลาในการเรียนรู้มากกว่าเด็กปกติ

1.1.2 ระดับการเรียนรู้ (Level of Learning) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามักมีปัญหา เกี่ยวกับการเรียนวิชาการ คือ เรียนได้ในระดับต่ำกว่าเด็กปกติ แต่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอาจพัฒนาการเรียนได้ดีในวิชาพลศึกษา เครื่องจักรกลหรือในด้านศิลปะ เป็นต้น

1.1.3 อัตราเร็วของการลืม (Rate of Forgetting) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีแนวโน้มที่จะลืมสิ่งที่เรียนรู้ไปเร็วกว่าเด็กปกติ หากเด็กไม่มีโอกาสได้ฝึกฝนสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้ว การฝึกฝนในลักษณะซ้ำ ๆ บ่อย ๆ และให้พักเป็นระยะ ๆ จะช่วยทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถจำข้อมูลที่เรียนไปแล้วได้ดี

1.1.4 การถ่ายโยงความรู้ (Transfer of Learning) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาความยากลำบากในการถ่ายโยงการเรียนรู้จากสถานการณ์หนึ่งไปยังอีกสถานการณ์หนึ่ง ทักษะหรือความคิดรวบยอดที่กำลังเรียนอยู่เด็กสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่กำหนดในขณะที่เรียนได้ดีแต่ไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เลยในสถานการณ์ที่แตกต่างจากสถานการณ์เดิมเล็กน้อยหรือแตกต่างโดยสิ้นเชิง

1.1.5 การเรียนรู้สิ่งที่เป็นรูปธรรมได้ดีกว่านามธรรม (Concrete Versus Abstract Learning) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สามารถจะเรียนรู้สิ่งที่เป็นรูปธรรมชัดเจนตรงไปตรงมาได้ดีกว่าสิ่งที่เป็นนามธรรม

1.1.6 การเรียนจากเหตุการณ์ (Incidental Learning) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในขณะที่เรียนรู้จะสนใจเฉพาะเนื้อหาสำคัญ แต่ไม่สามารถเก็บเนื้อหาหรือข้อมูลที่เรียนรู้จากส่วนอื่น ๆ ที่อยู่สถานการณ์นั้น ๆ ในขณะที่เด็กปกติทำได้

1.1.7 รูปแบบการเรียนรู้ (Learning Set) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องใช้เวลานานมากกว่าเด็กปกติในการที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ คือ กระบวนการแก้ไขปัญหามีระบบจะใช้วิธีแก้ไขเป็นขั้นตอนไปจนประสบความสำเร็จ เมื่อประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาย่อย ๆ แล้วมนุษย์จะพัฒนารูปแบบการแก้ไข

1.1.8 ปัญหาของตนเอง ซึ่งนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีปัญหาความยากลำบากแต่ถ้าให้เด็กเรียนรู้กระบวนการแก้ไขปัญหามีระบบได้แล้ว นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถทำได้เช่นเดียวกับเด็กปกติ

1.2 ภาษาและการสื่อสาร นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะเรียนรู้ภาษาได้ช้ากว่าเด็กปกติ วิชาการอื่น ๆ ที่ต้องอาศัยภาษาในการเรียนรู้ เช่น คณิตศาสตร์ สังคม เป็นต้น ทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีปัญหาในการเรียนสูงมาก ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญและรับบริการกระตุ้นพัฒนาการ โดยเฉพาะทางภาษาจากนักวิชาการ

1.3 ทักษะทางสังคม นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จะต้องต่อสู้แข่งขันในการดำเนินชีวิตกับผู้อื่น ทักษะทางสังคมจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ที่แตกต่างไปจากที่เคยชินเด็กจะมีปฏิกิริยาตอบสนองในลักษณะกลัว วิดกกังวล หรือพฤติกรรมก้าวร้าว ดังนั้น โปรแกรมการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับทักษะทางสังคมจึงต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบและเป็นระบบ โดยเฉพาะพฤติกรรม

การปรับตัว (Adaptive Behavior) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมาก ที่จะทำให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขและมีทักษะในการดำเนินชีวิตประจำวันดี

1.4 ทักษะกลไกกล้ามเนื้อ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับน้อย จะมีความแตกต่างของการพัฒนาการด้านร่างกายและความสามารถทางทักษะกลไกกล้ามเนื้อจากเด็กปกติเล็กน้อยมาก ดังนั้น พัฒนาการด้านนี้หากมีลักษณะล่าช้าหรือมีความบกพร่องจะส่งผลให้พัฒนาการโดยรวมของเด็กมีความล่าช้าไปด้วย แต่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และการวินิจฉัยนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มิได้ขึ้นอยู่กับความผิดปกติหรือล่าช้าทางพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งเป็นเกณฑ์

2. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับฝึกได้ มีลักษณะส่วนมาก คล้ายคลึงกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับเรียนได้ แต่ต่างกันที่ระดับความรุนแรงเนื่องมาจากมีระดับสติปัญญาต่ำกว่า ดังนี้

2.1 ด้านการเคลื่อนไหว คนกลุ่มนี้มีปัญหาในการทำงานของกล้ามเนื้อ ทั้งกล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก ตลอดจนมีปัญหาในการประสานกันระหว่างมือกับสายตา

2.2 ด้านการช่วยเหลือตัวเอง พบปัญหามากหากไม่ได้รับการฝึก อย่างเพียงพอ จะไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ดี การเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นการช่วยเหลือตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การรับประทานอาหาร การขับถ่ายและการแต่งตัว

2.3 ภาษาและการพูด คนกลุ่มนี้จะมีปัญหาในการพูด หลายคนพูดไม่ชัด มีความรู้ทางภาษาจำกัด หากได้รับการฝึกอย่างเพียงพอจะสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้

2.4 ด้านการเรียน มักประสบความล้มเหลวในการเรียน ครูต้องหมั่นทบทวนบทเรียนอยู่เสมอและมีความสามารถในการเรียนค่อนข้างจำกัด

พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์ (2542, หน้า 32) ได้กล่าวว่า เมื่อนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไปอยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคม เช่น ครู เพื่อน ปัญหาพฤติกรรมที่พบได้บ่อยมี ดังนี้

1. ไม่พูดในที่สาธารณะ เด็กมักพูดเสียงดังเมื่ออยู่บ้านหรือสถานการณ์ที่แน่ใจ เท่านั้น แต่จะพูดเสียงเบาหรือไม่พูดเมื่ออยู่ในโรงเรียนหรือในสถานการณ์ที่ไม่แน่ใจ ที่จริงแล้ว เด็กหลาย ๆ คน มีแนวโน้มจะเกิดปัญหานี้เมื่อเริ่มเข้าเรียนอนุบาลหรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

2. ปฏิเสธความช่วยเหลือของผู้อื่น ในเด็กที่พัฒนาการช้าหรือบกพร่องทางสติปัญญา มักไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ เพราะไม่ได้เรียนรู้ที่จะปรับตัวอันเนื่องมาจากความบกพร่องของตนเอง เด็กเหล่านี้ฝึกให้เคยชินกับสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้ไม่ถนัดนัก มักเกิดความล้มเหลว ซึ่งจะทำให้เกิดความคับข้องใจและความวิตกกังวลตามมา ทำให้เกิดการยึดติดในสถานการณ์เดิมยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้เด็กเหล่านี้จึงมักปฏิเสธความช่วยเหลือจากผู้อื่น เพราะอาจทำลายสถานการณ์ความสุขของตน
3. เจ้าอารมณ์ เด็กที่มีพัฒนาการช้ามักเป็นเด็กเจ้าอารมณ์ ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง มีการแสดงออกทางอารมณ์อย่างรุนแรงเอาแต่ใจตนเอง ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากความบกพร่องในหน้าที่ของสมองบางส่วน เช่น โรคลมชัก
4. ขาดความสม่ำเสมอในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เช่น การนอน การรับประทานอาหาร ทำให้อารมณ์ฉุนเฉียวได้ง่ายขึ้น
5. มีความรู้สึกอ่อนไหว หงุดหงิดหรือไม่สบายใจต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวง่ายกว่าเด็กปกติทั่วไป
6. กังวลจากการที่ไม่สามารถคาดสถานการณ์ล่วงหน้าได้ เพราะการขาดประสบการณ์ เช่น เมื่อมีใครสักคนเก็บของเล่นออกจากโต๊ะเพื่อจัดโต๊ะอาหารทำให้เด็กไม่เข้าใจก็จะเกิดอารมณ์เสียได้ง่าย เพราะคิดว่าขัดขวางความสุขในการเล่นของตนเอง
7. คับข้องใจความสัมพันธ์กับมารดาหรือบุคคลอื่น เมื่อเด็กไม่แน่ใจในความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพ่อแม่หรือผู้เลี้ยงดูหรือเพื่อน ทำให้เด็กมีอารมณ์ไม่แน่นอนและฉุนเฉียวได้ง่าย
8. ขาดวุฒิภาวะทางสังคม เช่น เด็ก ๆ ที่ไม่สามารถเล่นกับเพื่อน ไม่เข้าใจและให้ความร่วมมือกับกลุ่มไม่ได้รับการยอมรับจากคนอื่น ๆ จะรู้สึกโกรธ เสียใจ หรือมีปฏิกิริยารุนแรงอื่นตามมาได้
9. เจ้าอารมณ์เนื่องจากไม่สามารถสื่อสารสิ่งที่เขาต้องการได้ เพราะถ้าเด็กสามารถสื่อความหมายเกี่ยวกับความคิดความรู้สึกของตนได้ทำให้คนอื่นเข้าใจเด็กก็จะมีอารมณ์มั่นคงและสามารถมีสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ โดยไม่มีปัญหาแต่เด็กบางคนไม่สามารถสื่อความหมายได้ด้วยคำพูด เด็กจะยังมีอารมณ์ฉุนเฉียวและแสดงออกรุนแรงได้ง่าย
10. ไม่มีสมาธิทำงานที่ได้รับมอบหมาย

11. มีปัญหาในการฝึกให้เคยชินต่อสิ่งแวดล้อมใหม่หรือกิจกรรมใหม่ ๆ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มักหยุดสร้างความสัมพันธ์กับสถานการณ์ใหม่ ๆ เพราะเคยมีประสบการณ์ล้มเหลวในอดีตและมักหลีกเลี่ยงด้วยการร้องไห้อย่างรุนแรง ซึ่งอาจจะเป็นผลต่อไปในอนาคต เช่น ทำให้เด็กเกิดความวิตกกังวลสูงมากเมื่อต้องแยกจากแม่และมีความลำบากมากขึ้นในการปรับตัวต่อสถานการณ์ใหม่ ๆ

12.ต่อต้าน พฤติกรรมต่อต้านแสดงออกโดยได้เถียง ไม่เชื่อฟัง พูดด้วยความโกรธและการที่เด็กยังมีพฤติกรรมต่อต้านนั้น อาจเป็นเพราะต้องการต่อต้านความตั้งใจของพ่อ แม่โดยตรงหรือพฤติกรรมที่เด็กแสดงสามารถเปลี่ยนความต้องการของพ่อ แม่ไปสู่ความต้องการของเด็กได้ ซึ่งปัญหามักเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับของเด็ก

13. แยกตัว เด็กที่แยกตัวอาจเป็นเพราะความล้มเหลวในการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ๆ มาก่อน ส่งผลถึงการปรับตัวไม่ดีในการเรียนและกลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ ในโรงเรียนด้วย เมื่อโตขึ้นอาจล้มเหลวในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลอีกด้วย

Hallahan & Kauffman (2000, p. 114 อ้างถึงใน มาริษา โกวิทย์, 2558, หน้า 11-12) อธิบายลักษณะพฤติกรรมจำเพาะของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาว่าเด็กบกพร่องทางสติปัญญาจะมีพฤติกรรมต่าง ๆ เหมือนคนทั่วไป แต่ก็มีลักษณะที่เป็นลักษณะเฉพาะกลุ่มที่สังเกตเห็นได้ชัดเจน ซึ่งลักษณะเฉพาะกลุ่ม 7 อย่าง มีดังต่อไปนี้

1. การตั้งใจความสนใจ ความสามารถในการตั้งใจ ความสนใจในการทำกิจกรรมหรือการเรียนรู้ใด ๆ เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง การศึกษาวิจัยมากมายที่บ่งชี้ว่าเด็กปัญญาอ่อนมีปัญหาในการตั้งใจฟัง

2. ความจำ การวิจัยมากมายที่บ่งชี้ว่า เด็กปัญญาอ่อนมีความบกพร่องในด้านการจดจำข้อมูลข่าวสารอย่างยิ่ง คือจำได้ยาก สืบได้อย่างรวดเร็ว

3. ความสามารถในการจัดการพฤติกรรมต่าง ๆ ได้เอง ตัวอย่างเช่น เมื่อให้เด็กปัญญาอ่อนจำคำศัพท์จำนวนหนึ่ง เด็กปัญญาอ่อนจะหาวิธีจำคำเหล่านั้น เช่น ท่องดัง ๆ ทวนซ้ำคำ/ประโยค แต่เด็กปัญญาอ่อนไม่ทราบว่าจะจัดการกับตนเองอย่างไรในการพยายามจำคำศัพท์เหล่านั้น

4. การพัฒนาทางภาษา ลักษณะที่บ่งชี้ความเป็นปัญญาอ่อนประการหนึ่ง คือความด้อยหรือความเปื่อยเบนทางด้านพัฒนาการทางด้านภาษา เช่น พูดไม่ชัด รู้คำศัพท์ น้อยมาก ดังนั้นบุคคลที่ด้อยทางภาษามักมีความด้อยในความคิด ด้อยความสามารถ ในการจัดการพฤติกรรมของตนเอง รวมทั้งความสามารถด้านอภิปัญญา

5. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ เนื่องจากมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่งระหว่าง ความฉลาดและผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ดังนั้นเด็กปัญญาอ่อนมักจะไม่น่าจะประสบผล สำเร็จทางวิชาการ

6. พัฒนาการทางสังคม การวิจัยมากมาย พบว่าเด็กปัญญาอ่อนมีปัญหา ด้านพฤติกรรมเชิงสังคม เช่น ไม่สามารถคบกับใครเป็นเพื่อนได้ ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะเห็นได้ ชัดตั้งแต่อายุน้อย เขามักทำอะไรแปลก ๆ ขอบเขตคอกหรือขัดจังหวะเพื่อน

7. แรงจูงใจ ลักษณะดังกล่าวข้างต้นทั้ง 6 ประการนั้นมากพอที่จะทำให้ เด็กกลุ่มนี้มีแรงจูงใจที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ข้อจำกัดในการสื่อสารการพูดและการพัฒนา ภาษาพูดของผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเป็นลักษณะที่เห็นชัดเจนที่สุดอย่างหนึ่งของ เด็กบกพร่องทางสติปัญญา คือ ความเชื่องช้าในด้านการพัฒนาการพูดและด้านภาษา ความรุนแรงของปัญหาในการพูดและการใช้ภาษามีสหสัมพันธ์ทางบวกกับความรุนแรง ของภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา ความลำบากด้านการพูด และการใช้ภาษาอาจ มีปัญหาตั้งแต่ด้านการพูดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ปัญหาการใช้คำ ความสามารถในการอ่าน การคิดเลข และรู้จักคำศัพท์ มีการวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาถึงผลสัมฤทธิ์ในการอ่าน และการคิดเลข ซึ่งรายงานการวิจัยทุกชิ้นจะพบความบกพร่องอย่างชัดเจนคือจุดบอด ในการอ่านจับใจความสำคัญจะอ่านได้อย่างนกแก้วนกขุนทองแต่ไม่เข้าใจสิ่งที่อ่าน ส่วนความสามารถในการคิดเลขนั้นจะคิดเลขง่าย ๆ ได้ ในด้านการรู้คำศัพท์ เมื่อได้ศึกษา จะรู้คำศัพท์ง่าย ๆ ในวงจำกัดแต่ยากพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้ คำที่สำคัญ ๆ สำหรับใช้ ดำเนินชีวิตรอด เช่น เจ็บ ช่วยหน่อย อันตราย หยุดเถอะ หิว ทั้งมีความแตกต่างระหว่าง บุคคลด้วย ความสัมพันธ์ของมิตรภาพสำหรับเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา มักจะลึมนึกถึง เรื่องที่สำคัญที่เป็นฐานของชีวิต ซึ่งมีค่าอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของเด็ก นั่นคือความสำคัญ ของการที่เด็กมีโอกาสมีเพื่อน มีมิตรภาพ การมีเพื่อนช่วยให้บุคคลที่บกพร่อง ทางสติปัญญาปรับตัวได้ดีเมื่ออยู่ในสังคม เช่น ได้รับการฟังฟังทางอารมณ์และสังคม และเป็นการเพิ่มทักษะในการดำเนินชีวิตประจำวัน และยกระดับสุขภาพจิตแก่เด็กเหล่านี้ ปัจจุบันได้มีการศึกษาและค้นคว้าและมีความร่วมมือจากบุคคลหลายอาชีพในการให้

ความช่วยเหลือและการจัดการศึกษาการดูแลสุขภาพและการโภชนาการจนทำให้ภาวะปัญญาอ่อนสามารถพัฒนาให้ดีขึ้น สามารถพัฒนาจนหายได้ บางแห่งให้คำจำกัดความว่า ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเป็นภาวะที่ไม่ถาวร อาจหายขาดได้หรือเบาบางลงได้ ถ้าได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้อง

จากการศึกษาเอกสารสรุปว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีลักษณะ คือ พัฒนาการล่าช้า ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญายิ่งรุนแรงมากเท่าใดความล่าช้าของพัฒนาการก็ยิ่งปรากฏให้เห็นเร็วขึ้นเท่านั้น มีพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหวช้า ด้านสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยปกติ พร้อมกับความจำกัดที่เกี่ยวข้องด้านทักษะ การสื่อสาร การดูแลตนเอง ทักษะทางสังคม พฤติกรรมบางคนจะก้าวร้าวควบคุมอารมณ์ไม่ได้บางคนต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น ทั้งนี้ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเริ่มก่อนอายุ 18 ปี

3. สาเหตุของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา

กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า 11) กล่าวถึงสาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญาว่า การเจริญเติบโตในระยะต่าง ๆ ของทารกตั้งแต่ระยะก่อนคลอดจนถึงระยะที่เด็กยังอยู่ในวัยปฐมวัย มีสาเหตุใดสาเหตุหนึ่งมากระทบกระเทือนต่อสมองทำให้เกิดความบกพร่องทางสมองขึ้น สามารถแบ่งได้ 3 สาเหตุ คือ

1. สาเหตุทางพันธุกรรม โดยความผิดปกติของพันธุกรรม ทำให้เกิดภาวะปัญญาอ่อนร่วมกับความผิดปกติทางร่างกาย

2. สาเหตุจากชีวภาพ ได้แก่ สาเหตุที่ทำให้สมองหยุดชะงักการเจริญเติบโต นับตั้งแต่

2.1 ระยะก่อนคลอด ในขณะที่มารดากำลังตั้งครรภ์อาจมีสาเหตุมาจากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ โรคติดเชื้อ การขาดโภชนาการที่ดี มารดามีโรคประจำตัวเรื้อรัง การได้รับสารพิษต่าง ๆ ความผิดปกติของต่อมไทรอยด์และฮอร์โมนบางชนิด

2.2 ขณะคลอด มีสาเหตุมาจากการคลอดก่อนกำหนด การได้รับอันตรายขณะคลอด

2.3 หลังคลอด เด็กอาจได้รับเชื้อ อากาไรจากเชื้อไวรัส อากาไรชัก เป็นสาเหตุให้เยื่อสมองของเด็กถูกทำลาย หกล้มศีรษะฟาดพื้นกระแทกจนถึงสมอง การได้รับสารตะกั่ว ท้องเสียบ่อย ๆ ในทารก

3. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม ได้แก่

3.1 ครอบครัวแตกแยก ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ยากจน พ่อ แม่ ต้องไปทำงานนอกบ้านไม่มีเวลาเอาใจใส่

3.2 พ่อ แม่ขาดการศึกษาและขาดความรู้ในเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก

3.3 ครอบครัวอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่จำกัด ขาดสิ่งเร้า สิ่งกระตุ้น ทำให้ขาดประสบการณ์ในการเรียนรู้

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา (2551, หน้า 3) ได้กล่าวถึงสาเหตุของภาวะบกพร่องทางสติปัญญาว่า ส่วนใหญ่ไม่สามารถระบุหาสาเหตุที่ชัดเจนได้ (ร้อยละ 30-50) มักเกิดจากหลายสาเหตุเป็นปัจจัยร่วมกัน ทั้งปัจจัยทางชีวภาพ และปัจจัยทางจิตสังคม ปัจจัยทางชีวภาพ เป็นสาเหตุได้ตั้งแต่ขณะตั้งครรภ์ ขณะคลอด และหลังคลอด มักพบมีความผิดปกติอื่นร่วมด้วยสาเหตุ ได้แก่ โรคทางพันธุกรรม การติดเชื้อ การได้รับสารพิษ การขาดออกซิเจน การขาดสารอาหาร การเกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ และปัจจัยทางจิตสังคม เช่น ขาดการเลี้ยงดูที่เหมาะสม ถูกทอดทิ้ง ครอบครัวแตกแยก ฐานะยากจนอยู่ในภาวะแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ขาดความกระตือรือร้น ขาดแรงจูงใจที่ดี

อสรียาภรณ์ อภรณ์รัตน์ (2554, หน้า 14) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการเกิดความบกพร่องทางสติปัญญาว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางสติปัญญาของมนุษย์นั้น ประการแรกอันเนื่องมาจากพันธุกรรมที่เกิดจากความผิดปกติของโครโมโซม หรือยีน ที่เป็นการถ่ายทอดมาจากบิดาหรือมารดา ประการที่สองเกิดจากสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การที่มารดาติดเชื้อ เช่น หัดเยอรมัน และเชื้อต่าง ๆ หรือโรคที่ส่งผลต่อทารกในครรภ์

สถาบันราชานุกูล (2555, ออนไลน์) ได้เขียนถึงสาเหตุของภาวะบกพร่องทางสติปัญญาว่า เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ในด้านชีวภาพ สังคมจิตวิทยา หรือหลาย ๆ ปัจจัยร่วมกัน ประมาณร้อยละ 30-50 ของภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเท่านั้นที่ทราบสาเหตุ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรง ($IQ < 50$) ซึ่งพบสาเหตุได้ร้อยละ 80 ส่วนกลุ่มที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อยพบสาเหตุได้ประมาณร้อยละ 50 นอกจากนี้ยังพบว่าประมาณร้อยละ 50 ของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา มีสาเหตุมากกว่าหนึ่งอย่าง

สรุปได้ว่า ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา มีสาเหตุมากกว่าหนึ่งอย่าง ส่วนใหญ่ไม่สามารถระบุหาสาเหตุที่ชัดเจนได้ อาจเกิดจากหลาย ๆ สาเหตุ เช่น สาเหตุจากพันธุกรรม ชีวภาพ และสิ่งแวดล้อม มักพบมีความผิดปกติอื่นร่วมด้วย เช่น การติดเชื้อ การได้รับสารพิษ การขาดออกซิเจน การขาดสารอาหาร การเกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ เป็นต้น

4. ประเภทความบกพร่องทางสติปัญญา

การแบ่งประเภทความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถแบ่งได้ ดังนี้
(สถาบันราชานุกูล, 2555, หน้า 9-10)

1. แบ่งตามระดับความรุนแรง เป็นการแบ่งโดยใช้ค่าคะแนนระดับเชาวน์ปัญญาหรือ IQ ทั้ง American Psychiatric Association (APA) และ The American Association on Mental Retardation (AAMR) แบ่งภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเป็น 4 ระดับ ได้แก่ เล็กน้อย (mild) ปานกลาง (moderate) รุนแรง (severe) และรุนแรงมาก (profound) ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 AAMR ได้เปลี่ยนการแบ่งเหลือเพียง 2 ระดับ คือ เล็กน้อย (ระดับเชาวน์ปัญญาเท่ากับ 50-70) และมาก (ระดับเชาวน์ปัญญาน้อยกว่า 50) โดยเน้นที่ระดับความช่วยเหลือที่บุคคลที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาต้องการ การแบ่งระดับความรุนแรงแบบนี้เพื่อช่วยแยกกลุ่มที่ระดับเชาวน์ปัญญาสูงกว่า 50 ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่เรียนได้ (educable) ให้ได้รับประโยชน์จากโปรแกรมการศึกษา ส่วนกลุ่มที่ระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่า 50 จะเน้นที่การฝึกทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต (trainable)
 2. แบ่งตามระดับความช่วยเหลือที่ต้องการ เป็นการแบ่งเพื่อออกแบบและจัดหาบริการสนับสนุน สำหรับผู้บกพร่องทางสติปัญญาแต่ละบุคคลที่มีข้อจำกัดให้เข้าถึงระบบการศึกษาทั่วไป และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ใกล้เคียงกับคนปกติมากที่สุด แบ่งเป็น 4 ระดับ และประเมินอย่างน้อย 9 ด้าน ได้แก่ พัฒนาการ การเรียนการสอน การใช้ชีวิตในบ้าน การใช้ชีวิตในชุมชน การจ้างงาน สุขภาพและความปลอดภัย พฤติกรรม ทักษะทางสังคม และการแก้ต่างและการป้องกัน
 3. แบ่งตามลักษณะทางคลินิก
- ลักษณะทางคลินิกของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา สามารถแบ่งตามระดับได้ ดังนี้

3.1 ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงมาก พัฒนาการล่าช้าชัดเจนตั้งแต่เล็ก ๆ ทั้งในด้านประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว อาจจะฝึกการช่วยเหลือตนเองได้บ้าง แต่ต้องอาศัยการฝึกอย่างมากร่วมใหญ่พบว่ามีความพิการ ต้องการการดูแลตลอดเวลา ตลอดชีวิต แม้จะเป็นผู้ใหญ่แล้วก็ตาม

3.2 ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรง พบความผิดปกติของพัฒนาการตั้งแต่ขวบปีแรก มักมีพัฒนาการล่าช้าทุกด้าน โดยเฉพาะพัฒนาการด้านภาษา สื่อความหมายได้เพียงเล็กน้อยหรือพูดไม่ได้เลย บางรายเริ่มพูดได้เมื่อเข้าสู่วัยเรียน มีปัญหาในการเคลื่อนไหว ในบางรายพบพยาธิสภาพมากกว่า 1 อย่าง มีทักษะการป้องกันตนเองน้อย มีความจำกัดในการดูแลตนเอง ทำงานง่าย ๆ ได้ ส่วนใหญ่ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิดหรือต้องช่วยในทุก ๆ ด้าน อย่างมากตลอดชีวิต

3.3 ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง มักได้รับการวินิจฉัยตั้งแต่วัยก่อนเรียน เมื่ออายุประมาณ 2-3 ปี โดยพบว่าอาจมีความแตกต่างของระดับความสามารถในด้านต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาการดาวน์ล่าช้าในด้านการใช้ภาษา กลุ่มอาการวิลเลียม (Williams syndrome) บกพร่องในทักษะการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับมิติสัมพันธ์ (visuo-spatial processing skills) และบางรายมีความสามารถทางภาษาเด่น ในบางรายพบพยาธิสภาพชัดเจน สามารถเรียนได้ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3 ในวัยเรียน มักต้องการการจัดการศึกษาพิเศษ สามารถเรียนรู้การเดินทางตามลำพังได้ในสถานที่ที่คุ้นเคย ใช้ชีวิตในชุมชนได้ดีทั้งการดำรงชีวิตและการงาน แต่ต้องการความช่วยเหลือปานกลาง ตลอดชีวิต ประมาณร้อยละ 20 ดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง

3.4 ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อย มักได้รับการวินิจฉัยเมื่อเด็กเข้าสู่วัยเรียนแล้ว เนื่องจากในวัยก่อนเรียนพัฒนาทักษะทางสังคมและการสื่อความหมายได้เพียงพอ ส่วนใหญ่เรียนได้ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือสูงกว่า เมื่อเป็นผู้ใหญ่สามารถทำงาน แต่งงาน ดูแลครอบครัวได้ แต่อาจต้องการความช่วยเหลือบ้างเป็นครั้งคราวเมื่อมีปัญหาชีวิตหรือหน้าที่การงาน มักไม่พบสาเหตุทางพยาธิสภาพ ส่วนใหญ่จะสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ สถานะยากจนหรือด้อยโอกาส ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อภาวะบกพร่องทางสติปัญญา

5. การคัดกรองและประเมินความสามารถพื้นฐาน

กระบวนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program) ซึ่งจัดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้เรียนเฉพาะบุคคล โดยการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ครู และคณะสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องร่วมในกระบวนการดำเนินการ การคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา ต้องขออนุญาตผู้ปกครองคัดกรองผู้เรียน โดยใช้แบบคัดกรองทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และอาจใช้แบบคัดกรองของหน่วยงานอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อความเหมาะสมเพื่อให้ได้ข้อมูลของผู้เรียนที่ละเอียดมากขึ้น นอกจากนั้นคณะกรรมการจัดทำแผนต้องทำการตรวจสอบหรือการประเมินความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนตามหลักสูตรในแต่ละทักษะการเรียนรู้เพื่อให้ทราบจุดเด่น จุดด้อย ทั้งนี้ควรประเมินความสามารถพื้นฐานจากสภาพจริงในหลายสถานการณ์ให้ครอบคลุมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลตามความต้องการของแต่ละบุคคล ตัวอย่างแบบคัดกรองบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556, หน้า 6-7) มีดังนี้

แบบคัดกรองบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ชื่อ-นามสกุล (ด.ช. / ด.ญ. / นาย / นางสาว).....

วัน เดือน ปี เกิด..... อายุ ปีเดือน

ระดับชั้น..... วัน เดือน ปี ที่ประเมิน.....

คำชี้แจง

1. แบบคัดกรองฉบับนี้เป็นแบบคัดกรองเพื่อประโยชน์ในทางการจัดการศึกษาเท่านั้น
2. วิเคราะห์ลักษณะ/พฤติกรรม ของเด็กซึ่งเป็นลักษณะหรือพฤติกรรม ที่เด็กแสดงออกบ่อย ๆ โดยให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง “ ใช่ ” หรือ “ ไม่ใช่ ” ที่ตรงกับลักษณะหรือพฤติกรรมนั้น ๆ ของเด็ก
3. ผู้ทำการคัดกรองเบื้องต้นต้องผ่านการอบรมวิธีการใช้ และการประเมินตามแบบคัดกรองนี้ และควรสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากที่สุด เช่น ผู้ปกครองหรือครู เพื่อให้เกิดความชัดเจน ถูกต้อง
4. ผู้คัดกรองควรจะมีอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป

ที่	ลักษณะ/พฤติกรรม	ผลการวิเคราะห์	
		ใช่	ไม่ใช่
	<u>ทักษะการสื่อสาร</u>		
1	ใช้ภาษาไม่สมวัย		
2	ไม่เข้าใจคำสั่ง ไม่สามารถทำตามคำสั่งได้		
	<u>ทักษะการดูแลตนเอง</u>		
3	ไม่สามารถ หรือสามารถดูแลตัวเองในชีวิตประจำวันได้น้อย ในการรับประทานอาหาร/การอาบน้ำ/แปรงฟัน/การแต่งกาย		
4	ไม่สามารถทำความสะอาดหลังการขับถ่าย		
	<u>ทักษะการดำรงชีวิตภายในบ้าน</u>		
5	ต้องกระตุ้นในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอยู่เสมอ		
6	ช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ต่ำกว่าวัย		
	<u>ทักษะทางสังคม/การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น</u>		
7	ชอบเล่นกับเด็กที่มีอายุน้อยกว่า หรือไม่สามารถเล่นกับเพื่อน ตามวัย		
8	เล่นเลียนแบบผู้อื่นอย่างไม่เหมาะสมกับวัย		
	<u>ทักษะการรู้จักใช้ทรัพยากรในชุมชน</u>		
9	มีปัญหาด้านพฤติกรรมในการใช้สิ่งของสาธารณะประโยชน์ เช่น ชอบทำลายหรือใช้อย่างไม่ระมัดระวัง		
10	ไม่รู้จักวิธีการใช้ การจัดเก็บ และการดูแลรักษาของส่วนรวม		
	<u>ทักษะการรู้จักดูแลควบคุมตนเอง</u>		
11	เอาแต่ใจตนเอง มีอารมณ์โกรธ ขุนเขี้ยวบ่อย ๆ		
12	ไม่สามารถควบคุมตนเองทำตามสิ่งที่ต้องทำ		
	<u>ทักษะการนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน</u>		
13	สับสน/จำในสิ่งที่เรียนมาแล้วไม่ได้		
14	ไม่สามารถนำทักษะที่เรียนรู้ไปแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้		

ที่	ลักษณะ/พฤติกรรม	ผลการวิเคราะห์	
		ใช่	ไม่ใช่
	<u>ทักษะการทำงาน</u>		
15	ช่วงความสนใจสั้น ไม่สามารถรับผิดชอบงานที่ต้องทำ		
16	ทำตามคำสั่งต่อเนื่อง 2 คำสั่งขึ้นไปได้ยาก สับสนง่าย		
	<u>ทักษะการใช้เวลาร่าง</u>		
17	สนใจสิ่งรอบตัวน้อย		
18	ใช้เวลาร่างแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม		
	<u>ทักษะการรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย</u>		
19	ดูแลสุขภาพตนเองได้น้อย เช่น ล้างมือไม่เป็น หรือไม่รู้จักรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์		
20	มีความระมัดระวังเรื่องความปลอดภัยตนเองน้อย		

หมายเหตุ ทั้งนี้พฤติกรรมดังกล่าวต้องเทียบกับพัฒนาการของเด็กทั่วไป

เกณฑ์การพิจารณา

แต่ละทักษะจะต้องมีผลการวิเคราะห์พฤติกรรมทักษะว่าใช่ทั้ง 2 ข้อ
แสดงว่าไม่ผ่านทักษะนั้นและหากว่าพบทักษะการปรับตัวไม่ผ่านตั้งแต่ 2 ทักษะขึ้นไป
แสดงว่ามีแนวโน้มที่จะเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ให้จัดบริการช่วยเหลือ
ทางการศึกษาพิเศษ และส่งต่อไปแพทย์ตรวจวินิจฉัยต่อไป

ผลการคัดกรอง

☐ พบความบกพร่อง

☐ ไม่พบความบกพร่อง

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....
.....

ลงชื่อ..... ใบุฉบัตร เลขที่.....(ผู้คัดกรอง)
(.....)

ลงชื่อ..... ใบุฉบัตร เลขที่.....(ผู้คัดกรอง)
(.....)

คำยินยอมของผู้ปกครอง

ข้าพเจ้า (นาย / นาง / นางสาว)..... เป็นผู้ปกครองของ
(ด.ช. / ด.ญ. / นาย / นางสาว)

☐ ยินยอม ☐ ไม่ยินยอม ให้ดำเนินการคัดกรอง (ด.ช. / ด.ญ. / นาย / น.ส.).....
.....ตามแบบคัดกรองนี้เมื่อพบว่ามีความจำเป็นเป็นผู้ที่มีความบกพร่อง
ตามแบบคัดกรองข้างต้น ☐ ยินดี ☐ ไม่ยินดี ให้จัดบริการช่วยเหลือทางการศึกษาพิเศษ
ต่อไป

ลงชื่อ..... ผู้ปกครอง
(.....)

แบบประเมินความสามารถพื้นฐาน

ชื่อ.....

วันที่ประเมินก่อนการพัฒนา.....อายุ.....ปี.....เดือน

วันที่ประเมินหลังการพัฒนา.....อายุ.....ปี.....เดือน

ประเภทความพิการ.....

ลักษณะความพิการ.....

คำชี้แจง

1. แบบประเมินความสามารถพื้นฐานตามหลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือ
ระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ใช้เกณฑ์ตามพัฒนาการของเด็กทั่วไป
ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี

2. แบบประเมินฉบับนี้สามารถใช้ได้กับผู้รับการประเมินทุกประเภทความพิการ
โดยคำนึงถึงอายุจริงของผู้รับการประเมิน

3. กรณีผู้รับการประเมินมีข้อจำกัดของสภาพความพิการจนไม่สามารถพัฒนา
ตามพัฒนาการที่คาดหวังได้ ให้ยกเว้นการประเมินตามพัฒนาการที่คาดหวังนั้น

4. ระดับความสามารถตั้งแต่ระดับที่ 4 ขึ้นไปถือว่า ผ่านเกณฑ์ระดับ
ความสามารถ

ทักษะย่อย	เนื้อหา	ข้อที่	รายการพัฒนา	ระดับ ความสามารถ ก่อนการพัฒนา					ระดับ ความสามารถ หลังการพัฒนา				
				5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
การแต่งกาย (4 ปี – 5 ปี)	การถอดกระโปรง/ กางเกง	30	สามารถถอดกระโปรง/กางเกงติดตะขอ และซิปได้										
	การถอดเสื้อ	31	สามารถถอดเสื้อผ่าหน้ามีกระดุมได้										
	การสวมเสื้อ	32	สามารถสวมเสื้อผ่าหน้ามีกระดุมได้										
	การสวมกระโปรง/ กางเกง	33	สามารถสวมกระโปรง/กางเกงติดตะขอ และซิปได้										
	การสวม	34	สามารถสวมกางเกง/กระโปรง แบบมีตะขอและซิปได้										
การทำความสะดวก ร่างกาย (5 ปี – 6 ปี)	การอาบน้ำ	35	สามารถอาบน้ำเช็ดตัวได้										
	การแปรงฟัน	36	สามารถแปรงฟันได้										
	การหวีผม	37	สามารถหวีผมได้										
การรับผิดชอบงาน บ้าน (5 ปี – 6 ปี)	การช่วยเหลือ งานบ้าน	38	สามารถถูบ้านโดยใช้ไม้ถูพื้นได้										
		39	สามารถพับผ้า-เก็บผ้าที่พับเข้าตู้ได้										

บันทึกเพิ่มเติม

.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

()

ตำแหน่ง

6. แนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีความแตกต่าง
 หลากหลายเพราะขึ้นอยู่กับความมากน้อยของความบกพร่อง และความจำเป็นใน
 การรับบริการ ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้
 มีนักการศึกษาได้เสนอแนะและกำหนดขอบเขตของเนื้อหาที่เหมาะสมกับการพัฒนา ดังนี้
 ธารณี ธนะภูมิ (2535, หน้า 2) กล่าวถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็ก
 ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ควรประกอบด้วย

1. หลักสูตรหรือโปรแกรมการสอนจะต้องเป็นหลักสูตรการศึกษาที่ปรับปรุงเนื้อหาให้น้อยกว่า และง่ายกว่าหลักสูตรของเด็กปกติมาก และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. กระบวนการสอน จะต้องใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่พิเศษกว่าเด็กปกติมากเพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถเข้าใจและเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ได้

3. การปรับพฤติกรรม สำหรับการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้น การปรับพฤติกรรมเป็นสิ่งจำเป็นมาก

ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 71-72) กล่าวว่า สิ่งที่น่าสนใจที่เห็นสอดคล้องกัน ก็คือ ควรปรับเนื้อหาและหลักสูตรให้สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล สรุปได้ว่า หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถเรียนรู้ได้ ควรเน้นในการพัฒนาทักษะเบื้องต้น ทักษะทางสังคม ทักษะในการช่วยเหลือตนเอง และความพร้อมในด้านการฝึกอาชีพ ซึ่งจัดการเรียนการสอนจากง่ายไปหายาก สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับฝึกได้ในการจัดการเรียนการสอน ควรเน้นเนื้อหา ดังนี้

1. ทักษะในการช่วยเหลือตนเอง ทักษะในการช่วยเหลือตนเองเป็นทักษะแรก ที่เด็กควรได้รับการฝึกทักษะในการช่วยเหลือตนเอง ได้แก่ การรับประทานอาหาร การแต่งตัว การใช้ห้องน้ำ (การขับถ่ายที่ถูกต้อง)

2. ทักษะในการสื่อสาร เด็กปัญญาอ่อนประเภทนี้จำนวนมากที่ฟังคำพูดเข้าใจและพูดได้ แต่บางคนพูดไม่ได้แม้จะได้รับการสอนพูดเป็นเวลานาน แต่บางคนพูดไม่ได้ การสื่อสารต้องใช้ระบบอื่นที่ไม่ใช่การพูด นั่นคือการใช้ภาษามือ หรือระบบอื่น เช่น ใช้รูปภาพ สิ่งของ หุ่นจำลองหรือบัตรคำ การขึ้นรถประจำทาง การขึ้นรถแท็กซี่ การข้ามถนน การเดินบนทางเท้า

3. ทักษะในการอ่าน การเขียน และเลขคณิตที่จำเป็นในการดำรงชีพ เช่น การอ่านราคาสินค้า การอ่านป้ายประกาศต่าง ๆ การอ่านป้ายบอกสายรถประจำทาง การซื้ออาหาร และซื้อของใช้ที่จำเป็น เป็นต้น

4. ทักษะด้านนันทนาการ ควรฝึกให้รู้จักใช้เวลาว่างในการพักผ่อน และนันทนาการที่ง่าย ๆ และเหมาะสมกับความสามารถของเขา เช่น การโยนลูกบอล การเล่นเกม

5. ทักษะพื้นฐานทางด้านอาชีพ เด็กปัญญาอ่อนที่มีระดับต่ำมาก ส่วนมากไม่สามารถประกอบอาชีพอย่างอิสระได้ดี แต่หากมีการเตรียมความพร้อมในด้านอาชีพเป็นอย่างดีแล้ว เด็กเหล่านี้สามารถทำงานที่ไม่สลับซับซ้อน

ผดุง อารยะวิญญู (2542, หน้า 46-47) กล่าวถึง การจัดการศึกษา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ว่าระดับประถมศึกษาควรเน้นเกี่ยวกับการอ่าน คณิตศาสตร์ ภาษา ส่วนวิทยาศาสตร์และสังคมศึกษานั้นมีความสำคัญรองลงไป

Willaim (1989, pp. 84-85 อ้างถึงใน ผดุง อารยะวิญญู, 2542, หน้า 50) กล่าวถึง การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ดังนี้

ระดับประถมศึกษาช่วงชั้นปีที่ 1-3 เน้นหาควรต่อเนื่องจากระดับปฐมวัย ในทักษะพื้นฐานต่าง ๆ และพัฒนาการทางด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว การจัดการศึกษา ควรเน้นเฉพาะกิจกรรมและวิชาการที่จำเป็น คือ การอ่าน การเขียนฝึกกล้ามมือ และคณิตศาสตร์เบื้องต้น

ระดับประถมศึกษาช่วงชั้นปีที่ 4-6 เน้นหาควรมุ่งเน้นที่สร้างเสริม วิชาการและสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต การอ่าน เขียน การสื่อสาร และคณิตศาสตร์ ต่าง ๆ การพัฒนาด้านกล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหว การฝึกประสาทสัมผัสต่าง ๆ

จากแนวทางในการจัดการศึกษาที่นักการศึกษาได้กล่าวมาข้างต้นพอสรุป ได้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาควรปรับเนื้อหา หลักสูตรให้สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของแต่ละบุคคล และเน้นพัฒนา ทักษะทางสังคม ทักษะการช่วยเหลือตนเอง และความพร้อมในการฝึกอาชีพ พร้อมทั้ง กระบวนการสอนควรจัดการเรียนการสอนจากง่ายไปหายาก

ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

1. ความหมายของการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันเป็นทักษะที่มีความจำเป็นและสำคัญ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญารวมถึงนักเรียนปกติ โดยมีนักการศึกษา ได้ให้ความหมายการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันไว้ ดังนี้

สถาบันราชานุกูล (2548, หน้า 40) กล่าวถึงการฝึกฝนทักษะ ในชีวิตประจำวัน (Activity of Daily Living Training) ว่าควรมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในเรื่องกิจวัตรประจำวันให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษสามารถทำได้ด้วยตนเอง เพิ่มความสามารถที่เขาได้อยู่ โดยต้องการความช่วยเหลือน้อยที่สุด

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2552, หน้า 3-4) กล่าวถึง ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ว่าเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตของบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ควรได้รับการฝึกให้สามารถช่วยเหลือตนเองและปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้โดยไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม (2560, หน้า 9) กล่าวว่า ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน คือ การพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันพื้นฐานในเรื่องการรับประทานอาหาร การแต่งกาย การขับถ่าย การทำความสะอาดร่างกาย และการรับผิดชอบงานบ้าน

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน คือ การฝึกฝนทักษะในชีวิตประจำวันให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันพื้นฐานได้ เช่น การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การช่วยเหลืองานบ้านเบื้องต้น เป็นต้น โดยไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคมมากเกินไป

2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ถือว่าเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นและสำคัญ เพราะถ้าเด็กมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันมากเท่าใด ก็จะไม่เป็นภาระแก่ครอบครัวและคนรอบข้างมากเท่านั้น นอกจากนี้ยังส่งผลต่อพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนด้วย ผู้วิจัยจึงรวบรวมความรู้เกี่ยวกับทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ดังนี้

2.1 ทักษะด้านการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันที่สำคัญ

เบญญา ชลธารินนท์, สุจินดา ผ่องอักษร, สมบูรณ์ อาศิริพจน์ และอนงค์ ผดุงชีวิต (2558, หน้า 2-4) ได้กล่าวว่า ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน เป็นทักษะที่ผสมผสานจากทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ และกล้ามเนื้อมัดเล็กเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ และเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งที่เด็กจะต้องเรียนรู้ ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องพิจารณาว่าทักษะใดที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันของเด็ก และเด็กมีความพร้อมในการที่จะเรียนรู้ทักษะนั้น ๆ เพียงใด เช่น การสอนให้เด็กติดกระดุมเสื้อ เด็กจะต้องมีความสามารถในการใช้ปลายนิ้ว ทั้ง 3 คือ นิ้วหัวแม่มือ นิ้วชี้ และนิ้วกลาง หรือใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ก่อน จึงจะเรียนรู้ทักษะนี้ได้โดยไม่ลำบากหากเด็กยังใช้ปลายนิ้วไม่ได้ ครูต้องย้อนกลับไปเลือกกิจกรรมเพื่อฝึกการใช้ปลายนิ้วในเรื่องการเตรียมความพร้อม

เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กก่อน เป็นต้น ตัวอย่างพัฒนาการของเด็กปกติในช่วงวัย 2-6 ขวบ ในเรื่องของความสามารถในการดูแลช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

เด็กอายุ 2-3 ขวบ ควรมีทักษะการช่วยเหลือตนเอง ดังนี้

- 1) รับประทานอาหารเองโดยใช้ช้อน
- 2) ใช้ผ้าเช็ดมือ ผ้าเช็ดหน้าได้
- 3) จิมน้ำอาหารเองโดยใช้ส้อม
- 4) เช็ดมือด้วยตัวเองได้
- 5) ควบคุมตัวเองไม่ให้น้ำลายยืด
- 6) แปร่งฟันโดยการเลียนแบบได้
- 7) ดื่มน้ำจากแก้วน้ำเองได้
- 8) ใช้สับล้างมือ ล้างหน้า โดยมีผู้ใหญ่ช่วยชี้แนะได้
- 9) กลั้นปัสสาวะขณะนอนกลางวันได้
- 10) ผีกสวมถุงเท้าได้
- 11) รู้จักด้านหน้า ด้านหลังของเสื้อ
- 12) ผีกติดกระดุมแปะได้
- 13) รู้จักหลักเลียงอันตรายได้
- 14) ปัสสาวะ อูจจาระในกระโถนได้
- 15) ใช้หลอดดูดน้ำจากแก้วได้
- 16) รู้จักเคี้ยวและกลืนอาหาร/สิ่งของที่รับประทานได้
- 17) บอกผู้ใหญ่ให้พาไปห้องน้ำได้ แม้บางครั้งจะไม่ทัน
- 18) สวมรองเท้าโดยผู้ใหญ่ชี้แนะ
- 19) แขนเสื้อกับตะขอได้
- 20) ถอดเสื้อได้
- 21) ใช้ผ้าเช็ดปากเมื่อเตือนได้
- 22) ล้างแขนขาตนเองขณะอาบน้ำได้
- 23) เทน้ำจากเหยือกขนาดเล็กจุ 6-8 ออนซ์ ใส่ถ้วยเองได้
- 24) เข้าส้วมเมื่อจะถ่ายอุจจาระได้บ้าง

อายุ 3-4 ขวบ ควรมีทักษะการช่วยเหลือตนเอง ดังนี้

- 1) รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง
- 2) ตัดและถอดกระดุมเม็ดใหญ่จากเส้นที่ยังไม่ได้ใส่ได้
- 3) แปรงฟันเองเมื่อบอกด้วยคำพูดได้
- 4) รู้จักเลียงอันตรายที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ ได้
- 5) เด็กผู้ชายยึนปัสสาวะในห้องน้ำได้
- 6) เก็บและแขวนเสื้อในที่ต่ำ ๆ เองได้
- 7) ตัดกระดุมแป๊ะ และติดตะขอได้
- 8) ใส่และถอดเสื้อเองได้โดยผู้ใหญ่ช่วยปลดกระดุมให้

อายุ 4-5 ขวบ ควรมีทักษะการช่วยเหลือตนเอง ดังนี้

- 1) ทำความสะอาดของเหลวที่เลอะเทอะโดยใช้ผ้าเช็ดเองได้
- 2) ผีกร้อย และผูกเชือกรองเท้าได้
- 3) หวีผมเองได้
- 4) ช่วยจัดโต๊ะตามคำบอกได้
- 5) ถอด และใส่เข็มขัด กางเกง หรือรองเท้าได้
- 6) ตื่นมาเข้าห้องน้ำตอนกลางคืนได้
- 7) ล้างมือ และล้างหน้าเองได้
- 8) เก็บ ปัดโต๊ะให้เรียบร้อยได้
- 9) ถอด และใส่กระดุมเสื้อเองได้
- 10) เช็ด และล้างน้ำมูกได้เอง
- 11) แต่งตัวโดยไม่ต้องช่วยได้
- 12) หยิบจานข้าวจากถาดหรือตักอาหารที่เตรียมไว้ได้
- 13) แขวนเสื้อผากับไม้แขวนได้
- 14) ผีกแปรงฟันเองได้
- 15) ใช้ภาชนะถูกต้องตามชนิดของอาหารได้
- 16) ผีกการใส่ซิปของเสื้อแจ็กเก็ตได้
- 17) รู้จักหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่เป็นอันตรายได้

อายุ 5-6 ขวบ ควรมีทักษะการช่วยเหลือตนเอง ดังนี้

- 1) รับผิดชอบงานบ้านง่าย ๆ ได้
- 2) ตักข้าวเองได้
- 3) ช่วยเหลือตนเองบนโต๊ะอาหารและช่วยส่งจานให้ผู้อื่นได้
- 4) เปิดกล่องนมดื่มเองได้
- 5) หยิบถาดอาหารไปวางบนโต๊ะเพื่อรับประทานเองได้
- 6) เตรียมอาหารง่าย ๆ ได้ เช่น ทาแยมขนมปังได้ เป็นต้น
- 7) เปิด-ปิด ก๊อกน้ำเองได้
- 8) ตักอาหารเองได้

2.2 ข้อควรปฏิบัติในการฝึกทักษะด้านการดูแลช่วยเหลือตนเอง

ในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

การฝึกให้เด็กรู้จักของใช้ในชีวิตประจำวัน

ก่อนที่จะเริ่มฝึกหรือสอนให้เด็กมีทักษะการดูแลช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันนั้น ครูควรสอนให้เด็กได้รู้จักกับสิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันนั้นก่อน จนเด็กสามารถที่จะชี้หรือหยิบจับสิ่งของตามที่ครูสั่งได้ถูกต้องแล้วค่อยสาธิตวิธีการในกิจกรรมขั้นต่อไป

การฝึกการแต่งกาย

การฝึกการแต่งกายควรเลือกเครื่องแต่งกายตัวที่เด็กชอบ และสามารถสวมได้ง่าย เช่น เสื้อยืด กางเกงเอวยืด เป็นต้น เด็กจะทำตามด้วยตนเองได้ง่าย และควรฝึกให้เด็กรู้จักถอดก่อนการใส่เสมอ เนื่องจากจะง่ายกว่าและยังไม่ควรคาดหวังถึงคุณภาพที่จะเกิดขึ้นหลังจากการแต่งกายว่าจะแต่งกายได้เรียบร้อยหรือไม่ แต่ควรเน้นเรื่องความสะดวกเป็นสำคัญ

จากความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันสรุปได้ว่า ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความจำเป็นสำหรับนักเรียน เพราะเป็นทักษะที่ผสมผสานการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อมัดเล็ก และเป็นการเตรียมความพร้อมให้นักเรียนในด้านต่าง ๆ อาทิ การอาบน้ำ ล้างหน้าแปรงฟัน การแต่งกาย การรับประทานอาหาร เป็นต้น เพื่อให้ นักเรียนสามารถดูแลและปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้โดยไม่เป็นภาระของครอบครัวมากเกินไป

3. ปัจจัยที่จำเป็นต่อการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

ในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงปัจจัยที่จำเป็นในการฝึก เพื่อให้การฝึกมีประสิทธิภาพกับนักเรียนให้มากที่สุด ดังที่ เบญจา ชลธารนนท์, สุจินดา ผ่องอักษร, สมบูรณ์ อาศิริพจน์ และอนงค์ ผดุงชีวิต (2558, หน้า 6) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. ครู ควรมีความพร้อมดังต่อไปนี้

1.1 ด้านความรู้ คือ ครูต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรม ซึ่งเป็นข้อจำกัดของนักเรียนมีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของกิจกรรมที่จะใช้ฝึก ขั้นตอนลำดับการฝึก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้และเทคนิควิธีการสอนต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้การฝึกของครูประสบผลสำเร็จ

1.2 ด้านอารมณ์ ท่าทาง และน้ำเสียง คือ ครูไม่ต้องเครียด หรือหงุดหงิดขณะที่จะฝึกนักเรียนและควรแสดงท่าทางที่นุ่มนวล แสดงถึงความรัก ความเมตตาที่มีกับเด็ก ตลอดจนน้ำเสียงที่พูดกับเด็กก็ควรเร้าความสนใจแต่ไม่แข็งกระด้าง ไม่แสดงการบังคับนักเรียน ครูไม่ควรดุหรือตำหนินักเรียนเมื่อนักเรียนทำไม่ได้เพราะจะทำให้ให้นักเรียนสูญเสียความมั่นใจในตนเองส่งผลต่อการฝึกและความร่วมมือของนักเรียนในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

2. นักเรียน ครู ต้องสังเกตว่าขณะเรียนนั้นอยู่ในภาวะพร้อมที่จะรับการฝึกหรือไม่โดยสังเกตจาก

2.1 ร่างกาย นักเรียนส่วนใหญ่จะมีพัฒนาการทางร่างกายเป็นไปตามวัย แต่ความแข็งแรงมั่นคง หรือการทำหน้าที่ของอวัยวะต่าง ๆ ยังพัฒนาได้ไม่สมบูรณ์เท่ากับเด็กปกติในวัยเดียวกัน บางคนยังมีการเคลื่อนไหวของแขน ขา การใช้นิ้วมือในการหยิบจับสิ่งของ หรือการทรงตัวอยู่ในทิศทางที่ไม่ถูกต้องไม่มีความพร้อม ครูจึงควรเตรียมความพร้อมให้นักเรียนได้พัฒนากล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก ประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา หรือส่งเสริมพัฒนาการด้านอื่น ๆ เพื่อให้นักเรียนมีความพร้อมที่จะรับการฝึกกิจกรรมที่ต้องการต่อไป

2.2 อารมณ์ ครูต้องสังเกตนักเรียนว่าอยู่ในอารมณ์ดีพร้อมที่จะได้รับการฝึกหรือไม่

2.3 สมาธิ นักเรียนบางคนมีสมาธิสั้น อยู่ไม่นิ่ง ดังนั้นจึงควรจัดหรือให้นักเรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการฝึกเสียก่อน

3. แรงเสริม หรือแรงจูงใจ ทุกครั้งที่นักเรียนร่วมมือหรือทำกิจกรรมได้เองตามคำสั่ง ครูควรให้แรงเสริมทันที เช่น คำชมเชย การสัมผัสโอบกอด หรือให้สิ่งของที่นักเรียนชอบ เป็นต้น เพื่อนักเรียนจะได้มีกำลังใจหรือมีแรงจูงใจที่จะทำกิจกรรมต่อไป

4. การฝึกซ้ำ ๆ ทบทวนบ่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่องทุกวัน โดยฝึกทุกครั้งที่ทำกิจกรรมนั้น และมากกว่านักเรียนปกติจะสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการจำและเรียนรู้ได้

4. แนวทางการพัฒนาทักษะการดูแลช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

เบญจา ชลธารันนท์, สุจินดา ผ่องอักษร, สมบูรณ์ อาศิริพจน์ และอนงค์ ผดุงชีวิต (2558, หน้า 7-11) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกทักษะนั้น พัฒนาขึ้นมาจากหลักการสอนโดยทั่วไป ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะใด ๆ ก็ได้ สิ่งสำคัญ คือ ครูจะต้องเป็นผู้รู้จักการสังเกต รู้จักดัดแปลงไปตามสถานการณ์ นักเรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้จากการบอกเล่าถึงวิธีการทำหรือจากการสาธิตให้ดูว่าจะทำอย่างไรเพียงวิธีเดียว แต่นักเรียนจะเรียนรู้ได้จากการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จริง ครูต้องจับมือนักเรียนให้อยู่ในท่าที่จะเคลื่อนไหวเพื่อทำกิจกรรมนั้น นักเรียนจึงจะเข้าใจว่าจะต้องทำอย่างไร ในตอนแรกอาจจะมึนงงงงจะงุ่มง่ามจนครูรู้สึกว่าจะเป็นผู้กระทำการเองทั้งหมด แต่ต่อมาจะรู้สึกว่า นักเรียนจะค่อย ๆ เคลื่อนไหวมือตามได้มากขึ้นโดยมีการเกร็งน้อยลง และสามารถทำได้เองในที่สุด ครูอาจจะต้องแตะมือ เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนช่วยนำเป็นระยะ ๆ ซึ่งในที่สุดนักเรียนก็ทำได้เอง โดยครูไม่ต้องคอยช่วยเหลือเลย ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งบางคนจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการฝึกมากกว่าเด็กทั่วไป ครูจึงต้องให้ความสนใจ ความรัก ความอดทน ความเมตตากรุณาาร่วมด้วย ซึ่งครูอาจยึดหลักการสอน ดังนี้

1. หลักการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

1.1 สอนเป็นรายบุคคลโดยคำนึงถึงตัวนักเรียนเป็นสำคัญ

เพราะนักเรียนแต่ละคนจะมีความบกพร่องหรือข้อจำกัดที่แตกต่างกัน จึงมีศักยภาพในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันด้วย

1.2 มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายตามความสนใจ และความสามารถของนักเรียนโดยผสมผสานทักษะหลายด้านเข้าด้วยกันในลักษณะบูรณาการกิจกรรม ควรมีทั้งกิจกรรมบุคคล กิจกรรมกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่

1.3 มีการวิเคราะห์งานก่อนสอน หรือก่อนการฝึก กิจกรรมหรือทักษะ บางอย่างอาจยาวเกินไปสำหรับนักเรียนที่จะสามารถเรียนรู้ได้ ครูควรแตกงานออกเป็น ย่อย ๆ ตามความสามารถของนักเรียนแต่ละคน และควรบันทึกขั้นตอนที่นักเรียนสามารถ ทำได้แล้วไว้เป็นข้อมูลพื้นฐาน โดยจะเริ่มสอนขั้นตอนของงานนักเรียนยังทำไม่ได้ก่อนใน การสอนแต่ละขั้นตอนต้องกำหนดเกณฑ์การผ่านไว้ว่าเป็นจำนวนกี่ครั้งที่นักเรียนทำกิจกรรม ขั้นตอนย่อยแต่ละขั้นตอนได้สำเร็จโดยไม่ต้องกระตุ้นเตือน หลังจากนั้นจึงจะสอนขั้นตอน ต่อไป การสอนขั้นตอนต่าง ๆ ของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ อาจจะสอนส่วนแรกของงาน ก่อนเรียกว่า “การฝึกแบบเดินหน้า” หรืออาจสอนขั้นสุดท้ายของงานเป็นขั้นตอนแรกก่อน เรียกว่า “การฝึกแบบถอยหลัง” เมื่อนักเรียนสามารถทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์สำเร็จ ในแต่ละขั้นตอน และได้รับแรงเสริม นักเรียนจะรู้สึกภาคภูมิใจ และครูเองจะรู้สึกท้อถอย ที่จะสอนทักษะต่อไป

1.4 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติกับสถานการณ์จริง จะทำให้นักเรียนเรียนรู้และนำไปใช้ได้ในชีวิตจริงอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น สอนมารยาทในการ รับประทานอาหารขณะที่นักเรียนกำลังรับประทานอาหาร ฝึกการสวมรองเท้าขณะกำลัง เตรียมตัวจะกลับบ้าน เป็นต้น

1.5 สอนให้เป็นกิจวัตรประจำวัน โดยมีการทบทวนความรู้เดิมซ้ำ ๆ ก่อนสอนทักษะใหม่ และใช้เวลาแต่ละกิจกรรมที่เหมาะสมประมาณ 5-15 นาที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัยและศักยภาพของนักเรียน

1.6 การเลียนแบบ การเลียนแบบของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นนักเรียนทั่วไปหรือนักเรียนพิเศษ พฤติกรรมส่วนหนึ่งเกิดจากการเลียนแบบ ดังนั้น ครูจึงจำเป็นต้อง นำการเลียนแบบไปใช้สอนให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ต้องการได้โดยการสาธิตให้ดูแล้วให้นักเรียนทำเลียนแบบซึ่งในระยะแรกของการเรียนรู้พฤติกรรมใหม่จะเกิดการเลียนแบบ ครูอาจให้รางวัลเพื่อให้นักเรียนตอบสนองพฤติกรรมแบบนั้นจนไปสู่พฤติกรรมที่ต้องการ จริง ๆ

1.7 ใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายวิธีการ เช่น การสอนโดย วิเคราะห์งาน การสอนโดยให้ความช่วยเหลือ การปรับแต่งพฤติกรรม การเสริมแรง การทบทวน การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมให้สำเร็จด้วยตนเอง เป็นต้น

2. เทคนิคการสอน/ทฤษฎีการเรียนรู้ที่สำคัญในการฝึกทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันที่สำคัญ ได้แก่

2.1 การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) คือ เทคนิคที่วิเคราะห์งานแล้วแบ่งงานออกเป็นขั้นตอนย่อย จะเป็นกี่ขั้นตอนขึ้นอยู่กับความยากง่ายของงานหรือกิจกรรมระยะเวลาในการฝึกแต่ละขั้นตอนขึ้นอยู่กับศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน เทคนิคนี้เหมาะสำหรับใช้ฝึกการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียน ซึ่งวิธีนี้เมื่อครูได้กำหนดกิจกรรมแล้วว่าจะฝึกกิจกรรมใดแก่นักเรียน ครูจะใช้หลักการวิเคราะห์ว่า 1) จุดเริ่มต้นในการปฏิบัติกิจกรรมคืออะไร 2) มีขั้นตอนย่อยที่เกี่ยวข้องเนื่องกันกี่ขั้นตอน อะไรบ้าง และ 3) จุดสุดท้ายในการปฏิบัติกิจกรรมคืออะไร เทคนิคการวิเคราะห์งานมีวิธีการสอน 2 แบบ คือ

1) การสอนแบบเดินหน้า คือ การสอน/ฝึกจากขั้นเริ่มต้นของกิจกรรมที่วิเคราะห์ได้ขั้นตอนแรกก่อนเรียงลำดับไปจนถึงขั้นสุดท้ายของกิจกรรม ขั้นตอนย่อยแต่ละขั้นตอนของการสอน/ฝึกครูจะต้องใช้เทคนิค การสอนอื่น ๆ ร่วมด้วยเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมบรรลุไปยังขั้นตอนต่อไปได้ เช่น ใช้เทคนิคการช่วยเหลือโดยการกระตุ้นเตือน การลดการช่วยเหลือ การทบทวนซ้ำ ๆ การใช้แรงเสริม เป็นต้น จนนักเรียนสามารถทำขั้นตอนต่าง ๆ ด้วยตนเองได้โดยอิสระ

2) การสอนแบบถอยหลัง คือ การสอน/ฝึกที่ใช้หลักการเดียวกันกับการฝึกแบบแรกแต่จะฝึกในวิธีกลับกัน นั่นคือการฝึกจะเริ่มจากขั้นตอนสุดท้ายของการวิเคราะห์งานแล้วฝึกลย้อนไปจนถึงงาน/กิจกรรมเริ่มต้น ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีการง่ายสำหรับนักเรียนที่จะทำกิจกรรมให้สำเร็จได้ด้วยตนเอง เช่น การฝึกล้างมือ ครูให้นักเรียนทำกิจกรรมขั้นตอนแรกจนถึงกิจกรรมขั้นก่อนสุดท้ายโดยครูช่วยเหลือด้วยวิธีการจับมือให้นักเรียนทำกิจกรรมทุกขั้นตอน เมื่อถึงขั้นตอนสุดท้ายครูให้นักเรียนปิดน้ำด้วยตนเอง นักเรียนจะรู้สึกว่าการฝึกที่กำลังฝึกง่ายขึ้นและมีกำลังใจที่จะฝึกกิจกรรมต่อไป กิจกรรมที่มักใช้วิธีนี้ในการฝึก ได้แก่ การถอดเสื้อ การฝึกถอดกางเกง การฝึกถอดถุงเท้า เป็นต้น ซึ่งจะถูกฝึกก่อนการใส่เสื้อจะทำให้ นักเรียนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ง่ายขึ้น นักเรียนและครูไม่เกิดความท้อแท้เบื่อหน่ายต่อการฝึก เพราะครูเองก็รู้สึกว่าฝึกลง และนักเรียนก็รู้สึกว่าตนเองสามารถทำได้

2.2 การปรับแต่งพฤติกรรม (Shaping) คือ เทคนิคการฝึกกิจกรรมที่ซับซ้อน โดยอาจแบ่งกิจกรรมการฝึกออกเป็นขั้นตอนย่อยและใช้หลักการให้แรงเสริม โดยให้แรงเสริมทุกครั้งเมื่อมีพฤติกรรมที่ใกล้เคียงกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์เกิดขึ้น จนกระทั่งนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่แท้จริง ข้อสำคัญ คือ ครูต้องรู้จักการให้แรงเสริมเป็นขั้น ๆ และค่อยเป็นค่อยไป นักเรียนจะรู้สึกว่าการฝึกที่ตนกระทำในทุกขั้นตอนมีความสำคัญ และมีความหมาย การฝึกด้วยวิธีนี้จึงจะเกิดความสำเร็จ หลักการปรับแต่งพฤติกรรมมี ดังนี้

- 1) ศึกษาว่านักเรียนมีความสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมอะไรได้บ้างแล้ว
- 2) ตั้งพฤติกรรมเป้าหมายที่จะให้เกิดขึ้น
- 3) ระบุให้ชัดเจนถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ระหว่างจุดเริ่มต้นจนถึงพฤติกรรมเป้าหมาย
- 4) วางกำหนดการให้แรงเสริม
- 5) เปลี่ยนพฤติกรรมเป็นขั้น ๆ ตามที่ตั้งไว้ในข้อ 3 โดยการให้แรงเสริม และครูต้องมั่นใจว่านักเรียนได้แสดงพฤติกรรมตามขั้นได้ก่อนจึงจะให้แรงเสริมต่อไป

2.3 การกระตุ้นเตือน (Prompting) คือ เทคนิคการสอนที่ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ หรืองานที่ยากให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ และทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยครูเป็นผู้เริ่มต้นให้ แล้วลดการช่วยเหลือลง เช่น จากการช่วยจับมือทำ เมื่อนักเรียนเรียนรู้ทักษะนั้นแล้วครูก็ลดการกระตุ้นเตือนลงจนในที่สุดนักเรียนสามารถทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้เอง โดยไม่ต้องกระตุ้นเตือนด้วยวิธีใดเลย การใช้การกระตุ้นเตือนต้องวางแผนการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ต้องมีความชัดเจนต่อเนื่อง และชี้แนะ ก่อนที่นักเรียนจะทำผิด ซึ่งแบ่งเป็นหลายรูปแบบ ดังนี้

- 1) การกระตุ้นเตือนทางกาย เช่น ครูแตะมือนักเรียนเพื่อเตือนให้นักเรียนดื่อกาแฟเข้าปากขณะกำลังฝึกการรับประทานอาหาร ครูแตะตอกนักเรียนเพื่อเตือนให้หยิบหลอดยาสีฟันขณะฝึกการแปรงฟัน เป็นต้น
- 2) การกระตุ้นเตือนทางวาจา เช่น ครูบอกให้นักเรียนหยิบช้อนวางลงในจาน ครูบอกให้ตักเชือกผูกรองเท้าให้ตัก เป็นต้น

3) การกระตุ้นเตือนทางการเห็น เช่น การใช้ภาพสื่อความหมาย การให้อ่านคำสั่ง เป็นต้น

4) การกระตุ้นเตือนโดยใช้ท่าทาง เช่น ครูชี้นิ้วให้นักเรียนหยิบ แก้วน้ำแทนการบอกด้วยวาจา เป็นต้น

5) การกระตุ้นเตือนโดยการทำเป็นตัวอย่าง เช่น ครูกล่าวสวัสดิ พร้อมทำท่าสวัสดิเป็นตัวอย่างให้นักเรียนดู เป็นต้น

2.4 การเสริมแรง (Reinforcement) คือ เทคนิคที่ครูใช้เมื่อต้องการ ให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนคงอยู่ตลอดไป แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) หมายถึง กระบวนการนำสิ่งเร้าตามหลังพฤติกรรมที่ต้องการภายใต้สภาพการณ์หนึ่ง แล้วทำให้ พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นหรือคงอยู่ เช่น ครูชมเชย หรือให้ขนมแก่นักเรียนทุกครั้ง ที่ นักเรียนทำกิจกรรมเสร็จภายในเวลาที่กำหนด เป็นต้น

2) การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) หมายถึง กระบวนการดึงสิ่งเร้าออกเมื่อเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ภายใต้สภาพการณ์หนึ่ง แล้วทำให้พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นหรือคงอยู่ เช่น เมื่อนักเรียนคุยหรือแหย่เพื่อน ขณะที่ครูให้ทำกิจกรรม ครูจึงให้นักเรียนไปนั่งเดี่ยวที่มุมห้อง หลังจากนั้นนักเรียนตั้งใจ ทำกิจกรรมโดยไม่คุย ครูจึงอนุญาตให้นักเรียนกลับมานั่งกับเพื่อนตามเดิม

หลักสำคัญในการเสริมแรง

(1) ครูจะต้องทราบว่าพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงว่าสิ่งที่ นักเรียนรู้แล้วมีอะไรบ้าง จึงเสริมแรงพฤติกรรมนั้น

(2) ครูเสริมแรงทุกครั้งที่นักเรียนแสดงพฤติกรรม ที่พึงประสงค์ในตอนแรก ๆ และต่อมาจะใช้แรงเสริมเป็นครั้งคราวได้

(3) ครูต้องระวังไม่เสริมแรงเมื่อนักเรียนกระทำพฤติกรรม ที่ไม่พึงประสงค์

(4) ครูควรเสริมแรงกับพฤติกรรมที่นักเรียนทำได้ใกล้เคียง กับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเรียกว่าการปรับแต่งพฤติกรรม (Shaping)

ประเภทของตัวเสริมแรง (Reinforcer)

สิ่งที่สำคัญในการฝึก คือ การเสริมแรง การเลือกประเภทของตัวเสริมแรง จึงจำเป็น สิ่งสำคัญที่ครูจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ และคำนึงให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน ซึ่งตัวเสริมแรงแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

(1) การให้ความสนใจ และคำชมเชย เป็นตัวเสริมแรงประเภทที่ครูทุกคนต้องใช้ เพราะเป็นสิ่งที่ครูจะใช้ได้ทุกโอกาส และใช้ได้ทันทีที่นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ การใช้คำชมเชยช่วยให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมหรือเกิดการเรียนรู้ได้

(2) การอนุญาตให้นักเรียนทำกิจกรรมที่นักเรียนชอบ หรือต้องการ ซึ่งกิจกรรมที่นักเรียนชอบ หรืออยากทำจะทำหน้าที่เป็นตัวเสริมแรงที่ดีสำหรับนักเรียนได้

(3) การให้รางวัลเป็นสิ่งของ (ของเล่น ขนม ดาว เปีย) รางวัล คือ สิ่งที่นักเรียนได้มาเมื่อทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์ รางวัลเป็นแรงจูงใจของนักเรียนที่จะทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก แต่ตัวเสริมแรงประเภทนี้มักจะมีปัญหาในเรื่องของการอิ่มตัว คือ ถ้าให้บ่อยจนเกินไปสิ่งของที่ใช้เป็นตัวเสริมแรงก็มักจะไม่มีคุณค่าหรือไม่มีความหมายต่อนักเรียน และไม่สามารถใช้เป็นตัวเสริมแรงได้ ในการให้ตัวเสริมแรงเป็นประเภทรางวัล ครูควรยึดหลัก คือ ต้องให้ทันทีทันใดเมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์สอดคล้องกับสถานการณ์ และให้ทุกครั้งที่ทำพฤติกรรมที่เหมาะสมในระยะแรก ๆ แต่เมื่อพฤติกรรมนั้นเกิดสม่ำเสมอแล้วให้รางวัลเป็นครั้งคราว โดยมีหลักในการเลือกรางวัล ดังนี้

หลักการเลือกรางวัล

(1) ต้องเป็นสิ่งที่นักเรียนต้องการและมีความหมายสำหรับนักเรียน

(2) ไม่จำเป็นจะต้องมีราคาแพง

(3) ให้หลายอย่างสลับกัน เช่น อาหาร ขนม กิจกรรมที่นักเรียนชอบทำ เป็นต้น

เมื่อพูดถึงการเสริมแรงหรือรางวัลก็ควรจะต้องทราบถึงสิ่งที่ตรงกันข้ามด้วยเช่นกัน คือ การลงโทษ นักเรียนมักมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์อันเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ และก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม การลงโทษ

จึงเป็นการหยุดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ อาจเป็นการระงับการให้รางวัลที่นักเรียนชอบ หรือทำเพิกเฉยไม่สนใจ ซึ่งการลงโทษในลักษณะนี้จะต้องยึดหลักการเช่นเดียวกับการให้รางวัล คือ ต้องทำทันทีทันใดสอดคล้องกับสถานการณ์เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ นอกจากนี้ต้องใช้ควบคู่กับการให้รางวัล คือ จะให้รางวัลเมื่อนักเรียนทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์ควบคู่กับการงดรางวัลเมื่อนักเรียนทำพฤติกรรมไม่พึงประสงค์

2.5 การเลียนแบบ (Imitation) ถือว่าเป็นวิธีการเรียนรู้ที่สำคัญ

อีกวิธีหนึ่ง วิธีการ คือ ครูสาธิตให้นักเรียนดูแล้วนักเรียนทำตามในการสอนฝึกกิจกรรมใหม่ทุกครั้ง ครูควรสาธิตการทำกิจกรรมที่ต้องการสอนให้นักเรียนเห็นกระบวนการทั้งหมดของกิจกรรมก่อนเพื่อเป็นแบบอย่าง แล้วให้นักเรียนทำตาม เป็นการสอนให้นักเรียนเรียนรู้ถึงการเลียนแบบการเคลื่อนไหวร่างกายที่เห็นได้ชัดเจน ซึ่งในนักเรียนปกติจะมักเลียนแบบบุคคลรอบข้าง ซึ่งจะทำให้นักเรียนพัฒนาศักยภาพของตนเองและแสดงการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง แต่สำหรับนักเรียนพิเศษการเลียนแบบมีความสำคัญทั้งในด้านการเรียนรู้ทั่วไป และสามารถใช้ในการเลียนแบบท่าทางง่าย ๆ ในการฝึกการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ด้วยขั้นตอนของการเลียนแบบจะเกิดขึ้นจาก 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นรับมาซึ่งการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนต้องมีความสนใจ ตั้งใจ และจดจำสิ่งที่เห็น

ขั้นที่ 2 ขั้นการกระทำหรือปฏิบัติตาม ในขั้นตอนนี้ตอนแรกนักเรียนอาจไม่สามารถปฏิบัติตามได้ทั้งหมดทุกขั้นตอน ครูจึงต้องนำเทคนิคต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นมาใช้ร่วมด้วย จนในที่สุดนักเรียนสามารถปฏิบัติได้เอง

หลักการจัดกิจกรรมและเทคนิคการสอนนักเรียนที่กล่าวมานั้น จะใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้สอน คือ ครูผู้สอนต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนอย่างละเอียดก่อนว่านักเรียนแต่ละคนมีพัฒนาการแต่ละด้านเป็นอย่างไร มีปัญหาด้านใด ค้นหาจุดเด่น จุดด้อยที่ต้องพัฒนา แล้วจึงเลือกเทคนิควิธีสอนให้เหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน

สรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน นักเรียนต้องได้ปฏิบัติในสถานการณ์จริง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นรายบุคคล ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย รวมถึงเทคนิควิธีการต่าง ๆ เช่น การเลียนแบบ การวิเคราะห์งาน การกระตุ้นเตือน และการเสริมแรงหรือการให้รางวัล เป็นต้น

ชุดกิจกรรม

1. ความหมายของชุดกิจกรรม

ในการศึกษาเอกสารของนักการศึกษาหลายท่านเกี่ยวกับความหมายชุดกิจกรรม ผู้วิจัยได้นำความรู้จากการศึกษามากล่าวไว้ ดังนี้

สำเนียง พุทธา (2550, หน้า 27) กล่าวว่าชุดกิจกรรม คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้หรือชุดการสอนที่ครูสร้างขึ้น ประกอบด้วย สื่ออุปกรณ์ และกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนใช้ศึกษาด้วยตนเอง โดยครูเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำและคอยช่วยเหลือ ชุดการเรียนรู้ หรือชุดกิจกรรม ประกอบด้วย คำชี้แจง จุดประสงค์ เนื้อหา สื่อ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้ใช้ชุดกิจกรรมได้บรรลุเป้าหมายของการเรียนที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2550, หน้า 5) กล่าวว่า ชุดกิจกรรม คือ ชุดการสอนหรือชุดการเรียนตรงกับภาษาอังกฤษว่า Instructional Package เป็นสื่อประสมประเภทหนึ่ง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเฉพาะเรื่องที่สอน แม้ชุดการเรียนการสอนจะเป็นเรื่องใหม่สำหรับบางคน แต่ชุดการเรียนการสอนเป็นสื่อประสมที่จัดระบบการผลิตและการนำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับวิชา หน่วย หัวเรื่อง และวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

ไกรฤกษ์ พลพา (2551, หน้า 11) กล่าวว่า ชุดกิจกรรม หมายถึง สื่อการสอนที่ครูผู้สอนสร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของหลักสูตร ซึ่งประกอบไปด้วย ชื่อกิจกรรม คู่มือการปฏิบัติกิจกรรม เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และแบบประเมินผล เพื่อเป็นเครื่องมือให้นักเรียนศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองเพื่อช่วยให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ และสามารถทำกิจกรรมแบบรายบุคคลหรือทำกิจกรรมแบบกลุ่ม โดยครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2551, หน้า 51) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้จากชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่เป็นลักษณะของสื่อประสม (Multi-media) เป็นการใช้สื่อตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปร่วมกันเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ต้องการ โดยอาจจัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ หัวข้อเนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

อาจจัดเอาไว้เป็นชุด ๆ บรรจุในกล่อง ซองหรือกระเป๋า ชุดการเรียนรู้แต่ละชุด ประกอบด้วย เนื้อหาสาระ บัตรคำสั่ง/ใบงานในการทำกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ เอกสาร ใบความรู้ เครื่องมือ หรือสื่อที่จำเป็นสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งแบบวัดประเมินผลการเรียนรู้

Kapfer G & Kapfer M. (1973, pp. 3-10 อ้างถึงใน ไกรฤกษ์ พลพา, 2551, หน้า 9) ได้ให้ความหมายของชุดการสอนว่า เป็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างครู กับนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยคำแนะนำที่ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้จนบรรลุพฤติกรรม ที่เป็นผลของการเรียนรู้ การรวบรวมเนื้อหาที่นำมาสร้างชุดการเรียนนั้นได้มาจากขอบข่าย ของความรู้ที่หลักสูตรต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ และเนื้อหาจะต้องตรงและชัดเจน ที่จะสื่อความหมายให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมตามเป้าหมายของการเรียน

รวีวรรณ พงษ์พวงเพชร (2552, หน้า 64) กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเอาสื่อ นวัตกรรมต่าง ๆ มาจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับเนื้อหา และประสบการณ์ ประกอบด้วย คำชี้แจงการใช้ชุดกิจกรรม การเรียนรู้

จากความหมายของชุดกิจกรรมข้างต้นที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรม หมายถึง ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนสร้างขึ้นไว้อย่างเป็นระบบ จัดเอาไว้เป็นชุด ๆ บรรจุในกล่อง ซองหรือกระเป๋า ให้สอดคล้องกับเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุพฤติกรรม ที่เป็นผลของการเรียนรู้ สามารถทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลหรือทำกิจกรรมเป็นกลุ่มก็ได้ โดยครูผู้สอนเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้ใช้ชุดกิจกรรมได้บรรลุเป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ประเภทของชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมแต่ละประเภทมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกัน ดังนั้นผู้ที่สร้างชุด กิจกรรมควรศึกษาเกี่ยวกับชุดกิจกรรมแต่ละประเภท โดยมีนักการศึกษาหลายท่าน ได้แบ่งประเภทของชุดกิจกรรมไว้ ดังนี้

ศรีสุตา จริยากุล (2543, หน้า 647–648) ได้จำแนกประเภทชุดกิจกรรมไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมรายบุคคล สำหรับผู้เรียนตามสนใจ และระดับ

ความสามารถของตนเอง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ชุดกิจกรรมแต่ละชุดมีคำแนะนำให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนแหล่งวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จะไปศึกษาเพิ่มเติม ผู้เรียนสามารถทดสอบเพื่อทราบความก้าวหน้าของตนเองได้ ประกอบด้วย บทเรียนสำเร็จรูป แบบประเมินผล และวัสดุอุปกรณ์การเรียน

2. ชุดกิจกรรมสำหรับนักเรียนเป็นกลุ่ม ใช้ในการประกอบกิจกรรม

ของผู้เรียนเป็นกลุ่ม หรืออาจจัดในรูปศูนย์การเรียน ชุดกิจกรรมนี้จะมีสื่อไว้สำหรับสมาชิกแต่ละคนที่จะประกอบกิจกรรมตามคำสั่งได้ ประกอบด้วย ชุดย่อยที่มีจำนวนเท่ากับจำนวนศูนย์ที่แบ่งไว้แต่ละหน่วย ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองหรือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในศูนย์ต่าง ๆ จนครบรอบ

3. ชุดกิจกรรมประกอบการบรรยายของครูหรือชุดกิจกรรมสำหรับครู

เป็นชุดกิจกรรมที่กำหนดกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ให้ครู หรือผู้สอนใช้ประกอบการบรรยาย เป็นเนื้อหาและประสบการณ์ที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนมีพื้นฐานการเรียนรู้ไปพร้อมกัน โดยมีเวลาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันบางครั้งตามที่กำหนดไว้

วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2546, หน้า 34) ได้แบ่งชุดการสอนเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ชุดการสอนแบบประกอบคำบรรยาย เป็นชุดกิจกรรมการเรียนรู้

หรือชุดการสอนสำหรับครู จะใช้สอนผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ หรือเป็นการสอนที่ต้องการปูพื้นฐานให้ผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่รู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน ชุดการสอนแบบนี้จะช่วยให้ผู้สอนลดการพูดน้อยลงซึ่งอาจเรียกว่า ชุดการสอนสำหรับครู

2. ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นการสอนสำหรับผู้เรียนกลุ่มเล็ก ๆ

ประมาณ 5–7 คน เรียนโดยสื่อการสอนที่ระบุไว้ในชุดการสอนแต่ละชุด มุ่งที่จะฝึกทักษะในเนื้อหาวิชาที่เรียนและให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินงานร่วมกัน

3. ชุดการสอนแบบรายบุคคล เป็นชุดการสอนสำหรับเรียนด้วยตนเอง

เป็นรายบุคคล ซึ่งผู้เรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ ความสามารถและความสนใจของตนเอง อาจจะเรียนที่บ้านหรือที่โรงเรียนก็ได้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2552, หน้า 174) ได้แบ่งชุดกิจกรรมตามลักษณะการใช้งานเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนสำหรับประกอบการบรรยาย
สำหรับครู เป็นชุดกิจกรรมที่กำหนดกิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ให้ครูใช้ประกอบการบรรยายเพื่อเปลี่ยนบทบาทของครูให้พูดน้อยลง และเปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น ชุดกิจกรรมนี้จะมีเนื้อหาเพียงหน่วยเดียวและใช้กับนักเรียนทั้งห้อง

2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนสำหรับกิจกรรมแบ่งกลุ่ม
เป็นชุดกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นหมู่คณะ อาจจัดกิจกรรมเป็นศูนย์การเรียนรู้ ชุดกิจกรรมแบบนี้ ประกอบด้วย ชุดการเรียนรู้การสอนหรือชุดการเรียนรู้ครบตามจำนวนผู้เรียนในศูนย์กิจกรรมนั้น สื่อการเรียนรู้อาจจัดอยู่ในรูปของการเรียนรู้การสอนรายบุคคล หรือผู้เรียนทั้งศูนย์ใช้ร่วมกันก็ได้ ผู้เรียนที่เรียนจากการจัดกิจกรรมกลุ่ม อาจจะต้องการความช่วยเหลือจากครูระยะเริ่มต้นและระยะหลังจากเคยชินต่อวิธีการใช้แล้วผู้เรียนสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ ขณะทำกิจกรรมถ้ามีปัญหาผู้เรียนสามารถซักถามครูได้เสมอ เมื่อเรียนจบในแต่ละศูนย์แล้วผู้เรียนอาจสนใจการเรียนรู้เสริมสามารถเรียนจากศูนย์สำรองที่ครูเตรียมไว้ไม่ให้เสียเวลาคอยผู้อื่น

3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนรายบุคคล เป็นชุดการเรียนรู้การสอนที่จัดระบบขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนใช้เรียนรู้ด้วยตนเองตามขั้นตอนความสามารถของแต่ละบุคคล เมื่อศึกษาครบแล้วจะทำการทดสอบประเมินผลความก้าวหน้าและศึกษาชุดกิจกรรมหรือชุดการเรียนรู้การสอนชุดอื่น ๆ ต่อไปตามลำดับ เมื่อมีปัญหาผู้เรียนจะปรึกษากันได้ระหว่างเรียนและผู้สอนพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือทันทีในฐานะผู้ประสานงานหรือผู้ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมหรือชุดการเรียนรู้การสอนแบบนี้จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของแต่ละบุคคลให้พัฒนาการเรียนรู้ของตนเองไปจนเต็มความสามารถโดยไม่ต้องเสียเวลาคอยผู้อื่น

เบญจพร วิทย์พานิชกร (2556, หน้า 31) ได้แบ่งชุดกิจกรรมออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ ชุดกิจกรรมที่นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง และชุดกิจกรรมที่ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน

สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมแต่ละประเภทมีลักษณะแตกต่างกันออกไป และแต่ละชุดกิจกรรมนั้นยังเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูและนักเรียนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีทั้งชุดกิจกรรมรายบุคคล ชุดกิจกรรมแบบแบ่งกลุ่ม และชุดกิจกรรมสำหรับครู ดังนั้น การจะเลือกใช้ชุดกิจกรรมใดนั้นขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ใช้โดยเลือกใช้ชุดกิจกรรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. องค์ประกอบของชุดกิจกรรม

การสร้างชุดกิจกรรม ผู้ผลิตต้องศึกษาองค์ประกอบของชุดกิจกรรมนั้น ๆ โดยมีนักการศึกษาได้อธิบายถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมไว้ ดังนี้

บุญเกื้อ ครอบหาเวช (2543, หน้า 95) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมโดยจำแนกส่วนของชุดกิจกรรม เป็น 4 ส่วน คือ

1. คู่มือ สำหรับครูหรือผู้ใช้ชุดกิจกรรม หรือผู้เรียนที่ต้องการเรียนจากชุดกิจกรรม
2. คำสั่งหรือกรอบงาน เพื่อกำหนดแนวทางการเรียนให้นักเรียน
3. เนื้อหาสาระและสื่อ โดยจัดให้อยู่ในรูปของสื่อการสอนแบบประสม และกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มและรายบุคคลตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. การประเมินผล เป็นการประเมินของกระบวนการ ได้แก่ แบบฝึกหัด รายงานการค้นคว้า และผลการเรียนรู้ในรูปของแบบสอบต่าง ๆ

ระพีพร โพธิ์ศรี (2550, หน้า 98) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบความสำคัญของชุดกิจกรรมที่มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. มีจุดประสงค์ปลายทางที่ชัดเจน ที่ระบุทั้งเนื้อหา ความรู้ และระดับทักษะ การเรียนรู้ที่ชัดเจนนั้นคือ จะต้องระบุจุดประสงค์ประจำชุดกิจกรรมที่ระบุไว้ชัดเจนว่า เมื่อผ่านการเรียนรู้จบชุดกิจกรรมนั้นแล้วนักเรียนต้องทำอะไรเป็นระดับใด
2. ระบุกลุ่มเป้าหมายชัดเจนว่า ชุดกิจกรรมดังกล่าว สร้างขึ้นสำหรับใคร
3. มีองค์ประกอบของจุดประสงค์ที่เป็นระบบเป็นเหตุและผล เชื่อมโยงกันระหว่างจุดประสงค์ประจำหน่วยและจุดประสงค์ย่อย
4. ต้องมีคำชี้แจง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ การสอน และการประเมินผล ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์แต่ละระดับ

5. กรณีทำเป็นชุดการสอน ต้องมีคู่มือครูที่อธิบายวิธีการ เงื่อนไข การใช้ชุดและการเฉลยข้อคำถามทั้งหมดในกิจกรรม ประเมินผล

ทิตนา แคมมณี (2553, หน้า 10-12) กล่าวว่า ชุดกิจกรรม ประกอบด้วย ส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม ประกอบด้วย หมายเลขกิจกรรม ชื่อของกิจกรรม และเนื้อหาของกิจกรรมนั้น ๆ
2. คำชี้แจง เป็นส่วนที่อธิบายความมุ่งหมายหลักของกิจกรรม และลักษณะของการจัดกิจกรรม เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น
3. จุดมุ่งหมาย เป็นส่วนที่ระบุจุดมุ่งหมายที่สำคัญของกิจกรรมนั้น
4. ความคิดรวบยอด เป็นส่วนที่ระบุเนื้อหาหรือมโนทัศน์ของกิจกรรม นั้นส่วนนี้ควรได้รับการเน้นเป็นพิเศษ
5. สื่อ เป็นส่วนที่ระบุถึงวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินกิจกรรม เพื่อช่วยให้ครูทราบว่า ต้องเตรียมอะไรบ้าง
6. เวลาที่ใช้ เป็นส่วนที่ระบุเวลาโดยประมาณว่า กิจกรรมนั้นควรใช้เวลาเพียงใด
7. ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุในการจัดกิจกรรม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ วิธีการจัดกิจกรรมนี้ได้จัดเป็นขั้นตอน ซึ่งนอกจาก จะสอดคล้องกับหลักวิชาแล้วยังเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ครูในการดำเนินการ

Houston (1973, p. 187 อ้างถึงใน นิติกาญจน์ ไกรสิทธิพัฒน์, 2553, หน้า 13) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมไว้ ดังนี้

1. คำชี้แจง ในส่วนนี้จะอธิบายถึงความสำคัญของจุดมุ่งหมายขอบข่าย ชุดกิจกรรม สิ่งนี้นักเรียนจะต้องมีความรู้ก่อนเรียนและขอบข่ายของกระบวนการทั้งหมด ในชุดกิจกรรม
2. จุดมุ่งหมาย คือ ข้อความที่ชัดเจนไม่กำกวม ที่กำหนดว่า ผู้เรียน จะประสบความสำเร็จอะไรหลังจากเรียนแล้ว
3. การประเมินผลเบื้องต้น มีจุดประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนอยู่ในขั้นการเรียนรู้จากชุดกิจกรรมนั้น และเพื่อดูว่าเขาได้สัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ เพียงใด การประเมินเบื้องต้นนี้อาจจะอยู่ในรูปของการทดสอบแบบข้อเขียน ปากเปล่า การทำงาน ปฏิบัติการตอบสนองต่อคำถามง่าย ๆ เพื่อให้รู้ถึงความต้องการและความสนใจ

4. การกำหนดกิจกรรม คือ การกำหนดแนวทางและวิธีเพื่อนำไปสู่จุดประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นด้วย

5. การประเมินขั้นสุดท้าย เป็นข้อสอบเพื่อวัดผลการเรียนหลังจากที่เรียนแล้ว

กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์ (2554, หน้า 107) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมที่สำคัญ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. องค์ประกอบด้านการจัดการ ประกอบด้วย คู่มือครูและแบบฝึกปฏิบัติ สำหรับครูหรือผู้ใช้ชุดกิจกรรม และผู้เรียนที่เรียน เป็นการจัดเตรียมการเรียนการสอนของผู้สอนและผู้เรียน มีคำสั่งหรือการมอบงาน เพื่อกำหนดแนวทางการเรียนให้กับนักเรียนและการสอนของผู้สอน

2. องค์ประกอบด้านเนื้อหา เป็นเนื้อหาสาระที่ถูกออกแบบให้อยู่ในรูปของสื่อการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล ซึ่งกำหนดไว้ให้ผู้เรียนสามารถบรรลุผลได้ตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

3. องค์ประกอบด้านการประเมินผล เป็นการประเมิน “กระบวนการ” โดยวัดจากแบบฝึกหัด รายงานการค้นคว้า จากใบงาน และจากการทดลอง เป็นต้น และส่วนที่เป็น “ผลลัพธ์” ของการเรียนโดยวัดจากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์หลังจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรม

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรมจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๆ ดังนี้ 1) คู่มือสำหรับครูหรือผู้ใช้ชุดกิจกรรม 2) คำชี้แจง 3) เนื้อหาสาระและสื่อ 4) ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม และ 5) การประเมินผล

4. ขั้นตอนการผลิตชุดกิจกรรม

ในการสร้างชุดกิจกรรมนั้นต้องคำนึงถึงหลักของการสร้างชุดกิจกรรมเพื่อความเหมาะสมและถูกหลักการ โดยมีนักการศึกษาได้อธิบายถึงหลักการสร้างชุดกิจกรรมไว้ ดังนี้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556, หน้า 97-98) ได้อธิบายถึงขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรม ดังนี้

1. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์อาจจะกำหนดเป็นหมวดวิชาหรือบูรณาการเป็นแบบสหวิทยาการตามที่เหมาะสม

2. กำหนดหน่วยการสอน โดยแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยการสอน โดยการประมาณเนื้อหาวิชาที่จะให้ครูสอน ซึ่งอาจจะกำหนดให้ได้ในหนึ่งสัปดาห์หรือสอนได้หน่วยละครั้ง ครั้งละประมาณ 1-2 ชั่วโมง

3. กำหนดหัวเรื่อง ผู้สอนจะต้องถามตัวเองว่า ในการสอนแต่ละหน่วย ควรให้ประสบการณ์อะไรแก่ผู้เรียนบ้างแล้วกำหนดหัวข้อเรื่องออกมาเป็น 4-6 หัวเรื่อง

4. กำหนดมโนทัศน์และหลักการ มโนทัศน์และหลักการที่กำหนดขึ้น จะต้องสอดคล้องกับหน่วยและหัวเรื่อง โดยสรุปแนวความคิด สารและหลักเกณฑ์ที่สำคัญไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาการสอนให้สอดคล้อง

5. กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวเรื่อง เป็นวัตถุประสงค์ทั่วไปก่อนแล้วเปลี่ยนเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ที่ต้องมีเงื่อนไขและเกณฑ์การเปลี่ยนพฤติกรรมไว้ทุกครั้ง

6. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งเป็นแนวทางการเลือกและผลิตสื่อการสอน

7. กำหนดแบบประเมินผล โดยจะต้องประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้แบบทดสอบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากผ่านกิจกรรมมาแล้วนักเรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

8. เลือกและผลิตสื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์หรือวิธีการที่ครูใช้ถือว่าเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น เมื่อผลิตสื่อการสอนของแต่ละหัวเรื่องแล้ว ก็จัดสื่อการสอนเหล่านั้นไว้เป็นหมวดหมู่ในกล่องที่เตรียมไว้ก่อนนำไปทดลองหาประสิทธิภาพ เรียกว่า “ชุดกิจกรรม”

9. หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมเพื่อเป็นการประกันว่า ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการสอน ผู้สร้างจำต้องกำหนดเกณฑ์ขึ้นล่วงหน้า โดยคำนึงถึงหลักการที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเพื่อช่วยให้การเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน บรรลุผล

10. การใช้ชุดกิจกรรม ชุดกิจกรรมที่ได้ปรับปรุงและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ สามารถนำไปใช้สอนผู้เรียนได้ตามประเภทของชุดกิจกรรม และตามระดับการศึกษาโดยกำหนด

Butt (1974, p. 85 อ้างถึงใน เพ็ชรรัตน์ พรหมมา, 2555, หน้า 28)

ได้เสนอหลักการสร้างชุดกิจกรรมไว้ ดังนี้

1. ต้องกำหนดโครงร่างคร่าว ๆ ก่อนว่าจะเขียนเกี่ยวกับเรื่องอะไร มีวัตถุประสงค์อะไร
2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำ
3. เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและเนื้อหาที่สอดคล้องกัน
4. แจกวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมออกเป็นกิจกรรมย่อย ๆ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้เรียน
5. กำหนดอุปกรณ์ที่จะใช้ในกิจกรรมแต่ละตอนให้เหมาะสม
6. กำหนดเวลาที่จะใช้ในแต่ละตอนให้เหมาะสม
7. กำหนดการประเมินว่าจะประเมินก่อนเรียนหรือหลังเรียน

สรุปได้ว่าการสร้างชุดกิจกรรม ผู้ผลิตชุดกิจกรรมจะต้องศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง กำหนดเนื้อหาหัวข้อ วัตถุประสงค์ กิจกรรม สื่ออุปกรณ์ การประเมินผล และหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมก่อนนำไปใช้

5. ประโยชน์ของชุดกิจกรรม

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมไว้ ดังนี้

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542, หน้า 110) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนรู้แบบรายบุคคล ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความสามารถ ความสนใจ ตามเวลา และโอกาสที่เหมาะสมของแต่ละคน
2. ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนครู เพราะชุดการสอนช่วยให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองหรือต้องการความช่วยเหลือจากผู้สอนเพียงเล็กน้อย
3. ช่วยในการศึกษานอกระบบของโรงเรียน เพราะผู้เรียนสามารถนำเอาชุดกิจกรรมไปใช้ได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา
4. ช่วยลดภาระและช่วยสร้างความพร้อม ความมั่นใจให้แก่ครู เพราะชุดกิจกรรมผลิตไว้เป็นหมวดหมู่สามารถนำไปใช้ได้ทันที
5. เป็นประโยชน์ในการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้
6. ช่วยให้วัดผลผู้เรียนได้ตรงตามความมุ่งหมาย

7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

8. ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

9. สามารถถ่ายทอดประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

10. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างแท้จริงจากชุดกิจกรรม

11. สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่บูรณาการเป็นอย่างดีทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สมาลี โชติขันธ์ (2544, หน้า 29-30) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมดังนี้

1. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองให้ประสบความสำเร็จในการเรียน

2. ฝึกการตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

3. ช่วยให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดเนื้อและประสบการณ์ที่ซับซ้อนและมีลักษณะเป็นนามธรรมซึ่งไม่สามารถถ่ายทอดด้วยการบรรยายได้

4. ทำให้การเรียนรู้เป็นอิสระจากอารมณ์และบุคลิกของผู้สอน

5. สร้างความพร้อมและความมั่นใจให้กับนักเรียน

6. ได้รับความสนใจของนักเรียนทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน

7. ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน

จากประโยชน์ของชุดกิจกรรมที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมมีประโยชน์ต่อทั้งนักเรียนและครูผู้สอน คือ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ฝึกการตัดสินใจ การแสวงหาความรู้ สร้างความมั่นใจ ส่วนครูผู้สอนก็ช่วยลดภาระการสอน ขจัดปัญหาการขาดแคลนครู และสามารถนำเอาชุดกิจกรรมไปใช้ได้ทุกสถานที่ทุกเวลา

แนวคิดเกี่ยวกับกล่องงาน

1. ความหมายและความสำคัญของกล่องงาน

กล่องงานเป็นนวัตกรรมหนึ่งที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้นครูผู้สอนต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับกล่องงาน โดยมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายและกล่าวถึงความสำคัญของกล่องงานไว้ ดังนี้

Sue Patrick (2006, Online) ได้กล่าวว่า กล่องงานมี 2 องค์ประกอบที่สำคัญ องค์ประกอบแรก คือ การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนให้ดีที่สุดสำหรับนักเรียน การนำเสนอผลงานของนักเรียน ให้นักเรียนเรียนด้วยความสนุกสนาน และช่วยให้การทำงานเป็นระบบมากขึ้นด้วย ทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน องค์ประกอบที่สอง คือ โครงสร้างทางกายภาพของระบบกล่องทำงาน จะช่วยให้การสอนนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในเวลาเดียวกันก็ช่วยให้ครูจัดระเบียบการเรียนรู้ นักเรียนที่ใช้ระบบกล่องงานจะมีสมาธิมากขึ้น และประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ทำให้การทำงานของนักเรียนสำเร็จได้ดีกว่า มีความเป็นอิสระและมุ่งมั่นในการทำงานมากขึ้น

Centering on Children (2007, p. 62 อ้างถึงใน สุนิตา คงวิจิตร, 2559, หน้า 30) ได้ให้ความหมายของ The ShoeboxTasks ไว้ว่า มีลักษณะการใช้งานที่คล้ายคลึงกับ Task Boxes คือ รูปแบบของกิจกรรมที่ง่ายที่สุด แนะนำสำหรับ ครู นักบำบัด และผู้ปกครอง ที่เริ่มคิดที่จะสร้างวิธีการสอนและความสัมพันธ์ในการเรียนรู้ ผู้ที่เรียนรู้ว่า “จะเรียนได้อย่างไร” ผู้ที่บกพร่องด้านการมองเห็น เด็กปัญญาอ่อนระดับรุนแรง เด็กพัฒนาการช้า และใช้ได้ดีในเด็กที่มีพัฒนาการปกติ ShoeboxTasks ถูกออกแบบมาเพื่อช่วยนักเรียนออทิสติกที่มีความสามารถพิเศษ เพื่อลดข้อจำกัดในด้านการมองเห็นตัวหนังสือที่ผิดปกติหรือไม่ชัดเจนของนักเรียนออทิสติก นอกจากนั้นยังช่วยนักเรียนให้สามารถจัดการเรื่องที่ยากได้ การเรียนโดยใช้ระบบกล่องงาน เหมาะสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 12-30 เดือน ใช้ในรูปแบบของโครงสร้างของงาน Structure Work Sessions ส่งเสริมให้นักเรียนมีสมาธิจดจ่ออยู่กับงาน โดยการลดการรบกวนทางสายตาของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนทำงานได้สำเร็จได้อย่างอิสระเท่าที่จะทำได้

Kimberly A. Henry (2005, p. 23 อ้างถึงใน กฤติกา ศษปัญญา, 2561, หน้า 62) กล่าวได้ว่า Task Boxes หมายถึง ชุดของสื่อ วัสดุอุปกรณ์ หรือเอกสาร เพื่อจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งในการจัดระบบกล่องงาน ต้องมีการวิเคราะห์งานหรือกิจกรรมจากง่ายไปหายาก และวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นตอน

เป็นกิจกรรมรายบุคคลที่รวบรวมกิจกรรมไว้ชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุด กิจกรรมทั้งหมด ถูกบรรจุไว้เป็นขอบเขตและอธิบายไว้อย่างชัดเจนในภาคหรือลื่นชัก กล้องตะกร้า หรือแฟ้ม แล้วแต่ผู้จัดทำจะเลือกใช้ แต่ละกิจกรรมแสดงให้เห็นด้วยการจัดระบบการมองและชัดเจน ในรายละเอียด มีการให้คำจำกัดความของกิจกรรมอย่างชัดเจนและอธิบายให้นักเรียนรู้ว่า จะทำกิจกรรมให้เสร็จสิ้นได้อย่างไร

จากการศึกษาเอกสารข้างต้นสรุปได้ว่า ความหมายของกล่องงาน คือ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ ที่จัดไว้อย่างเป็นระบบ ซึ่งได้วิเคราะห์กิจกรรมจากง่ายไปหายาก เพื่อส่งเสริม การทำงานของนักเรียน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่จะทำงานอย่างอิสระโดยผู้สอนคอยให้ คำแนะนำ ช่วยเหลือ

2. ประเภทของกล่องงาน

ครูผู้สอนจะนำกล่องงานมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ต้องทำความเข้าใจ เกี่ยวกับกล่องงานแต่ละประเภทเพื่อเลือกนำไปใช้ได้ถูกต้องและเหมาะสมกับนักเรียน มีนักการศึกษาได้จำแนกประเภทของกล่องงานไว้ ดังนี้

Kimberly A. Henry (2005, p. 37) ได้แบ่งประเภทของกล่องงานไว้ ดังนี้

1. กล่องงานที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว (Motor Task) ได้แก่
 - 1.1 ใส่บล็อกลงในช่องที่เจาะรูไว้
 - 1.2 ดึงไม้หนีบผ้าออกจากกล่องใส่กลับเข้าไปในช่องที่เจาะรูไว้
 - 1.3 ใส่บอลลูกเล็ก ๆ เข้าไปในช่องที่เจาะรูไว้
 - 1.4 ดึงบล็อกออกจากกล่องใส่กลับเข้าไปในช่องที่เจาะรูไว้
 - 1.5 ดึงตุ๊กตาสัตว์ออกจากกล่อง
 - 1.6 ใส่หมากฮอสลงในช่องที่เจาะรูไว้
 - 1.7 จอดรถของเล่นในจุดที่กำหนดให้
 - 1.8 ม้วนฟิล์มถ่ายรูปใส่กล่องฟิล์ม
 - 1.9 ใส่ชิปลงในช่องที่เจาะรูไว้
 - 1.10 หยอดเหรียญลงในกระปุกออมสิน
 - 1.11 เต็มหน้าตาบนตุ๊กตามันฝรั่ง
 - 1.12 ต่อบล็อก

2. กล่องงานที่เกี่ยวกับงานเขียน (Writing Task) ได้แก่

- 2.1 ลากเส้น
- 2.2 ลากเส้นจับคู่
- 2.3 สะกดชื่อเรียงตามลำดับ
- 2.4 จับคู่ตัวอักษรเพื่อสะกดคำ
- 2.5 ใช้ไม้หนีบผ้าหนีบตัวอักษรเพื่อสะกดคำ
- 2.6 สร้างประโยคง่าย ๆ ด้วยรูปภาพ
- 2.7 สร้างประโยคง่าย ๆ ด้วยคำ

3. วิธีการใช้กล่องงาน

การใช้กล่องงานสำหรับครูผู้สอนนั้นจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนกระบวนการ ดังนี้

Alyssa (2016, Online) ได้กล่าวว่า การเริ่มใช้กล่องงานสำหรับครูใหม่ เพื่อให้การใช้กล่องงานเกิดประโยชน์ มีคำแนะนำพอสังเขป ดังนี้

ขั้นตอนแรก การรวบรวมวัสดุ บางสิ่งอาจต้องซื้อเพื่อให้มีประสิทธิภาพ เช่น ฉลาก เทป เวลโครเทป ฯลฯ และบางอย่างสามารถหาในห้องเรียนเพื่อนำมาใช้ใหม่ได้

ขั้นตอนที่สอง กำหนดพื้นที่ที่จะใช้หรือวัสดุอุปกรณ์ เช่น ชั้นวางของ มุมหรือแม้กระทั่งโต๊ะให้เหมาะสมกับนักเรียน และบริเวณในห้องเรียนต้องปลอดภัย เพราะจะช่วยให้นักเรียนทำงานได้อย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ และช่วยให้นักเรียนฝึกทักษะได้ทั่วถึง

ขั้นตอนที่สาม ครูจำเป็นต้องค้นหากิจกรรมใหม่ ๆ หรือหากิจกรรมที่สามารถนำมาจัดเป็นระบบกล่องงานอาจจะเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้ว หรือเป็นสิ่งที่ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ก็ได้

ขั้นตอนที่สี่ กำหนดเวลาในการทำกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย ของนักเรียน และเมื่อนักเรียนทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมเสร็จต้องมีสิ่งเครื่องหมาย “เสร็จแล้ว” เพื่อให้นักเรียนไปทำกิจกรรมต่อไป ขั้นตอนนี้ครูสามารถตรวจสอบผลงาน ของนักเรียนได้

ขั้นตอนที่ห้า เตรียมนักเรียนให้พร้อม เมื่อเตรียมพื้นที่และวัสดุพร้อมที่จะไปจัดกิจกรรมแล้ว สิ่งสำคัญที่ครูต้องเตรียมคือนักเรียน

4. ประโยชน์ของกล่องงาน

การจัดกิจกรรมการทำงานอย่างอิสระสำหรับห้องเรียนการศึกษาพิเศษ นักเรียนจะได้รับทักษะที่เป็นอิสระและมีความรับผิดชอบ โดยเฉพาะการใช้กิจกรรมกล่องงาน ได้มีนักวิชาการกล่าวว่าถึงประโยชน์ของกล่องงานไว้ ดังนี้

Rachel Glassman (2019, Online) ได้กล่าวไว้ว่า กล่องงานมีประโยชน์ทั้งต่อครู และนักเรียน คือ

1. ประโยชน์ของครู เมื่อครูจัดกิจกรรม นักเรียนจะมีความเป็นอิสระ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของความวุ่นวาย ในเวลานี้จะมีนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือในการทำงาน นักเรียนเรียนรู้ นักเรียนที่ก่อความวุ่นวาย และนักเรียนที่ต้องการความสนใจเป็นพิเศษ ดังนั้น การใช้กิจกรรมกล่องงานจึงเหมาะสมกับการที่ให้นักเรียนได้ใช้เวลาอิสระ เพื่อให้นักเรียนมีความสงบของจิตใจ เมื่อรู้่านักเรียนคนอื่นกำลังทำงานด้วยตนเอง ฉะนั้น กล่องงานจึงมีประโยชน์มาก

2. ประโยชน์นักเรียน นักเรียนชอบเพราะสามารถทำงานให้เสร็จได้ด้วยตัวเอง และนักเรียนมีความมั่นใจในการทำกิจกรรมของตัวเอง และเวลาทำกิจกรรมวงกลมหรือกลุ่มเล็ก ๆ นักเรียนต้องการเวลาในการเปลี่ยนจากกิจกรรมหนึ่งไปยังอีกกิจกรรมหนึ่ง ซึ่งเวลาในการทำกิจกรรมนี้ใช้เวลา 10-15 นาที ในช่วงเริ่มต้นของการเรียนเพื่อค่อย ๆ เปลี่ยนไปสู่กิจกรรมใหม่ในห้องเรียน

รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน

รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ในการวิจัยผู้วิจัยได้ศึกษาหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ความเป็นมาของรูปแบบ

Simson (1972, pp. 121-126 อ้างถึงใน บุสรินทร์ พาระแพน, 2561, หน้า 34) ได้กล่าวถึงความเป็นมาว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของซิมพ์สัน เป็นรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติ Psychomotor Domain และมีความเป็นมาเช่นเดียวกับรูปแบบการสอนของเดวิส ทักษะพิสัยเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกลุ่มวัตถุประสงค์ของการศึกษา Taxonomy of Educational Objective ของบลูม Bloom เมื่อปี 1956 บลูม และผู้ร่วมงาน

แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก ได้จัดกลุ่มของวัตถุประสงค์ของการศึกษาออกเป็น 3 พัลัย Domain แต่ไม่ได้สร้างหมวดหมู่ย่อยสำหรับทักษะพิสัย ตั้งแต่ต้นจึงมีนักการศึกษาอื่น ๆ ได้สร้างกลุ่มวัตถุประสงค์ของการศึกษาทักษะพิสัยขึ้น นักการศึกษาที่สำคัญ คือ Dave, R.H. Simpson, E.J. และ Harrow A.J. พร้อมด้วยคณะทำงานของมหาวิทยาลัยอิสลินอยส์ ได้เริ่มพัฒนากลุ่มวัตถุประสงค์ทางการศึกษาด้านทักษะพิสัย ในปี ค.ศ. 1964 ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการนี้ได้ส่งมอบถึงสำนักงานทางการศึกษาของอเมริกาในปี ค.ศ. 1966 และได้รับการตีพิมพ์จาก The ERIC Document Reproduction Service (ED 010-368) รายงานโครงการนี้สำเร็จในปี ค.ศ. 1966-1967 บางส่วนตีพิมพ์ออกมาและส่งถึงครูคหเศรษฐศาสตร์ของอิสลินอยส์ ซึ่งซิมป์สันได้สร้างความเข้าใจทางการแบ่งวัตถุประสงค์การศึกษาทักษะพิสัยที่มีแบบแผน

2. แนวคิดของรูปแบบ

Simpson (1972 อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2553, หน้า 242-243)

ได้เขียนถึงรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สันว่า ทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกาย ในการทำงานที่มีความซับซ้อน และต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมอง ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้ว จะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่ว ความเชี่ยวชาญชำนาญการ และความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็ว ความแม่นยำ ความเร็วหรือความราบรื่นในการจัดการ

3. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือทำงานที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหว หรือการประสานงานของกล้ามเนื้อทั้งหลายได้อย่างดี มีความถูกต้องและมีความชำนาญ

4. กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ (ทิศนา แคมมณี, 2553,

หน้า 242-243)

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ เป็นขั้นการให้ผู้เรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำ โดยการให้ผู้เรียนสังเกตการทำงานนั้นอย่างตั้งใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม เป็นขั้นการปรับตัวให้พร้อมเพื่อการทำงานหรือแสดงพฤติกรรมนั้น ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ โดยการปรับตัวให้พร้อมที่จะเคลื่อนไหวหรือแสดงทักษะนั้น ๆ และมีจิตใจและสภาวะอารมณ์ที่ดีต่อการที่จะทำหรือแสดงทักษะนั้น ๆ

ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม เป็นขั้นที่ให้โอกาสแก่ผู้เรียนในการตอบสนองต่อสิ่งที่รับรู้ ซึ่งอาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนเลียนแบบการกระทำ หรือการแสดงทักษะนั้น หรืออาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนลองผิดลองถูก จนกระทั่งสามารถตอบสนองได้อย่างถูกต้อง

ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำตัวเอง เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติ และเกิดความเชื่อมั่นในการทำสิ่งนั้น ๆ

ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการกระทำนั้น ๆ จนผู้เรียนสามารถทำได้อย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ เป็นไปโดยอัตโนมัติ และด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง

ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงทักษะหรือการปฏิบัติของตนให้ดียิ่งขึ้น และประยุกต์ใช้ทักษะที่ตนได้รับการพัฒนาในสถานการณ์ต่าง ๆ

ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม เมื่อผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างชำนาญ และสามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่หลากหลายแล้ว ผู้ปฏิบัติจะเริ่มเกิดความคิดใหม่ ๆ ในการกระทำ หรือปรับการกระทำนั้นให้เป็นไปตามที่ตนต้องการ

5. ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

ผู้เรียนจะสามารถกระทำหรือแสดงออกอย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ ในสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้ นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความอดทนให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนด้วย

การหาประสิทธิภาพ

การผลิตสื่อชุดกิจกรรมหรือชุดการสอน ก่อนนำไปใช้จริงจะต้องนำสื่อหรือชุดการสอนที่ผลิตขึ้นไปทดสอบประสิทธิภาพเพื่อดูว่าสื่อหรือชุดการสอนทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่ ดังนั้นผู้ผลิตชุดกิจกรรมกล่่ง จำเป็นจะต้องนำชุดกิจกรรมกล่่งงานไปหาคุณภาพ เรียกว่า การทดสอบประสิทธิภาพ เพื่อช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556, หน้า 7) ผู้วิจัยได้ศึกษาการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมกล่่งงาน ในหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความหมายของประสิทธิภาพ

กฤษฎ์ อุทัยรัตน์ (2545, หน้า 350) กล่าวว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ที่บรรลุแล้วโดยการเทียบกับทรัพยากรที่ใช้ไป

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 667) ได้ให้ความหมายของคำว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการทำงาน

บุญเลิศ อรุณพิบูล (2557, ออนไลน์) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพ (efficiency) หมายถึง ผลสำเร็จที่พิจารณาในแง่ของเศรษฐศาสตร์ที่มีตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความประหยัด หรือคุ่มค่า (ประหยัดต้นทุน ประหยัดทรัพยากร ประหยัดเวลา) ความทันเวลา และมีคุณภาพ ทั้งกระบวนการ ได้แก่ Input Process และ Output

สารานุกรมเสรี (2562, ออนไลน์) ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพ (efficiency) หมายถึง กระบวนการ วิธีการ หรือการกระทำใด ๆ ที่นำไปสู่ผลสำเร็จ โดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อันได้แก่ ทรัพยากรทางธรรมชาติ แรงงาน เงินทุน และวิธีการดำเนินการหรือประกอบการ ที่มีคุณภาพสูงสุดในการดำเนินการได้อย่างเต็มศักยภาพ อย่างไรก็ตาม การดำเนินการใด ๆ นั้นก็ขึ้นอยู่กับทรัพยากร ณ ขณะนั้นด้วยว่ามีคุณภาพและปริมาณเพียงใด หากมีคุณภาพมากการจะใช้อย่างเต็มศักยภาพได้นั้น จะต้องใช้ในปริมาณน้อย จึงจะเรียกได้ว่ามีประสิทธิภาพ ต่างกันกับทรัพยากรที่มีปริมาณมากแต่คุณภาพต่ำที่จะต้องเลือกวิธีการดึงศักยภาพของทรัพยากรออกมาให้ได้มากที่สุด จึงจะเรียกว่ามีประสิทธิภาพ

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง กระบวนการ วิธีการ ในการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างเต็มศักยภาพให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ่มค่ามากที่สุด

2. การหาประสิทธิภาพ

วิธีการคำนวณหาประสิทธิภาพ กระทำได้ 2 วิธี คือ โดยใช้สูตร
และโดยการคำนวณธรรมดา (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556, หน้า 10-11)

2.1 โดยใช้สูตร กระทำได้โดยใช้สูตรต่อไปนี้

สูตรที่ 1 E_1

$$E_1 = \frac{\sum x}{N} \times 100 \text{ หรือ } \frac{\bar{x}}{A} \times 100$$

เมื่อ E_1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ

$\sum x$ คือ คะแนนจากการทำแบบฝึกหัดและ
หรือการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ ระหว่างเรียน

A คือ คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดและหรือกิจกรรม
การเรียนรู้

N คือ จำนวนผู้เรียน

สูตรที่ 2 E_2

$$E_2 = \frac{\sum F}{N} \times 100 \text{ หรือ } \frac{\bar{F}}{B} \times 100$$

เมื่อ E_2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์

$\sum F$ คือ คะแนนรวมของผลลัพธ์ของการประเมิน
หลังเรียน

B คือ คะแนนเต็มของการประเมินสุดท้าย
ของแต่ละหน่วยประกอบด้วยผลการสอบ
และคะแนนจากการประเมินงานสุดท้าย

N คือ จำนวนผู้เรียน

การคำนวณหาประสิทธิภาพโดยใช้สูตรดังกล่าวข้างต้น กระทำได้
โดยการนำคะแนนรวมแบบฝึกปฏิบัติหรือผลงานในขณะประกอบกิจกรรมกลุ่ม/เดี่ยวและ
คะแนนสอบหลังเรียน มาเข้าตารางแล้วจึงคำนวณ หาค่า E_1/E_2

2.2 โดยใช้วิธีการคำนวณโดยไม่ใช้สูตร

หากจำสูตรไม่ได้ หรือไม่ยากใช้สูตรผู้ผลิตสื่อหรือชุดการสอน
ก็สามารถใช้วิธีการคำนวณธรรมดา หาค่า E_1 และ E_2 ได้ด้วยวิธีการคำนวณธรรมดา

สำหรับ E_1 คือ ค่าประสิทธิภาพของงานและแบบฝึกปฏิบัติ
กระทำได้โดยการนำคะแนนงานทุกชิ้นของนักเรียนในแต่ละกิจกรรม แต่ละคนมารวมกัน
แล้วหาค่าเฉลี่ยและเทียบส่วนโดยเป็นร้อยละ

สำหรับค่า E_2 คือ ประสิทธิภาพผลลัพธ์ของการประเมินหลังเรียน
ของแต่ละสื่อหรือชุดการสอน กระทำได้โดยการเอาคะแนนจากการสอบหลังเรียนและคะแนน
จากงานสุดท้ายของนักเรียนทั้งหมดรวมกันหาค่าเฉลี่ยแล้วเทียบส่วนร้อยละ เพื่อหาค่าร้อยละ

3. ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพ

เมื่อผลิตสื่อ ชุดกิจกรรมขึ้นเป็นต้นแบบแล้วต้องนำสื่อ ชุดกิจกรรม
ไปหาประสิทธิภาพตามขั้นตอนต่อไปนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556, หน้า 19-20)

3.1 การทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (1 : 1) เป็นการทดสอบ
ประสิทธิภาพที่ผู้สอน 1 คน ทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอนกับผู้เรียน 1-3 คน
โดยใช้เด็กอ่อน ปานกลาง และเด็กเก่ง ระหว่างทดสอบประสิทธิภาพให้จับเวลา
ในการประกอบกิจกรรมสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนว่า หงุดหงิด ทำหน้าหงาย
หรือทำท่าทางไม่เข้าใจหรือไม่ ประเมินการเรียนรู้จากกระบวนการ คือกิจกรรมหรือภารกิจ
และงานที่มอบให้ทำและทดสอบหลังเรียน นำคะแนนมาคำนวณหาประสิทธิภาพ หากไม่ถึง
เกณฑ์ต้องปรับปรุงเนื้อหาสาระ กิจกรรมระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนให้ดีขึ้น
โดยปกติคะแนนที่ได้จากการทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยวนี้นี้จะได้คะแนนต่ำกว่าเกณฑ์
มาก แต่ไม่ต้องวิตกเมื่อปรับปรุงแล้วจะสูงมากขึ้นมาก ก่อนนำไปทดสอบประสิทธิภาพ
แบบกลุ่ม ทั้งนี้ E_1/E_2 ที่ได้จะมีค่าประมาณ 60/60

3.2 การทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (1 : 10) เป็นการทดสอบ
ประสิทธิภาพที่ผู้สอน 1 คน ทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอนกับผู้เรียน 6-10 คน
(แต่ละผู้เรียนที่เก่ง ปานกลาง และอ่อน) ระหว่างทดสอบประสิทธิภาพให้จับเวลา
ในการประกอบกิจกรรม สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนเช่นกัน หลังจากทดสอบประสิทธิภาพ
ให้ประเมินการเรียนรู้จากกระบวนการ คือกิจกรรมหรือภารกิจและงานที่มอบหมาย
ให้ทำและประเมินผลลัพธ์คือการทดสอบหลังเรียนและงานสุดท้ายที่มอบหมายให้นักเรียน
ทำส่งก่อนสอบประจำหน่วยให้นำคะแนนมาคำนวณหาประสิทธิภาพ หากไม่ถึงเกณฑ์
ต้องปรับปรุงเนื้อหาสาระ กิจกรรมระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนให้ดีขึ้น
คำนวณหาประสิทธิภาพแล้วปรับปรุง ในคราวนี้คะแนนของผู้เรียนจะเพิ่มขึ้นอีกเกือบเท่า
เกณฑ์โดยเฉลี่ยจะห่างจากเกณฑ์ประมาณ 10% นั่นคือ E_1/E_2 ที่ได้มีค่าประมาณ 70/70

3.3 การทดสอบประสิทธิภาพภาคสนาม (1 : 100) เป็นการทดสอบประสิทธิภาพที่ผู้สอน 1 คน ทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอนกับผู้เรียนทั้งชั้น ระหว่างทดสอบประสิทธิภาพให้จับเวลาในการประกอบกิจกรรม สังเกตพฤติกรรมผู้เรียน หลังจากทดสอบประสิทธิภาพภาคสนามแล้วให้ประเมินการเรียนรู้จากกระบวนการ คือ กิจกรรมหรือภารกิจและงานที่มอบหมายให้ทำและทดสอบหลังเรียน นำคะแนนมาคำนวณหาประสิทธิภาพ หากไม่ถึงเกณฑ์ต้องปรับปรุงเนื้อหาสาระ กิจกรรมระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนให้ดีขึ้น แล้วนำไปทดสอบประสิทธิภาพภาคสนามซ้ำกับนักเรียนต่างกลุ่ม อาจทดสอบประสิทธิภาพ 2-3 ครั้ง จนได้ค่าประสิทธิภาพถึงเกณฑ์ขั้นต่ำปกติ ไม่น่าจะทดสอบประสิทธิภาพเกินสามครั้ง ด้วยเหตุนี้ขั้นทดสอบประสิทธิภาพภาคสนามจึงแทนด้วย 1 : 100 ผลลัพธ์ที่ได้จากการทดสอบประสิทธิภาพภาคสนามควรใกล้เคียงกัน เกณฑ์ที่ตั้งไว้ หากต่ำกว่าเกณฑ์ไม่เกิน 2.5% ก็ให้ยอมรับว่าสื่อหรือชุดการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

หากค่าที่ได้ต่ำกว่าเกณฑ์มากกว่า -2.5 ให้ปรับปรุงและทดสอบประสิทธิภาพภาคสนามซ้ำจนกว่าจะถึงเกณฑ์ จะหยุดปรับปรุงแล้วสรุปว่าชุดการสอนไม่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือจะลดเกณฑ์ลงไม่ได้

หากสูงกว่าเกณฑ์ไม่เกิน +2.5 ก็ยอมรับว่าสื่อหรือชุดการสอนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

หากค่าที่ได้สูงกว่าเกณฑ์เกิน +2.5 ให้ปรับเกณฑ์ขึ้นไปอีกหนึ่งขั้น เช่น ตั้งไว้ 80/80 ก็ให้ปรับขึ้นเป็น 85/85 หรือ 90/90 ตามค่าประสิทธิภาพที่ทดสอบประสิทธิภาพได้

สรุปได้ว่า การหาประสิทธิภาพของสื่อการสอนเป็นกระบวนการตรวจสอบ และพิจารณา คุณค่าของสื่อ อย่างมีระบบก่อนนำสื่อไปใช้งานจริงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป สำหรับเกณฑ์ในการหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนจะนิยมตั้งเป็นตัวเลข 3 ลักษณะ คือ 80/80 85/85 และ 90/90 ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของวิชาและเนื้อหาที่นำมาสร้างสื่อ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

วีระเชษฐ์ ปัญจจริยะกุล (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายสำหรับเด็กดาวน์ซินโดรม ผลการศึกษาพบว่า แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และแผนการจัดการเรียนการสอนรายบุคคลที่ได้จัดทำขึ้นจำนวน 6 แผน สามารถทำให้กรณีศึกษามีพัฒนาการหลังการเรียนดีขึ้นในแต่ละกิจกรรม กรณีศึกษามีความสามารถในการปฏิบัติแต่ละกิจกรรมอยู่ในระดับที่น่าพอใจทั้งที่บ้านและที่ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดแพร่

จิตรดา ประเสริฐหนู (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องผลของการใช้กล่องงานที่มีต่อทักษะประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือของเด็กสมองพิการ ผลการศึกษาพบว่า การใช้กล่องงานทำให้เด็กสมองพิการมีพัฒนาการด้านประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือดีขึ้น ความสามารถด้านประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือหลังการสอนด้วยกล่องงานของเด็กสมองพิการสูงกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

กาญจน์ณัฏฐ์ ปัญญาโกญ (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตประจำวัน ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ โดยวิธีการฝึกตามหลักการวิเคราะห์งานที่เน้นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและครอบครัว ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาแผนกิจกรรมการฝึกทักษะชีวิตประจำวันทั้ง 3 ทักษะ เมื่อนำแผนต้นแบบไปใช้ฝึกกับเด็กกลุ่มทดลองแล้วพบว่า จำเป็นต้องยืดหยุ่น ปรับแก้ โดยการปรับเปลี่ยนขั้นตอนและปรับลดขั้นตอนการวิเคราะห์งาน เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของเด็กแต่ละคน ผลการใช้แผนกิจกรรมการฝึกทักษะชีวิตประจำวันทั้ง 3 ทักษะที่ได้พัฒนาขึ้น โดยใช้หลักการวิเคราะห์งานแบบก้าวไปข้างหน้า พบว่า เด็กกลุ่มทดลองให้มีทักษะชีวิตประจำวันทั้ง 3 ทักษะ จนผ่านเกณฑ์ระดับ 4 ทุกคน คือ ทำได้ถูกต้องโดยไม่ต้องช่วยเหลือ ติดต่อกัน 3 ครั้ง แต่ใช้เวลาและจำนวนครั้งในการฝึกไม่เท่ากัน รวมระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกทั้งสิ้น 3-5 เดือน ทั้งนี้เนื่องจากความแตกต่างในด้านศักยภาพของเด็ก

สมพร คำมูล (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ อายุ 6-10 ปี ที่ระดับเซาร์ปัญญา 50-70 หลังการใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกายมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายใน

ระดับดีมาก เปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กบกพร่องทางสติปัญญาหลังการฝึกโดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกายสูงกว่าก่อนฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

จำเนียร หาญชัยภูมิ (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่องผลการจัดการเรียนรู้ เรื่องการร้อยลูกปัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการปฏิบัติงาน เรื่องการร้อยลูกปัด โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันสูงกว่าการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อารีย์ ศรีโพบูลย์ (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม เรื่องการช่วยเหลือตนเองของเด็กปฐมวัยโดยกิจวัตรประจำวันในห้องเรียน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน เด็กมีการช่วยเหลือตนเองได้ ดีขึ้นตามลำดับโดยสังเกตได้จากคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลอง 3.00 และคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลอง 4.25 การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของเด็กปฐมวัย ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสอนและแนะนำเป็นต้นแบบที่ดีในช่วยเหลือตนเอง ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรที่จะต้องศึกษาถึงแนวทางในการสอนปลูกฝังการช่วยเหลือตนเองของเด็ก เพื่อประโยชน์ต่อตัวเด็ก การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของเด็กครูต้องดูแลอย่างใกล้ชิด สอนอย่างถูกวิธี ควรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเกิดประโยชน์กับเด็กมากที่สุด

สถาบันราชานุกุล (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาโปรแกรมฝึกถอดเสื้อทางศีรษะของผู้บกพร่องด้านพัฒนาการและสติปัญญา ระดับรุนแรง ผลการวิจัย พบว่า หลังการทดลองการถอดเสื้อทางศีรษะโดยใช้มือ 2 ข้างดึงคอเสื้อด้านหลังขึ้นมาใช้จำนวนครั้งในการฝึกลดน้อยที่สุด และกลุ่มตัวอย่างสามารถถอดเสื้อได้ 100% ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยที่ว่า การถอดเสื้อทางศีรษะโดยการดึงคอเสื้อด้านหลังขึ้นมาใช้จำนวนครั้งในการฝึกลดน้อยลง เนื่องจากมีการเคลื่อนไหว มือ แขน ข้อศอกที่ซับซ้อนน้อย

วิมล ตั้งตระกูลพาณิช, รณิดา เชยชุ่ม และพัฒนา ชัชพงศ์ (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ผลการฝึกปฏิบัติการช่วยเหลือตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของเด็กวัยเตาะแตะ พบว่า เด็กวัยเตาะแตะก่อนการฝึกปฏิบัติการช่วยเหลือตนเองและระหว่างการฝึกปฏิบัติการช่วยเหลือตนเองในแต่ละช่วงสัปดาห์มีคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อวิเคราะห์

การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่า คะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองโดยเฉลี่ยรวมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จุฑารัตน์ ดวงเทียน (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่องการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่องการประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงค่านิยม 12 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการปฏิบัติทำรำของกลุ่มทดลองจากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปิยะนุช ทรงอภิวัฒน์กุล (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ผลการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเอง การทำความสะอาดเครื่องแต่งกายด้วยมือ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการทำความสะอาดเครื่องแต่งกายด้วยมือ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนน่านปัญญานุกูล จังหวัดน่าน มีประสิทธิภาพ 75.24/73.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (70/70) และผลการเปรียบเทียบทักษะการช่วยเหลือตนเอง การทำความสะอาดเครื่องแต่งกายด้วยมือ นักเรียนมีทักษะการช่วยเหลือตนเอง การทำความสะอาดเครื่องแต่งกายด้วยมือ หลังการฝึกสูงกว่าก่อนการฝึกทักษะ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

James Russell Natasha Mauthner Sally Sharpe & Tom Tidswell (1991, Abstract) ได้ทำการศึกษากระบวนการการทำงานเชิงกลยุทธ์ของเด็กออทิสติก รวมทั้งกลุ่มเด็กดาวน์ซินโดรมที่มีความสามารถเทียบเท่ากัน อายุ 3-4 ปี ซึ่งวัดความสามารถของพวกเขาในการทำงาน ด้วยเกมการแข่งขันซึ่งผู้เข้าร่วมพยายามชิงช็อกโกแลต ในช่วงการฝึกผู้เข้าร่วมมีความสนใจเรียนรู้ โดยผู้ทดลองชี้ให้ดูในกล่องว่างและกล่องสำหรับช็อกโกแลต ผู้เข้าร่วมจะไม่วางนิ้วจนกว่าจะค้นหากล่องที่มีช็อกโกแลต ในขั้นตอนการทดสอบได้หันด้านหน้ากล่องเข้าหาเด็กเพื่อให้เขาเห็นว่ากล่องไหนเป็นกล่องเปล่าและกล่องไหนที่มีช็อกโกแลต เด็กดาวน์ซินโดรม โดยทั่วไปจะชี้ไปที่กล่องว่างในการทดลองครั้งแรก แต่เด็กออทิสติกมักจะชี้ไปที่กล่องที่มีช็อกโกแลต สำหรับการทดลองทั้งหมด 20 ครั้ง พบว่า ความสามารถในการทำงานเชิงกลยุทธ์ของเด็กออทิสติก สามารถใช้กลยุทธ์ในการทำงานประสบความสำเร็จได้ ส่วนการทำงานเชิงกลยุทธ์สำหรับเด็กดาวน์ซินโดรมนั้นอาจจะยากเกินไปสำหรับพวกเขา

Keilitz I. (1975, Abstract) ได้ศึกษาผลของการฝึกเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับฝึกได้ให้มีทักษะการดูแลตนเองในด้านการแปรงฟันโดยใช้เทคนิคการสอนแบบสาธิต ประกอบไปด้วย เทคนิคการกระตุ้นเตือน โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางกาย และการกระตุ้นเตือนทางวาจา เทคนิคการเลียนแบบ และการสาธิต และกำหนดให้กลุ่มตัวอย่างได้แรงเสริม จากสังคมร่วมด้วย โดยทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 8 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดสามารถพัฒนาทักษะและปฏิบัติการแปรงฟันได้อย่างถูกต้องทุกขั้นตอน

Smith et al. (2000, Abstract) ได้ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพการฝึกสอนผู้ปกครองเด็กที่มีปัญหาด้านพัฒนาการ โดยการแบ่งกลุ่มการทดลองเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกประกอบด้วย เด็กออทิสติก จำนวน 7 คน และเด็กพัฒนาการช้าอีก 8 คน ผู้ปกครองในกลุ่มนี้ได้รับการฝึกสอนด้วยโปรแกรมการสอนตัวต่อตัว และผู้ปกครองเด็กกลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย เด็กออทิสติก จำนวน 7 คน และเด็กพัฒนาการล่าช้าอีก 6 คน กลุ่มนี้ผู้ปกครองจะได้รับการฝึกสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เมื่อติดตามไปเป็นระยะ ๆ ในช่วงเวลา 3-9 เดือน พบว่า ประสิทธิภาพจากการสอนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่เด็กที่มีพัฒนาการช้าทั้งสองกลุ่มจะสามารถพัฒนาด้านสติปัญญา ทักษะการมอง ภาษา และความสามารถทางวิชาการมากกว่าเด็กออทิสติก

Clark (2001, Abstract) ได้ศึกษาการสอนของครูในการใช้การสอนตามแนวคิดทฤษฎีของซิมพ์สัน โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ มุ่งพัฒนาผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนพบว่า สิ่งที่เป็นอุปสรรคที่ครูต้องเผชิญอยู่ที่ใช้การสอนตามแนวคิดทฤษฎีของซิมพ์สัน 1) การจัดการกิจกรรมที่ทำหายของนักเรียนในกลุ่มเล็ก ๆ 2) การวางแผนสำหรับโครงการภายในเวลาจำกัดของหลักสูตรที่บังคับ 3) การเผชิญกับอุปสรรคจากบรรยากาศภายในโรงเรียนที่มุ่งเน้นการสอนโดยตรงเกี่ยวกับทักษะการเตรียมตัวสอบ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นดังกล่าว การใช้ชุดกิจกรรมกล่องงานมีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถในด้าน ทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หรือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจกระบวนการทำงานมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดการผลิตชุดกิจกรรมกล่องงานโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อพัฒนาความสามารถการช่วยเหลือตนเอง

ในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำชุดกิจกรรมกล่องงาน จำนวน 6 กล่อง ขึ้นมาเพื่อแก้ไข
ปัญหาและช่วยส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของเด็ก
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทั้งนี้หากกรณีศึกษาได้เรียนรู้กับสิ่งที่ตนเองชอบแล้วย่อม
ทำให้เกิดการจดจำและทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทน สามารถนำความรู้หรือประสบการณ์
นั้นไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเองต่อไปได้

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย
 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
 5. การวิเคราะห์ข้อมูล
 6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- รายละเอียดในแต่ละขั้นตอนมี ดังนี้

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากร คือ นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2562 อายุระหว่าง 5-10 ปี จำนวน 38 คน ซึ่งรับบริการที่หน่วยบริการอำเภอต่าง ๆ ดังนี้ อำเภอเมือง จำนวน 10 คน อำเภอธาตุพนม จำนวน 3 คน อำเภอเรณูนคร จำนวน 3 คน อำเภอนาแก จำนวน 1 คน อำเภอปลาปาก จำนวน 5 คน อำเภอท่าอุเทน จำนวน 2 คน อำเภอโพนสวรรค์ จำนวน 1 คน อำเภอนาหว้า จำนวน 6 คน อำเภอศรีสงคราม จำนวน 3 คน อำเภอนาทม จำนวน 1 คน และอำเภอบ้านแพง จำนวน 3 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2562 อายุระหว่าง 5-10 ปี ศึกษาอยู่ในระดับชั้นเตรียมความพร้อม จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ที่ไม่ผ่านการประเมินความสามารถพื้นฐาน (ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม, 2560, หน้า 12)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของชมพู่ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
2. แผนการสอนเฉพาะบุคคล ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของชมพู่ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
3. แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของชมพู่ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
 - ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของชมพู่ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสาร รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำชุดกิจกรรมกลองงาน
 - 1.2 ศึกษาหลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม พุทธศักราช 2560
 - 1.3 แบ่งเนื้อหาออกเป็นชุดกิจกรรมกลองงาน จำนวน 6 ชุด โดยการวิเคราะห์ชุดกิจกรรมจากง่ายไปหายาก ดังนี้

- ชุดกิจกรรมกลองงานที่ 1 การถอด/สวมถุงเท้า
- ชุดกิจกรรมกลองงานที่ 2 การถอด/สวมรองเท้า
- ชุดกิจกรรมกลองงานที่ 3 การถอด/การสวมเสื้อคอปกแบบมีกระดุม
- ชุดกิจกรรมกลองงานที่ 4 การถอด/การสวมกระโปรง/กางเกง

ที่มีตะขอและซิปป

- ชุดกิจกรรมกลองงานที่ 5 การถูบ้านโดยใช้ไม้ถูพื้น
- ชุดกิจกรรมกลองงานที่ 6 การพับผ้าเก็บผ้าที่พับเข้าตู้

1.4 กำหนดรูปแบบ ออกแบบกิจกรรม และสร้างชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ซึ่งชุดกิจกรรมกลองงานมีลักษณะเป็นชั้น ๆ ซึ่งในแต่ละชั้นจะประกอบด้วย อุปกรณ์ใช้สำหรับฝึก และคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมกลองงาน

1.5 สร้างคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน คู่มือชุดกิจกรรมกลองงานแต่ละชุดมีองค์ประกอบ ดังนี้

1.5.1 คำนำ

1.5.2 คำชี้แจงสำหรับผู้สอน

1.5.3 ชุดกิจกรรมกลองงาน

1.5.4 แผนการสอนเฉพาะบุคคล ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน

1.5.5 แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

2. แผนการสอนเฉพาะบุคคล ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

แผนการสอนเฉพาะบุคคล ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ศึกษา วิเคราะห์ หลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม สำหรับเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม พุทธศักราช 2560

2.2 ศึกษาหลักการ แนวคิด รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมและนำขั้นตอนมาเป็นขั้นตอนการสอนของแผนการสอนเฉพาะบุคคล ในการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการสอนของทิสนา แคมมณี ซึ่งมีขั้นตอนทั้งหมด 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การรับรู้ ผู้เรียนรับรู้ในสิ่งที่จะทำ ขั้นที่ 2 การเตรียมความพร้อม ที่จะทำกิจกรรม ขั้นที่ 3 การตอบสนองภายใต้การควบคุม ขั้นที่ 4 การให้ลงมือกระทำ ขั้นที่ 5 การกระทำอย่างชำนาญ ขั้นที่ 6 การปรับปรุง และขั้นที่ 7 การคิดริเริ่ม

2.3 ศึกษาองค์ประกอบของแผนการสอนเฉพาะ ซึ่งประกอบด้วย 1) ข้อมูลทั่วไป 2) ข้อมูลด้านการแพทย์หรือด้านสุขภาพ 3) ข้อมูลด้านการศึกษา 4) ข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็น 5) การกำหนดแนวทางการศึกษาและการวางแผนการจัดการศึกษาพิเศษ 6) ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา 7) คณะกรรมการจัดทำแผน และ 8) ความเห็นของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้เรียน

2.4 เขียนแผนการสอนเฉพาะบุคคล ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย 10 แผน ดังตาราง 1

ตาราง 1 แผนการสอนเฉพาะบุคคล ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน
ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง
ในชีวิตประจำวัน

ชุดกิจกรรม กลองงาน ชุดที่	แผนการสอนเฉพาะบุคคล	รูปแบบการเรียนการสอน ทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน	จำนวน คาบ
ประเมินก่อนเรียน			2
1	แผนที่ 1 เรื่องการถอดถุงเท้า	ขั้นที่ 1 การรับรู้ ผู้เรียนรับรู้	3
	แผนที่ 2 เรื่องการสวมถุงเท้า	ในสิ่งที่จะทำ	3
2	แผนที่ 3 เรื่องการถอดรองเท้านักเรียน	ขั้นที่ 2 การเตรียมความ	3
	แผนที่ 4 เรื่องการสวมรองเท้านักเรียน	พร้อม ที่จะทำกิจกรรม	3
3	แผนที่ 5 เรื่องการถอดเสื้อคอปกแบบมีกระดุม	ขั้นที่ 3 การตอบสนองภายใต้	3
	แผนที่ 6 เรื่องการสวมเสื้อคอปกแบบมีกระดุม	การควบคุม	3
4	แผนที่ 7 เรื่องการถอดกระโปรง/กางเกง ที่มีตะขอและซิปป	ขั้นที่ 4 การให้ลงมือกระทำ	3
	แผนที่ 8 เรื่องการสวมกระโปรง/กางเกง ที่มีตะขอและซิปป	ขั้นที่ 5 การกระทำ	3
		อย่างชำนาญ	
5	แผนที่ 9 เรื่องการถูบ้านโดยใช้ไม้ถูพื้น	ขั้นที่ 6 การปรับปรุง	6
6	แผนที่ 10 เรื่องการพับผ้าเก็บผ้าที่พับเข้าตู้	ขั้นที่ 7 การคิดริเริ่ม	6
ประเมินหลังเรียน			2
รวม			40

3. แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ศึกษาเนื้อหาและวิเคราะห์เนื้อหาในชุดกิจกรรมกลองงาน

3.2 ศึกษาเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเครื่องมือวัดและ

ประเมินผลที่เกี่ยวข้องกับทักษะปฏิบัติ

3.3 สร้างแบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง
ในชีวิตประจำวันที่สุดคล้องกับชุดกิจกรรมกลองงาน และครอบคลุมกับจุดประสงค์
เชิงพฤติกรรม ตามเนื้อหาในชุดกิจกรรมกลองงาน ซึ่งแบบประเมินความสามารถ
ในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันนี้ ดำเนินการสร้างขึ้นมาเป็นมาตราประมาณค่า
(Rating scale) ซึ่งรายการประเมินนี้ได้กำหนดค่าน้ำหนักคะแนน (สำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ, 2556, หน้า 34) ดังนี้

5 หมายถึง ทำได้ด้วยตนเอง

4 หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา

3 หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางท่าทางและวาจา

2 หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางกาย ท่าทางและวาจา

1 หมายถึง ทำไม่ได้หรือไม่ทำ

3.4 นำชุดกิจกรรมกลองงาน แผนการสอนเฉพาะบุคคล โดยใช้รูปแบบ
การเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน และแบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือ
ตนเองในชีวิตประจำวันให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง
ความสอดคล้องของเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ สื่อ การวัดและประเมินความสามารถ
เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะในส่วนที่ยังบกพร่อง

3.5 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมกลองงาน
แผนการสอนเฉพาะบุคคล โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน
และแบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)
เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง
และความสอดคล้องของจุดมุ่งหมาย

3.6 นำชุดกิจกรรมกลองงาน แผนการสอนเฉพาะบุคคล โดยใช้รูปแบบ
การเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน และแบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือ
ตนเองในชีวิตประจำวัน ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินและ
ให้ข้อเสนอแนะในส่วนที่ยังบกพร่อง จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย

3.6.1 ดร.พจมาน ชำนาญกิจ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร
มหาวิทยาลัย สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

3.6.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ นิมิตลึงค์ ประธานสาขาวิชา
การศึกษาพิเศษและภาษาอังกฤษ (เอกคู่) มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

3.6.3 นายสุพจน์ ชะพินใจ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ
จังหวัดนครพนม

3.6.4 นางสาวอรุณา ชาญเดชสิทธิกุล ครู วิทยฐานะชำนาญการ
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดบุรีรัมย์

3.6.5 นางสาวนัตริวิไล แนนหนา ครู วิทยฐานะชำนาญการ
ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 10 จังหวัดอุบลราชธานี

3.7 ผู้เชี่ยวชาญประเมินชุดกิจกรรมกลองงาน แผนการสอนเฉพาะบุคคล
โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน และแบบประเมินความสามารถ
ในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าเฉลี่ย
โดยใช้แบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด,
2553, หน้า 82-83) ดังนี้

เกณฑ์การประเมิน

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

การแปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ผลการประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบ
การเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง
ในชีวิตประจำวัน โดยผู้เชี่ยวชาญมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 แปลความหมายว่า ชุดกิจกรรม
กลองงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสมมากที่สุด

ผลการประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน โดยผู้เชี่ยวชาญมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 แปลความหมายว่า แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสมมากที่สุด

3.8 นำชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองแบบรายบุคคล 1 : 1 (Individual Try-out) กับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม จำนวน 3 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมกล่องงานไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มนี้ จำนวน 3 ชุด ประกอบด้วย 1) การถอด/สวมถุงเท้า 2) การถอด/การสวมเสื้อคอปกแบบมีกระดุม และ 6) การพับผ้า เก็บผ้าที่พับเข้าตู้ พบว่า เวลาในขั้นตอนบางขั้นตอนน้อยเกินไปทำให้นักเรียนไม่สามารถทำกิจกรรมได้ทันเวลา และไม่เกิดความชำนาญในการทำกิจกรรม

3.9 นำชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ที่ปรับปรุงแก้ไขในเรื่องของคำผิด และเวลาแต่ละขั้นตอนการสอน แล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนก่อนเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมกล่องงานที่สอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน จำนวน 6 ชุด โดยประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. ดำเนินการสอนนักเรียนเป็นรายบุคคลกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยใช้ชุดกิจกรรมกล่องงานที่สอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนทักษะการปฏิบัติของซิมพ์สัน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 6 ชุด ใช้เวลา 40 คาบ ผู้สอนสังเกตการร่วมกิจกรรม และเก็บผลคะแนนระหว่างเรียนแต่ละชุดกิจกรรมกล่องงาน

3. เมื่อสอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างครบทั้ง 6 ชุดกิจกรรมกลองแล้ว ผู้วิจัย ประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันหลังเรียนเป็นรายบุคคล โดยแบ่งประเมินที่ละชุดกิจกรรมกลองงาน ซึ่งใช้ชุดกิจกรรมและแบบประเมินชุดเดียวกับ ก่อนเรียน บันทึกผลการประเมินในแบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ในชีวิตประจำวัน

4. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ในชีวิตประจำวัน มาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบ การเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ตามเกณฑ์ 75/75

1.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบ ความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ในชีวิตประจำวัน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ Wilcoxon Sign Rank Test

2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์แล้วนำมาเขียนเป็นความเรียงในประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติตามการใช้ของ บุญชม ศรีสะอาด (2553, หน้า 122-124) ได้แก่

1.1 ร้อยละ (Percentage) เป็นการเปรียบเทียบความถี่ หรือจำนวน ที่ต้องการกับความถี่หรือจำนวนทั้งหมดที่เทียบเป็น 100 จะหารค่าร้อยละจากสูตรต่อไปนี้

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ p แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ของคะแนนที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

n แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) สามารถคำนวณจากสูตรต่อไปนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

เมื่อ $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

เมื่อ N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นสูตรที่ใช้เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนสอนและหลังสอน สามารถคำนวณได้จากสูตรต่อไปนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ $S.D.$ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนในกลุ่ม

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนข้อมูลหรือคะแนนทั้งหมด

2. สถิติตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

สถิติตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่

2.1 ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC พิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหาของชุดกิจกรรมทดลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน โดยวิธีของโรวินลลี (Rovinelli) และอาร์เค แฮมเบิลตัน (R.K. Hambleton) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 63)

$$IOC = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหา

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

3. สถิติตรวจสอบสมมติฐาน

3.1 การวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน โดยใช้สูตร E_1/E_2 ซึ่ง E_1 เป็นประสิทธิภาพของกระบวนการ E_2 เป็นประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (เผชิญ กิจระการ, 2544, หน้า 44) สามารถคำนวณจากสูตรต่อไปนี้

$$E_1 = \frac{\frac{\sum X}{N} \times 100}{A}$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการของชุดกิจกรรมกลองงาน

$\sum X$ แทน คะแนนรวมของแบบประเมินความสามารถย่อยทุกชุด
ของนักเรียนทั้งหมด

A แทน คะแนนเต็มของแบบประเมินความสามารถทุกชุดรวมกัน

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\frac{\sum X}{N} \times 100}{B}$$

เมื่อ E_2 แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของชุดกิจกรรมกลองงาน

$\sum X$ แทน คะแนนรวมของแบบประเมินความสามารถหลังเรียน
ของนักเรียนทั้งหมด

A แทน คะแนนเต็มของแบบประเมินความสามารถหลังเรียน

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

3.2 การเปรียบเทียบความสามารถการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
ก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะ
การปฏิบัติของซิมพ์สัน โดยใช้สถิตินอนพาราเมตริก ทดสอบแบบ Wilcoxon Sign Rank Test

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ผู้วิจัยได้เสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับชั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ ดังนี้

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

p แทน ร้อยละ

$\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

E₁ แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการของชุดกิจกรรมกลองงาน

โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของเด็กบกพร่องทางสติปัญญา คิดจากคะแนนร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากแบบประเมินความสามารถหลังเรียนแต่ละชุดกิจกรรมกลองงาน ทั้ง 6 ชุด

E₂ แทน ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ของชุดกิจกรรมกลองงาน

โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของเด็กบกพร่องทางสติปัญญา คิดจากคะแนนร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากแบบประเมินความสามารถหลังการทดลองสิ้นสุดลง

** แทน การมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลำดับชั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัย ได้นำเสนอลำดับชั้นในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับของความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

1.2 การเปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของนักเรียน ก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยผู้วิจัยทำการสังเกตผู้เรียนและสัมภาษณ์ ครู ผู้ปกครอง ที่รับผิดชอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในขณะที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1.1 หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน จำนวน 6 ชุด ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญาเรียน ระดับชั้นเตรียมความพร้อม ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2562 จำนวน 5 คน รวมเวลาเรียน 40 คาบ แล้วเก็บข้อมูลจากคะแนนทดสอบการปฏิบัติ นำมาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์ซัน ปรากฏดังรายละเอียด ในตาราง 2

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ของชุดกิจกรรม
 กล้องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริม
 ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่อง
 ทางสติปัญญา

คนที่	ชุดที่ 1 (5)	ชุดที่ 2 (5)	ชุดที่ 3 (5)	ชุดที่ 4 (5)	ชุดที่ 5 (5)	ชุดที่ 6 (5)	คะแนนรวมทุกชุด (30)
1	4	4	4	4	5	5	
2	5	5	5	5	4	5	
3	5	4	5	5	5	5	
4	5	5	4	5	5	5	
5	4	4	3	3	4	4	
$\bar{X}$	4.60	4.40	4.20	4.40	4.60	4.80	27
S.D.	0.55	0.55	0.84	0.89	0.55	0.45	3.08
ร้อยละ	92.00	88.00	84.00	88.00	92.00	96.00	90.00 (E_1)

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมกล้องงาน
 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถ
 ในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา มีคะแนน
 เฉลี่ยจากการประเมินความสามารถหลังเรียนประจำชุดกิจกรรมกล้องงาน ทั้ง 6 ชุด
 เท่ากับ 27 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.08 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน
 คิดเป็นร้อยละ 90.00 แสดงว่า ชุดกิจกรรมกล้องงานที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ
 กระบวนการสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) ของชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา

การประเมินความสามารถ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ (E_2)
หลังเรียน (Post-test)	5	30	27.60	3.36	92.00

จากตาราง 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) โดยหาค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการประเมินความสามารถหลังการทดลองเสร็จสิ้น คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.60 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานกับ 3.36 คิดเป็นร้อยละ 92.00

ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา คะแนนที่ได้จากการประเมินความสามารถหลังเรียนประจำชุดกิจกรรมกลองงานทั้ง 6 ชุด (E_1) และคะแนนที่ได้จากการประเมินความสามารถหลังการทดลองเสร็จสิ้น (E_2) ได้ผลดังตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพผลลัพธ์

การประเมินความสามารถ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ (E_1/E_2)
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	5	30	27.00	3.08	90.00
ประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2)	5	30	27.60	3.36	92.00

จากตาราง 4 การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 90.00/92.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

1.2 การเปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
ของนักเรียน ก่อนและหลังที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมกล่อ่งงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน
ทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน วิเคราะห์โดยใช้สถิตินอนพาราเมตริก Wilcoxon Sign Rank Test

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง
ในชีวิตประจำวันของนักเรียนก่อนและหลังที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมกล่อ่งงาน โดยใช้รูปแบบ
การเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ปรากฏดังรายละเอียด ในตาราง 5

ตาราง 5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
ของนักเรียนก่อนและหลังที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมกล่อ่งงาน โดยใช้รูปแบบ
การเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันโดยสถิติพื้นฐาน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.
ก่อนเรียน	5	30	12.80	2.95
หลังเรียน	5	30	27.60	3.36

จากตาราง 5 พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมกล่อ่งงาน
ก่อนและหลัง โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน มีคะแนนเฉลี่ย
ก่อนเรียน เท่ากับ 12.80 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 27.60 คะแนน
จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยที่การกระจายของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน คือ
2.95 กับ 3.36 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา หลังเรียน
ด้วยชุดกิจกรรมกล่อ่งงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน
มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้สถิติ
นอนพาราเมตริก ทดสอบแบบ Wilcoxon Sign Rank Test ได้ผลดังตาราง 6

ตาราง 6 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
ของนักเรียนก่อนและหลังที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมกล่อ่งงาน โดยใช้รูปแบบ
การเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันโดยใช้สถิตินอนพาราเมตริก
ทดสอบแบบ Wilcoxon Sign Rank Test (สำราญ กำจัดภัย, 2562, หน้า 506)

อันดับของผลต่าง (หลังฝึก-ก่อนฝึก)	n	ผลรวมอันดับ (Sum of ranks)	ค่าเฉลี่ยอันดับ (Mean rank)	ค่าสถิติ T
อันดับที่เป็นลบ	0	0	0	0*
อันดับที่เป็นบวก	5	15	3.00	
ไม่จัดอันดับ (ผลต่างเป็นศูนย์)	0	-	-	
รวม	5	-	-	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าวิกฤต $T_{.05 (1-tailed), 5} = 0$

จากตาราง 6 พบว่า เนื่องจากค่า T จากการคำนวณน้อยกว่าหรือเท่ากับ
ค่าวิกฤตของ T ดังนั้นผลการทดสอบจึงปฏิเสธสมมุติฐานกลาง (H_0) และยอมรับสมมุติฐาน
ทางเลือก (H_1) จึงสรุปได้ว่าความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันหลังเรียน
สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการโดยการสังเกต และสรุป
วิเคราะห์ข้อมูล จากการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ในขณะที่เรียน
ด้วยชุดกิจกรรมกล่อ่งงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน
เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียน
บกพร่องทางสติปัญญา สามารถนำเสนอรายละเอียด ดังนี้

2.1 นักเรียนมีความสุขในการเรียน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมกล่อ่งงาน
โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถ
ในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา เป็นกิจกรรม
การเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง
โดยมีลำดับขั้นตอนที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างชัดเจน สามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้

อย่างมีระบบ จากการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนมีความสุขในการเรียน ทำกิจกรรมอย่างสนุกสนาน สนใจและตั้งใจในการทำกิจกรรม อยากเรียนรู้ตลอดเวลา ดังคำสัมภาษณ์ของนักเรียน ดังนี้

“ชอบ เมื่อไหร่จะได้เรียนกับครูอีก”

(เด็กชาย ก นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

“ครูจะมาสอนอีกไหม”

(เด็กชาย ข นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

“ครูมาสอนอีกนะ”

(เด็กชาย ค นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 10 ตุลาคม 2562)

2.2 การพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง ฝึกซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญ สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเองได้ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ปกครองนักเรียน ดังนี้

“เดี๋ยวนี้แม่ก็ให้เขาใส่ชุดนักเรียนเอง เขาก็ทำได้มากกว่าแต่ก่อน”

(นาย จ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2562)

“แต่ก่อนจะไม่ยอมทำอะไร เดี่ยวนี้ดีขึ้น”

(นาย พ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2562)

“รู้จักช่วยแม่กวาดบ้าน ถูบ้าน แม่ก็ปล่อยให้เขาทำเอง แล้วค่อยทำซ้ำอีกครั้ง”

(นาง บ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2562)

“รู้จักช่วยงานที่บ้าน อยากแต่งตัวมาโรงเรียนเอง”

(นาย ส นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2562)

“ให้เขาทำกิจวัตรประจำวันเอง เช่น แต่งตัว อาบน้ำ เป็นต้น”

(นาย อ นามสมมุติ, สัมภาษณ์, 28 ตุลาคม 2562)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาชุดกิจกรรมกล่อ่งงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิฟชั่น เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. ขอบเขตของการวิจัย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล
7. สรุปผล
8. อภิปรายผล
9. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมกล่อ่งงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิฟชั่น เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของนักเรียน ก่อนและหลังที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมกล่อ่งงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิฟชั่น

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2562 อายุระหว่าง 5-10 ปี จำนวน 38 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม ปีการศึกษา 2562 อายุระหว่าง 5-10 ปี ศึกษาอยู่ในระดับชั้นเตรียมความพร้อม จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ที่ไม่ผ่านการประเมินความสามารถพื้นฐาน (ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม, 2560, หน้า 12)

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ การจัดการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมกล่อง โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน

2.2.2 ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา มีขอบข่ายเนื้อหาสาระการเรียนรู้ ดังนี้

- 3.1 การถอด/สวมถุงเท้า
- 3.2 การถอด/สวมรองเท้า
- 3.3 การถอด/การสวมเสื้อคอปกแบบมีกระดุม
- 3.4 การถอด/การสวมกระโปรง/กางเกงที่มีตะขอและซิพ
- 3.5 การอาบน้ำโดยใช้ไม้ถูพื้น
- 3.6 การพับผ้าเก็บผ้าที่พับเข้าตู้

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการทดลอง

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองใช้ชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ปีการศึกษา 2562 รวมเวลาทั้งสิ้น 40 คาบ ระหว่างเดือนกรกฎาคม–เดือนตุลาคม (รวมเวลาประเมินก่อนเรียนและหลังเรียน)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมี ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมกล่องงานโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน จำนวน 6 ชุด และแผนการสอนเฉพาะบุคคล ใช้เวลาเรียน 40 คาบ โดยการพิจารณาตรวจสอบและประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินตามองค์ประกอบ 4 รายการ ประกอบด้วย ชุดกิจกรรมกล่องงาน คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมกล่อง แผนการสอนเฉพาะบุคคล และแบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ได้ค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.53 นั่นคือ คุณภาพของชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

2. แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน โดยการพิจารณาตรวจสอบและประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินตามองค์ประกอบ 3 รายการ ประกอบด้วย คำชี้แจง วิธีการให้คะแนน และบันทึกคะแนน ได้ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.56 นั่นคือ คุณภาพของแบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ปีการศึกษา 2562 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด นครพนม จำนวน 5 คน โดยดำเนินการทดลองตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ของนักเรียน ก่อนเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมกล่องงานที่สอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน จำนวน 6 ชุด โดยประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. ดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคลด้วยตนเอง โดยใช้ชุดกิจกรรมกล่องงานที่สอนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนทักษะการปฏิบัติของซิมพ์สัน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 6 ชุด ใช้เวลา 40 คาบ ผู้สอนสังเกตการร่วมกิจกรรม และเก็บผลคะแนนระหว่างเรียนแต่ละชุดกิจกรรมกล่องงาน

3. เมื่อสอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างครบทั้ง 6 ชุดกิจกรรมกล่องแล้ว ผู้วิจัยประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันหลังเรียนเป็นรายบุคคล โดยแบ่งประเมินทีละชุดกิจกรรมกล่อง ซึ่งใช้ชุดกิจกรรมกล่องงานชุดเดียวกับก่อนเรียน บันทึกผลการประเมินในแบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

4. นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน มาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมกล่อ่งงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิम्พ์ซัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา โดยหาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากแบบประเมินความสามารถหลังเรียนแต่ละชุดกิจกรรมกล่อ่งงาน ทั้ง 6 ชุด และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้จากแบบประเมินความสามารถหลังการทดลองสิ้นสุดลง โดยการหาค่า E_1/E_2 เพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยแบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน โดยใช้สถิติ Wilcoxon Sign Rank Test

สรุปผล

จากการดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมกล่อ่งงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิम्พ์ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา สามารถสรุปผลการทำวิจัยได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมกล่อ่งงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิम्พ์ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.00/92.00 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 75/75

2. ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันของนักเรียนก่อนและหลังที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมกล่อ่งงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิम्พ์ซัน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา ได้ผลการวิจัยพร้อมอภิปรายผล ดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันสำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 90.00/92.00 ซึ่งหมายความว่า นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันระหว่างเรียนของแต่ละชุดกิจกรรมกล่องงาน คิดเป็นร้อยละ 90.00 และได้คะแนนเฉลี่ยจากการประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 92.00 แสดงว่า ชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 และเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และผ่านการตรวจสอบ ให้คำแนะนำ ปรับปรุงแก้ไขจากคณะกรรมการปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษจนได้ประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับได้ ซึ่งชุดกิจกรรมกล่องงาน มีขั้นตอนการทำกิจกรรมชัดเจน นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมจนสำเร็จได้ด้วยตนเอง จากการสังเกตการทำกิจกรรมของนักเรียน นักเรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างสนุกสนาน ทำกิจกรรมด้วยความมั่นใจ และรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีขั้นตอนอย่างเป็นระบบเหมาะสมกับการสอนที่มีการปฏิบัติ ดังที่ Kimberly A. Henry (2005, p. 23) กล่าวได้ว่า กล่องงาน (Task Boxes) เป็นชุดสื่อเพื่อจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ซึ่งในการจัดระบบกล่องงาน ต้องมีการวิเคราะห์งานจากง่ายไปหายาก นักเรียนรู้ว่าจะเสร็จได้ก็ต่อเมื่อกิจกรรมทั้งหมดในกล่องงานถูกนำมาใช้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิตรลดา ประเสริฐ (2550, หน้า 68) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้กล่องงานที่มีต่อทักษะการประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาของเด็กสมองพิการ ผลการวิจัยพบว่าผลคะแนนจากการทดสอบด้านสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาของเด็กสมองพิการเป็นรายบุคคลภายหลังจากที่ได้รับการสอนโดยใช้กล่องงาน มีคะแนนสูงกว่าก่อนได้รับการสอนทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี (2553, หน้า 242-243) ได้เขียนถึงรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติ

ของซิมพ์สันว่าทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกายในการทำงาน ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น

2. ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ของนักเรียน ก่อนและหลังที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน มีความสามารถหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองตามขั้นตอนจนเกิดทักษะ สามารถทำกิจกรรมได้โดยอัตโนมัติ ซึ่งแต่ละขั้นตอนการฝึกปฏิบัติตลอดจนการปฏิบัติของครู การเสริมแรง ทำให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยความสุข ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง จึงส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Keilitz I. (1975, Abstract) ได้ศึกษาผลของการฝึกเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับฝึกได้ให้มีทักษะการดูแลตนเองในด้านการแปรงฟันโดยใช้เทคนิคการสอนแบบสาธิต โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางกาย และการกระตุ้นเตือนทางวาจา เทคนิคการเลียนแบบ และการสาธิต กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างได้แรงเสริม พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดสามารถพัฒนาทักษะและปฏิบัติการแปรงฟันได้อย่างถูกต้องทุกขั้นตอน สอดคล้องกับ จำเริญ ชาญชัยภูมิ (2557, หน้า 70) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้เรื่องการร้อยลูกปัด กลุ่มสาระศิลปะ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และทักษะการปฏิบัติงานเรื่องการร้อยลูกปัด กลุ่มสาระศิลปะสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันสูงกว่าการเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปิยะนุช ทรงอภิวัฒน์กุล (2559, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเอง การทำความสะอาดเครื่องแต่งกายด้วยมือ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการทำทำความสะอาดเครื่องแต่งกายด้วยมือ ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนน่านปัญญานุกูล จังหวัดน่าน

มีประสิทธิภาพ 75.24/73.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (70/70) และผลการเปรียบเทียบทักษะการช่วยเหลือตนเอง การทำความสะอาดเครื่องแต่งกายด้วยมือ นักเรียนมีทักษะการช่วยเหลือตนเอง การทำความสะอาดเครื่องแต่งกายด้วยมือ หลังการฝึกสูงกว่าก่อนการฝึกทักษะ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ครูที่จะนำชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ไปใช้ควรศึกษาแนวคิด และการจัดกิจกรรมให้เข้าใจก่อนนำไปใช้

1.2 จากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน พบว่า ควรที่จะเพิ่มเวลาในขั้นตอนที่ 4 การให้ลงมือกระทำ และขั้นที่ 5 การกระทำอย่างชำนาญ เพื่อให้ นักเรียนได้มีเวลาลงมือปฏิบัติจริงได้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรหรือบทเรียนสำเร็จรูป โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อให้ครูหรือผู้ปกครองได้ใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามารถให้กับนักเรียน

2.2 ควรมีการพัฒนาชุดกิจกรรมกล่องงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันกับระดับชั้นอื่น ๆ หรือนำไปใช้กับกลุ่มความพิการอื่น ๆ

2.3 ควรศึกษาวิจัย ตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ความคงทนในการเรียนรู้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมสามัญศึกษา. (2544). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ (ร.ส.พ.).
- _____. (2551). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2552). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคณิศรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กฤติกา คชปัญญา. (2561). การพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกาย สำหรับเด็กออทิสติกโดยใช้ชุดฝึกกิจกรรมการแต่งกาย. เข้าถึงได้จาก http://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=166887 10 ตุลาคม 2562.
- กฤษฎี อุทัยรัตน์. (2545). คัมภีร์หวับริหาร ยอดคน ยอดบริหาร. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย ญี่ปุ่น).
- _____. (2545). ญกคุณภาพ ภาค 2 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพรส.
- กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. (2554). นวัตกรรมและเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- กาญจน์ณภัทร ปัญญาโกญ. (2550). การพัฒนาทักษะชีวิตประจำวันของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ โดยวิธีการฝึกตามหลักการวิเคราะห์งาน ที่เน้นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและครอบครัว. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไกรฤกษ์ พลพา. (2551). ชุดกิจกรรมแบบปฏิบัติการคณิตศาสตร์เพื่อป้องกันความคิดรวบยอดที่ผิดพลาด เรื่อง “วิธีเรียงสับเปลี่ยน” (Permutations) ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*. กรุงเทพฯ: ศุภสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ประจำจังหวัดพิษณุโลก. (2552). *แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2555-2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ.
- จำเนียร หาญชัยภูมิ. (2557). *ผลการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การร้อยลูกปัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ การสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- จิตรลดา ประเสริฐบุญ. (2550). การศึกษาผลของการใช้กล่องงานที่มีต่อการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือของนักเรียนบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. *วารสารโรงเรียนศรีสังวาลขอนแก่น*, 1(2), 1.
- จุฑามาศ เพชรโสม. (2553). *ความรู้เกี่ยวกับเด็กบกพร่องทางสติปัญญา*. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/376533> 23 พฤษภาคม 2562.
- จุฑารัตน์ ดวงเทียน. (2558). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD เรื่อง การประดิษฐ์ทำรำประกอบเพลงคำนิยม 12 ประการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 7-19.
- ดารณี ณะภูมิ. (2535). *การสอนเด็กปัญญาอ่อน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2551). *อิทธิพลพัฒนาสู่ภาวะทางอารมณ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศุภสภาลาดพร้าว.
- ทิตนา แหมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 13)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2559). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 20)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นิติกาญจน์ ไกรสิทธิพัฒน์. (2553). ผลการใช้ชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา. นนทบุรี: SR printing.
- _____. (2542). นวัตกรรมการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลิศ อรุณพิบูล. (2557). ประสิทธิภาพและประสิทธิผล. เข้าถึงได้จาก <http://bankusayei.blogspot.com/2015/01/blog-post.html> 10 มีนาคม 2562.
- บุสรินทร์ พาระแพน. (2561). การพัฒนาชุดการเรียนรู้การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านตามแนวคิดทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ที่ส่งเสริมบุคลิกภาพและความคิดสร้างสรรค์การปฏิบัติท่ารำ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เบญจพร วิทยาณิชกร. (2556). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องแรง มวล และกฎการเคลื่อนที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เบญจา ชลธาร์นนท์. (2543). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการเรียนร่วมในการจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- เบญจา ชลธาร์นนท์, สุจินดา ผ่องอักษร, สมบูรณ์ อาศิริพจน์ และอนงค์ ผดุงชีวิต. (2558). แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะด้านการดูแลช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันสำหรับบุคคลออทิสติก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ประคอง ผลพิชญนันท์. (2552). แนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินการจัดการศึกษาตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลในโรงเรียนพิเศษเฉพาะความพิการสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

- ปิยะนุช ทรงอภิวัฒน์กุล. (2559). ผลการพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเอง
การทำความสะอาดเครื่องแต่งกายด้วยมือ ของนักเรียนที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญา. เข้าถึงได้จาก http://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=153160 29 พฤษภาคม 2562.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2541). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- _____. (2542). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- _____. (2543). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ.
กรุงเทพฯ: แวนแก้ว.
- เพชฌัญญู กิจระการ. (2544). การวัดผลการศึกษา. มหาสารคาม: ภาควิชาเทคโนโลยี
และการสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์. (2542). ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญา. [จุลสาร].
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพ็ชรรัตน์ พรหมมา. (2555). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์พลังงาน
ไฟฟ้า สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา
กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. (2556). วารสารชุมชนวิจัย. นครราชสีมา:
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2550). การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริม
ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำของผู้นำชมรม
นักศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มาธิชา โกวิทย์. (2558). การพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองของบุคคลที่มีความบกพร่อง
ทางสติปัญญา โดยใช้ภาพวิเคราะห์งาน. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม.
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์. (2545). คู่มือจัดชั้นตอน
สอนเด็กปัญญาอ่อน. กรุงเทพฯ: พรินต์ติ้งฮัท.

- รวีวรรณ พงษ์พวงเพชร. (2552). การพัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์ เรื่อง อาหารและสารอาหาร
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลนครพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ระพีพร โพธิ์ศรี. (2550). การสร้างชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้. อุดรดิตถ์:
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ:
นามมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- วนาลี ทองชาติ. (2559). การวัดและการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย. เข้าถึงได้จาก
<http://taamkru.com> 19 พฤษภาคม 2562.
- วาริ ธีระจิตร. (2541). การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2546). การวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2552). พัฒนาหลักสูตรและการสอน-มิติใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
สุวีริยาสาส์น.
- วิมล ตั้งตระกูลพานิช, รณิดา เขยขุ่ม และพัฒนา ชัชพงศ์. (2558). ผลการฝึกปฏิบัติการ
ช่วยเหลือตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองของเด็กวัยเตาะแตะ.
วารสารบัณฑิตศึกษา, 9 (3), 21-22.
- วีระเชษฐ์ ปัญจจริยะกุล. (2548). การพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกาย
สำหรับเด็กดาวน์ซินโดรม. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม. เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรียา นิยมธรรม. (2541). พัฒนาการทางภาษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาพิเศษ
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2546). การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- ศรีสุดา จริยากุล. (2543). นวัตกรรมการเรียนการสอน ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการระบบ
การเรียนการสอน หน่วยที่ 8-15. หน้า 647-648. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศิริวิมล ใจงาม. (2547). การนำเสนอนโยบายและแนวปฏิบัติการจัดการศึกษาพิเศษ
ในสถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม. (2560). *หลักสูตรการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กพิการ*. นครพนม: ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม.
- _____. (2561). *แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม*. นครพนม: ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม.
- สถาบันราชานุกูล. (2548). *แนวทางการดูแลออทิสติก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2555). *เด็กแอลดีคู่มือสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: ปิยะนันท์พับลิชชิง.
- _____. (2557). *ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา/ภาวะปัญญาอ่อน*. เข้าถึงได้จาก http://rajanukul.go.th/new/index.php?mode=academic&group=269&id=3228&date_start=&date_end=10 กรกฎาคม 2562.
- สมพร คำมูล. (2554). *ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย*. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สารานุกรม. (2562). *ประสิทธิภาพ*. เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org> 22 สิงหาคม 2562.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). *การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำเสนอแนะนโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสำหรับเด็กและเยาวชนพิการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2556). *คู่มือการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล*. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2552). *คู่มือการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- _____. (2556). *คู่มือการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำเนียง พุทธา. (2550). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องสารเคมีที่เป็นพิษในอาหารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ วท.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำราญ กำจัดภัย. (2562). *สถิติเพื่อการวิจัยทางหลักสูตรและการสอน (ฉบับปรับปรุง)*. สกลนคร: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- สุทธิพร วิจิตรพันธุ์. (2549). การนิเทศแบบคลินิกเพื่อพัฒนาสมรรถภาพในการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลของครูผู้สอนนักเรียนเรียนรวมระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนิดา คงวิจิตร. (2559). ผลการใช้ระบบกล่องงานที่มีต่อความสามารถด้านการเรียนรู้ 7 ทักษะตามจุดประสงค์ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา. เข้าถึงได้จาก <https://1drv.ms/b/s!AvT9AKaFOPAckEfUrORGBttSOaHd> 9 มิถุนายน 2562.
- สุมาลี โชติสุข. (2544). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และเชาว์อารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมเชาว์อารมณ์กับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2551). 20 วิธีการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- อารีย์ ศรีโพธิ์. (2556). การส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมเรื่องการช่วยเหลือตนเองของเด็กปฐมวัยโดยกิจวัตรประจำวันในห้องเรียน. วารสารวิชาการ, 2(14), 3.
- อิสริยาภรณ์ อภรณ์รัตน์. (2554). การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอาชีพของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่เข้ารับการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอาชีพ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Alyssa. (2016). *Special Education and Life Skills teacher and current work-at-home mama to two girls*. Retrieved from <https://www.simplyspecialed.com/simply-special-workbox-system-how-i-run-my-teach-work-box-station> June 9th, 2020.
- Cafiero, J. M. (1995). *Teaching parents of children with Autism picture communication Symbols as a natural language to decrease levels of family stress*. (Doctoral dissertation, University of Toledo, 1995). Dissertation Abstracts International, University Microfilms No. 9540360.
- Clark, A.M. (2001). Implementing the project approach: A beginner's perspective. *Dissertation Abstracts International*, 62(6), 2014-A.

- Hallahan, Daniel P. & Kauffman, James M. (1997). *Exceptional Learners: Introduction to Special Education* (7th ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Hodge, B. J. (1990). *Organization theory* (2nd ed.). Boston, MA: Allyn and Bacon.
- James Russell Natasha Mauthner Sally Sharpe & Tom Tidswell. (1991). *The 'windows task' as a measure of strategic deception in preschoolers and autistic subjects*. Retrieved from <https://doi.org/10.1111/j.2044-835X.1991.tb00881.x> July 10th, 2019.
- Kapfer, Phillip G.; & Kapfer, Mirian B. (1973). *Learning Package in American Education*. Englewood Cliffs, N.T.: Education Technology Publication.
- Keilitz I. (1975). Training mentally retarded adolescents to brush teeth. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 8(3), 301–309.
- Kimberly A. Henry. (2005). *How Do I Teach This Kid?*. United States of America: Mayer–Johnson LLC.
- Rachel Glassman. (2019). *Task Box Independent Work System*. Retrieved from <https://especiallyeducation.com/task-box-independent-work-system> June 10th, 2020.
- Smith, E. W. et al. (2000). *The Education's Encyclopedia*. New York: Prentice–Hall.
- Sue Patrick (2006). *Specailized and Structured Teaching Workbox System*. Retrieved from <http://www.workboxsystem.com> June 9th, 2020.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

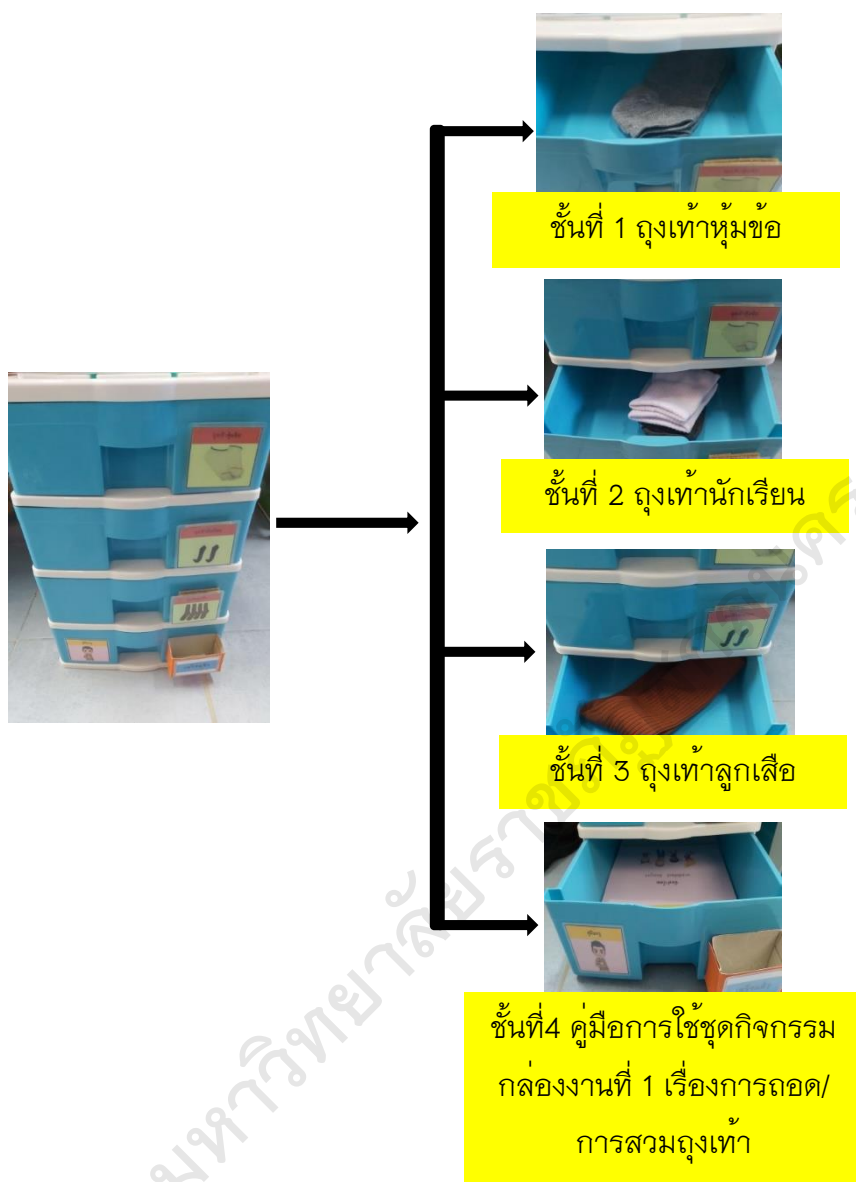
ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยการพัฒนาศักยภาพกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย

1. ดร.พจมาน ชำนาญกิจ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณณ นิมิตสูง ประธานสาขาวิชาการศึกษา พิเศษและภาษาอังกฤษ (เอกคู่) มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
3. นายสุพจน์ ชะพินใจ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด นครพนม
4. นางสาวอรุณา ชาญเดชสิทธิกุล ครู วิทยฐานะชำนาญการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดบุรีรัมย์
5. นางสาวฉัตรวิไล แนนหนา ครู วิทยฐานะชำนาญการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 10 จังหวัดอุบลราชธานี

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างชุดกิจกรรมกลองงาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ภาพประกอบ 2 ชุดกิจกรรมกล่องงานที่ 1 การถอด/การสวมถุงเท้า

ภาคผนวก ค

ตัวอย่างคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน
ทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน

คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมกลองงาน
โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน
เรื่อง การถอด/การสวมถุงเท้า

จัดทำโดย
นายอิทธิพัทธ์ น้อยภูธร

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดนครพนม
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

ส่วนประกอบของคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมกลองงาน

คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมกลองงานโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เรื่อง การถอด/การสวมถุงเท้า ประกอบด้วยเอกสาร ดังนี้

1. คำนำ
2. คำชี้แจงสำหรับผู้สอน
3. กลองงานการถอด/การสวมถุงเท้า
4. แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP)
โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เรื่อง การถอด/การสวมถุงเท้า
5. แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
การถอด/การสวมถุงเท้า

คำนำ

คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ประกอบด้วย คำชี้แจงสำหรับผู้สอน แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน กลองงาน แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้สอนควรศึกษาให้เข้าใจอย่างชัดเจนเพื่อจะสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่กำหนดไว้ และเพื่อให้ผู้สอนนำชุดกิจกรรมกลองงานไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้สะดวกยิ่งขึ้น

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือการใช้ชุดกิจกรรมกลองงานนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ในการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

อิทธิพัทธ์ น้อยภูธร

คำชี้แจงสำหรับ

ข้อปฏิบัติในการใช้ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เรื่อง การถอด/การสวมถุงเท้า ผู้สอนควรดำเนินการ ดังนี้

ขั้นเตรียมการสอน

1. ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับคู่มือการใช้ชุดกิจกรรมกลองงาน การจัดชั้นเรียน การเตรียมสื่อการสอน และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน
2. ก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนต้องเตรียมชุดกิจกรรมกลองงานการถอด/การสวมถุงเท้าให้เรียบร้อย ซึ่งประกอบด้วย ถุงเท้าหุ้มข้อ ถุงเท้านักเรียน ถุงเท้าลูกเสือ คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม โดยการตรวจสอบว่าสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในกล่องงานครบหรือไม่

ขั้นสอน

4. การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

- 4.1 ขั้นที่ 1 การรับรู้
- 4.2 ขั้นที่ 2 การเตรียมความพร้อม
- 4.3 ขั้นที่ 3 การตอบสนองภายใต้การควบคุม
- 4.4 ขั้นที่ 4 การให้ลงมือกระทำ
- 4.5 ขั้นที่ 5 การกระทำอย่างชำนาญ
- 4.6 ขั้นที่ 6 การปรับปรุงและประยุกต์ใช้
- 4.7 ขั้นที่ 7 การคิดริเริ่ม

5. ขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรม ผู้สอนต้องตรวจดูการทำงานของนักเรียนอย่างใกล้ชิดหากนักเรียนมีปัญหา ผู้สอนควรเข้าไปชี้แนะ ช่วยเหลือ ให้แรงเสริมเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จ

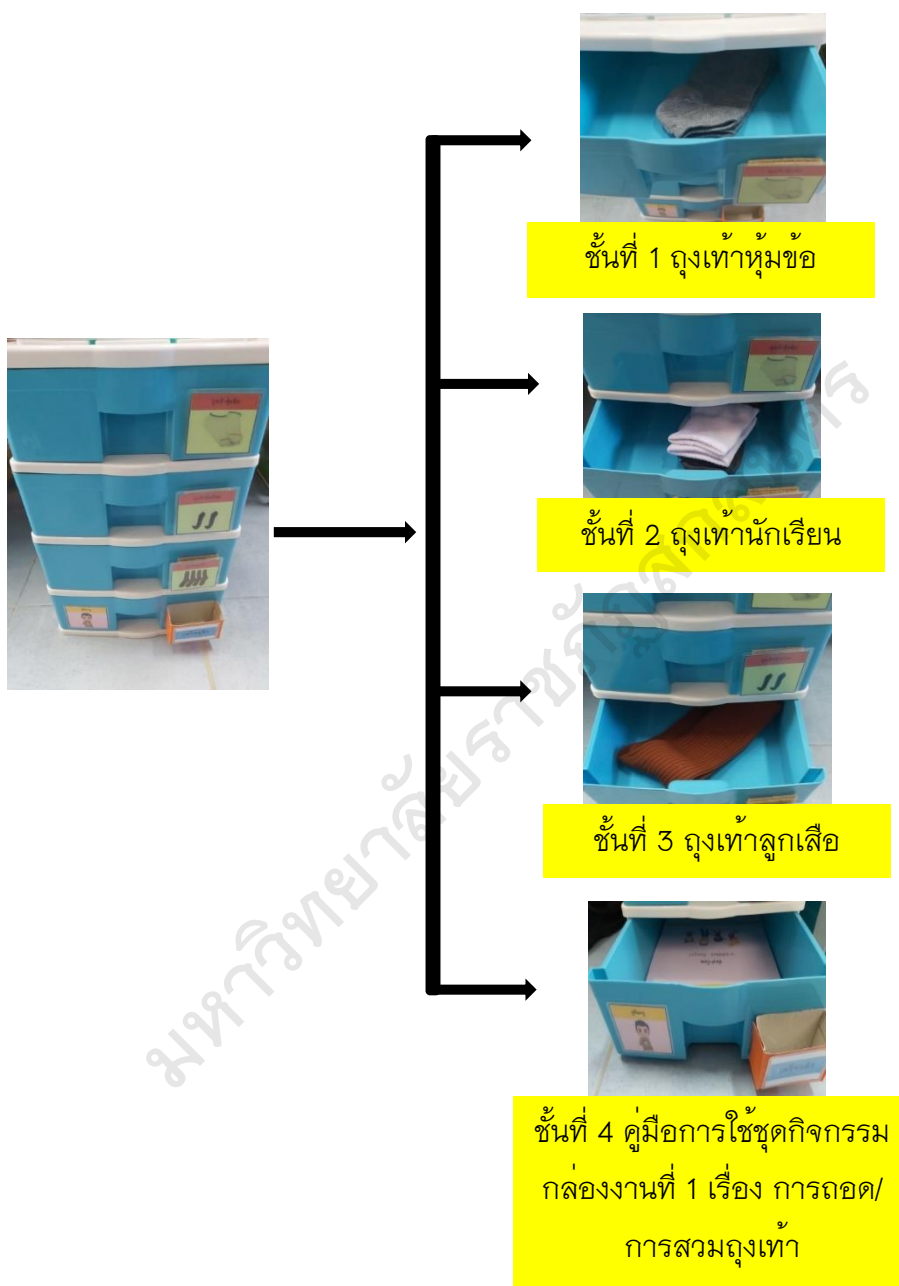
6. การประเมินความสามารถของนักเรียนหลังใช้ชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน เรื่องการถอด/การสวมถุงเท้า หลังจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครบ 6 คาบ และบันทึกผลการประเมินลงในแบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันการถอด/การสวมถุงเท้า

ชั้นหลังสอน

7. เมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนควรให้นักเรียน
รวมเก็บสื่อการเรียนการสอนให้เรียบร้อย เพื่อสะดวกในการใช้ครั้งต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ชุดกิจกรรมกล่องงานที่ 1 การถอด/การสวมถุงเท้า

แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP)

ทักษะ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน **เรื่อง** การถอดถุงเท้า

ระดับชั้น เตรียมความพร้อม

แผนที่ 1 วันที่เริ่มใช้แผน วันที่สิ้นสุดแผน

เวลา 3 คาบ คาบละ 30 นาที **ครูผู้สอน** นายอิทธิพัทธ์ น้อยภูธร

เนื้อหา

การถอดถุงเท้า

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถถอดถุงเท้าได้ด้วยตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ขั้นตอนการฝึกทักษะปฏิบัติ

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (คาบที่ 1)

- ผู้สอนกล่าวทักทายสวัสดีผู้เรียน ให้ผู้เรียนหันสบตา และแสดง

การทักทายสวัสดีตอบกับผู้สอน จากนั้นผู้สอนแนะนำกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติทราบ
ว่าวันนี้เราจะมาเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการถอดถุงเท้า

ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม

- ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนว่าพร้อมที่จะได้รับการฝึกหรือยัง
ถ้าผู้เรียนยังไม่พร้อมผู้สอนอาจปรับพฤติกรรมให้ผู้เรียนพร้อมก่อน เช่น เกมการศึกษา
การนั่งสมาธิ การร้องเพลง เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนพร้อมที่จะฝึก
- ผู้สอนแนะนำส่วนประกอบของถุงเท้า เช่น ถุงเท้าด้านนอก-ใน
ถุงเท้าข้างชาย-ขวา ขอบถุงเท้า ส้นถุงเท้า ปลายถุงเท้า เป็นต้น ให้ผู้เรียนรู้จักส่วนประกอบ
ของถุงเท้า

- ผู้สอนจัดที่นั่งให้ผู้เรียนเพื่อพร้อมกับการฝึก คือ นั่งกับพื้น
ในท่าชันเข่าทั้งสองข้าง

ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม

- ผู้สอนสวมถุงเท้าให้ผู้เรียนทั้ง 2 ข้าง ผู้สอนสั่งให้ผู้เรียนถอดถุงเท้าทั้ง 2 ข้างด้วยตนเอง ผู้สอนให้ผู้เรียนลองฝึกสองถุงเอง
- ผู้สอนสาธิตการถอดถุงเท้าทีละข้างให้ผู้เรียนดู คือ ใช้มือทั้ง 2 ข้าง จับที่ขอบถุงเท้า สอดหัวมือมือทั้ง 2 ข้าง เข้าไปในขอบถุงเท้า แล้วดึงขอบถุงเท้าลงมาที่ส้นเท้าและยกส้นเท้าขึ้นพร้อมดึงถุงเท้าออก สาธิตจนครบทั้ง 2 ข้าง จากนั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม หรือทำพร้อมกับผู้สอน จนผู้เรียนสามารถทำได้ถูกต้อง
- ในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถปฏิบัติได้ผู้สอนสาธิตซ้ำอีกครั้งและให้ผู้เรียนทำไปพร้อมกับผู้สอน

ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือกระทำ (คาบที่ 2)

- ผู้สอนนำชุดกิจกรรมกล่องงานการถอดถุงเท้าที่เตรียมไว้มาให้ผู้เรียนได้ฝึก ภายในกล่องงานประกอบไปด้วยถุงเท้าหุ้มข้อ ถุงเท้านักเรียน และถุงเท้าลูกเสือ
- ผู้สอนให้ผู้เรียนนั่งในท่านั่งกับพื้นชันเข่าทั้งสองข้าง
- ผู้สอนสวมถุงเท้าให้ผู้เรียน จากนั้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการถอดถุงเท้าทีละชนิดจนครบทั้งสามชนิด ตามขั้นตอนในขั้นที่ 3 โดยผู้สอนคอยให้กำลังใจ และแนะนำพร้อมตรวจสอบความถูกต้อง

หมายเหตุ เมื่อผู้เรียนฝึกถอดถุงเท้าชนิดไหนเสร็จแล้วให้นำป้ายออกไปใส่ในกล่อง
ที่มีคำว่า “เสร็จแล้ว” จนครบทุกชนิด

ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ

- ผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการถอดถุงเท้าโดยผู้สอนสวมถุงเท้าให้ผู้เรียน และให้ผู้เรียนฝึกถอดถุงเท้าทีละชนิดด้วยตนเอง ซ้ำ ๆ จนผู้เรียนสามารถถอดถุงเท้าได้ถูกต้อง

ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ (คาบที่ 3)

- ผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการถอดถุงเท้าให้เพื่อน โดยผู้สอนสวมถุงเท้าให้เพื่อน และให้ผู้เรียนถอดถุงเท้าให้เพื่อน ผู้สอนคอยสังเกตพฤติกรรมและตรวจสอบความถูกต้อง

– ผู้สอนกำหนดสถานการณ์ให้ผู้เรียน เช่น ถ้าผู้เรียนจะไปโรงเรียน ผู้เรียนจะเลือกถุงเท้าคู่ไหน เป็นต้น ให้ผู้เรียนเลือกถุงเท้าที่ตรงกับสถานการณ์ที่ผู้สอนกำหนดให้ จากนั้นผู้สอนสวมถุงเท้าให้ผู้เรียนและฝึกปฏิบัติการถอดถุงเท้าด้วยตนเอง

ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม

– ผู้สอนนำถุงเท้าที่มีลักษณะเหมือนกับถุงมือมาสวมให้ผู้เรียน ให้ผู้เรียนฝึกการถอดถุงเท้า ซึ่งเป็นถุงเท้าที่ไม่ได้อยู่ในกล่องงาน โดยผู้สอนคอยให้กำลังใจ และตรวจสอบความถูกต้อง

2. ขั้นตอนการวัดและประเมินผล

ผู้สอนประเมินความสามารถผู้เรียน หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จที่ละคนโดยการทดสอบการปฏิบัติชุดกิจกรรมกล่องงานการถอดถุงเท้าด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ตามเกณฑ์การประเมินระดับ 4 คะแนน (ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา) ขึ้นไปถือว่า ผ่าน

เทคนิค/วิธีการสอน

– รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน มี 7 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การรับรู้ ขั้นที่ 2 การเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 3 การตอบสนองภายใต้การควบคุม ขั้นที่ 4 การให้ลงมือกระทำ ขั้นที่ 5 การกระทำอย่างชำนาญ ขั้นที่ 6 การปรับปรุงและประยุกต์ใช้ ขั้นที่ 7 การคิดริเริ่ม

– การสาธิต การช่วยเหลือ การกระตุ้นเตือน เช่น จับมือทำ ทำตามผู้สอน บอกหรือชี้แนะด้วยวาจา

– การให้แรงเสริมเมื่อผู้เรียนให้ความร่วมมือหรือสามารถทำได้ เช่น คำชมเชย ดีมาก ดีเยี่ยม เก่งจังเลย ให้รางวัล เปียอรรถกร

สื่อ/อุปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวก/บริการ

- ชุดกิจกรรมกล่องงานการถอดถุงเท้า ประกอบด้วย
- ถุงเท้าหุ้มข้อ
- ถุงเท้านักเรียน
- ถุงเท้าลูกเสือ
- ถุงเท้าที่มีลักษณะเหมือนกับถุงมือ

การวัดและประเมินผล

วิธีการ – การทดสอบโดยการปฏิบัติ

เครื่องมือ – แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

การถอดดู่งเท้า

เกณฑ์การประเมินผล

ระดับ 5 คะแนน หมายถึง ทำได้ด้วยตนเอง

ระดับ 4 คะแนน หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา

ระดับ 3 คะแนน หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางท่าทาง

และวาจา

ระดับ 2 คะแนน หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางกาย ท่าทาง

และวาจา

ระดับ 1 คะแนน หมายถึง ทำไม่ได้ หรือไม่ทำ

ความเห็นผู้บริหาร/ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายสุพจน์ ชะพินใจ)

ผู้อำนวยการ

บันทึกการสอน

1. พฤติกรรมการเรียนโดยทั่วไป

.....

.....

.....

.....

2. ผลการประเมินการถอดดูงเท้า

ระดับคะแนนที่ได้	จำนวนนักเรียน	ร้อยละ
1		
2		
3		
4		
5		

สรุป.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายอิทธิพัทธ์ น้อยภูธร)

ผู้บันทึก

แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP)

ทักษะ การช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน เรื่อง การสวมถุงเท้า
ระดับชั้น เตรียมความพร้อม
แผนที่ 2 วันที่เริ่มใช้แผน วันที่สิ้นสุดแผน
เวลา 3 คาบ คาบละ 30 นาที ครูผู้สอน นายอิทธิพัทธ์ น้อยภูธร

เนื้อหา

การสวมถุงเท้า

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสวมถุงเท้าได้ด้วยตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ขั้นตอนการฝึกทักษะปฏิบัติ

ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ (คาบที่ 1)

- ผู้สอนกล่าวทักทายสวัสดีผู้เรียน ให้ผู้เรียนหันสบตาและแสดง

การทักทายสวัสดีตอบกับผู้สอน จากนั้นผู้สอนแนะนำกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติทราบ
ว่าวันนี้เราจะมาเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการสวมถุงเท้า

ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม

- ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนว่าพร้อมที่จะได้รับการฝึกหรือยัง
ถ้าผู้เรียนยังไม่พร้อมผู้สอนอาจปรับพฤติกรรมให้ผู้เรียนพร้อมก่อน เช่น เกมการศึกษา
การนั่งสมาธิ การร้องเพลง เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนพร้อมที่จะฝึก
- ผู้สอนแนะนำส่วนประกอบของถุงเท้า เช่น ถุงเท้าด้านนอก-ใน
ถุงเท้าข้างซ้าย-ขวา ขอบถุงเท้า ส้นถุงเท้า ปลายถุงเท้า เป็นต้น ให้ผู้เรียนรู้จักส่วนประกอบ
ของถุงเท้า

– ผู้สอนจัดที่นั่งให้ผู้เรียนเพื่อพร้อมกับการฝึก คือ นั่งกับพื้น
ในท่าชันเข่าทั้งสองข้าง

ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม

– ผู้สอนทบทวนการถอดถุงเท้าให้ผู้เรียน โดยการสวมถุงเท้าให้ผู้เรียน
ทั้ง 2 ข้าง ผู้สอนสั่งให้ผู้เรียนถอดถุงเท้าทั้ง 2 ข้างด้วยตนเอง ผู้สอนคอยตรวจสอบ
ความถูกต้อง

– ผู้สอนฝึกให้ผู้เรียนสวมถุงเท้าโดยผู้สอนสาธิตให้ผู้เรียนดู คือ พับขอบ
ถุงเท้าลงมาครึ่งหนึ่งแล้วจับดึงขอบถุงเท้าให้กว้างออกแล้วสวมปลายเท้าเข้าไปดึงขึ้นจน
ผ่านส้นเท้าและสุดความยาวของถุงเท้าจัดมุมถุงเท้าให้ถูกต้อง จากนั้นให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม
หรือทำพร้อมกับผู้สอน จนผู้เรียนสามารถทำได้ถูกต้อง

– ในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถปฏิบัติได้ผู้สอนสาธิตซ้ำอีกครั้ง
และให้ผู้เรียนทำไปพร้อมกับผู้สอน

ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือกระทำ (คาบที่ 2)

– ผู้สอนนำชุดกิจกรรมกล่องงานการสวมถุงเท้าที่เตรียมไว้มาให้ผู้เรียน
ได้ฝึก ภายในกล่องงานประกอบไปด้วยถุงเท้าหุ้มข้อ ถุงเท้านักเรียน และถุงเท้าลูกเสือ

– ผู้สอนให้ผู้เรียนนั่งในท่านั่งกับพื้นชันเข่าทั้งสองข้าง

– ผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการสวมถุงเท้าที่ละชนิดจนครบทั้งสามชนิด
ตามขั้นตอนในขั้นที่ 3 โดยผู้สอนคอยให้กำลังใจ และแนะนำ พร้อมตรวจสอบความถูกต้อง
หมายเหตุ เมื่อผู้เรียนฝึกสวมถุงเท้าชนิดไหนเสร็จแล้วให้นำป้ายออกไปใส่ในกล่อง
ที่มีคำว่า “เสร็จแล้ว” จนครบทุกชนิด

ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างชำนาญ

– ผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการสวมถุงเท้าด้วยตนเอง ซ้ำ ๆ จนผู้เรียน
สามารถสวมถุงเท้าได้ถูกต้อง

ขั้นที่ 6 ขั้นการปรับปรุงและประยุกต์ใช้ (คาบที่ 3)

– ผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการสวมถุงเท้าให้เพื่อน โดยผู้สอนสังเกต
พฤติกรรมและตรวจสอบความถูกต้อง

– ผู้สอนกำหนดสถานการณ์ให้ผู้เรียน เช่น ถ้าผู้เรียนจะไปโรงเรียน
ผู้เรียนจะเลือกถุงเท้าคู่ไหน เป็นต้น ให้ผู้เรียนเลือกถุงเท้าที่ตรงกับสถานการณ์ที่ผู้สอน
กำหนดให้ และฝึกปฏิบัติการสวมถุงเท้าด้วยตนเอง

ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม

- ผู้สอนนำถุงเท้าที่มีลักษณะเหมือนกับถุงมือมาให้ผู้เรียน ให้ผู้เรียนฝึกการสวมถุงเท้า ซึ่งเป็นถุงเท้าที่ไม่ได้อยู่ในกล่องงาน โดยผู้สอนคอยให้กำลังใจ และตรวจสอบความถูกต้อง

2. ขั้นตอนการวัดและประเมินผล

ผู้สอนประเมินความสามารถผู้เรียน หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จทีละคนโดยการทดสอบการปฏิบัติชุดกิจกรรมกล่องงานการสวมถุงเท้าด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ตามเกณฑ์การประเมินระดับ 4 คะแนน (ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา) ขึ้นไปถือว่า ผ่าน

เทคนิค/วิธีการสอน

- รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน มี 7 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การรับรู้ ขั้นที่ 2 การเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 3 การตอบสนองภายใต้การควบคุม ขั้นที่ 4 การให้ลงมือกระทำ ขั้นที่ 5 การกระทำอย่างชำนาญ ขั้นที่ 6 การปรับปรุงและประยุกต์ใช้ ขั้นที่ 7 การคิดริเริ่ม

- การสาธิต การช่วยเหลือ การกระตุ้นเตือน เช่น จับมือทำ ทำตามผู้สอน บอกหรือชี้แนะด้วยวาจา

- การให้แรงเสริมเมื่อผู้เรียนให้ความร่วมมือหรือสามารถทำได้ เช่น คำชมเชย ดีมาก ดีเยี่ยม เก่งจังเลย ให้รางวัล เปียอรรถกร

สื่อ/อุปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวก/บริการ

- ชุดกิจกรรมกล่องงานการสวมถุงเท้า ประกอบด้วย
- ถุงเท้าหุ้มข้อ
- ถุงเท้านักเรียน
- ถุงเท้าลูกเสือ
- ถุงเท้าที่มีลักษณะเหมือนกับถุงมือ

การวัดและประเมินผล

วิธีการ – การทดสอบโดยการปฏิบัติ

เครื่องมือ – แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

การสวมถุงเท้า

เกณฑ์การประเมินผล

ระดับ 5 คะแนน หมายถึง ทำได้ด้วยตนเอง

ระดับ 4 คะแนน หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางวาจา

ระดับ 3 คะแนน หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางท่าทาง

และวาจา

ระดับ 2 คะแนน หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือนทางกาย ท่าทาง

และวาจา

ระดับ 1 คะแนน หมายถึง ทำไม่ได้ หรือไม่ทำ

ความเห็นผู้บริหาร/ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายสุพจน์ ชะพินใจ)

ผู้อำนวยการ

บันทึกการสอน

1. พฤติกรรมการเรียนโดยทั่วไป

.....

.....

.....

.....

2. ผลการประเมินการถอดดูงเท้า

ระดับคะแนนที่ได้	จำนวนนักเรียน	ร้อยละ
1		
2		
3		
4		
5		

สรุป.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(นายอิทธิพัทธ์ น้อยภูธร)

ผู้บันทึก

แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

การถอดถุงเท้า

คำชี้แจง

1. ผู้สอนประเมินผู้เรียนโดยนำชุดกิจกรรมกล่องงานการถอดถุงเท้าให้ผู้เรียนปฏิบัติภายในเวลา 5 นาที
2. ผู้สอนคอยสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติการถอดถุงเท้าของผู้เรียน และคอยแนะนำ ช่วยเหลือผู้เรียนเมื่อจำเป็น
3. ผู้สอนให้คะแนนตามวิธีการให้คะแนนที่กำหนดไว้

วิธีการให้คะแนน

ระดับคะแนน ที่ได้	พฤติกรรมที่พึงประสงค์
ระดับ 1 คะแนน	ทำไม่ได้หรือไม่ทำ คือ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนไม่ยอมปฏิบัติหรือทำไม่ได้ผู้สอนกระตุ้นเตือนทั้งทางกาย ท่าทางและวาจาแล้วผู้เรียนไม่ทำหรือไม่สามารถทำได้ตามเวลาที่กำหนด
ระดับ 2 คะแนน	ทำได้โดยกระตุ้นเตือนทางกาย ท่าทางและวาจา คือ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนไม่ยอมปฏิบัติหรือทำไม่ได้ผู้สอนคอยช่วยเหลือโดยการจับมือผู้เรียนทำ ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง บอกให้ทำ ให้คำแนะนำช่วยเหลือหรือให้กำลังใจผู้เรียน
ระดับ 3 คะแนน	ทำได้โดยกระตุ้นเตือนทางและวาจา คือ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนไม่ยอมปฏิบัติหรือทำไม่ได้ผู้สอนคอยช่วยเหลือโดยการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง บอกให้ทำ ให้คำแนะนำช่วยเหลือหรือให้กำลังใจผู้เรียน
ระดับ 4 คะแนน	ทำได้โดยกระตุ้นเตือนทางวาจา คือ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนไม่ยอมปฏิบัติหรือทำไม่ได้ผู้สอนกระตุ้นเตือนโดยการบอกให้ทำ ให้คำแนะนำช่วยเหลือหรือให้กำลังใจผู้เรียน
ระดับ 5 คะแนน	ทำได้ด้วยตนเอง คือ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมผู้สอนไม่ต้องกระตุ้นเตือน และสามารถปฏิบัติได้ตามเวลาที่กำหนด

ผู้ประเมิน นายอิทธิพัทธ์ น้อยภูธร
วันที่ประเมิน.....

แบบบันทึกความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
การถอดถุงเท้า

คำชี้แจง ให้ผู้สอนให้คะแนนตามความสามารถของผู้เรียน

ที่	ชื่อ-สกุล	คะแนนที่ได้	หมายเหตุ

ผู้บันทึก นายอิทธิพัทธ์ น้อยภูธร
วันที่บันทึก.....

แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

การสวมถุงเท้า

คำชี้แจง

1. ผู้สอนประเมินผู้เรียนโดยนำชุดกิจกรรมกล่องงานการสวมถุงเท้าให้ผู้เรียนปฏิบัติภายในเวลา 5 นาที
2. ผู้สอนคอยสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติการสวมถุงเท้าของผู้เรียน และคอยแนะนำ ช่วยเหลือผู้เรียนเมื่อจำเป็น
3. ผู้สอนให้คะแนนตามวิธีการให้คะแนนที่กำหนดไว้

วิธีการให้คะแนน

ระดับคะแนน ที่ได้	พฤติกรรมที่พึงประสงค์
ระดับ 1 คะแนน	ทำไม่ได้หรือไม่ทำ คือ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนไม่ยอมปฏิบัติหรือทำไม่ได้ผู้สอนกระตุ้นเตือนทั้งทางกาย ท่าทางและวาจาแล้วผู้เรียนไม่ทำหรือไม่สามารถทำได้ตามเวลาที่กำหนด
ระดับ 2 คะแนน	ทำได้โดยกระตุ้นเตือนทางกาย ท่าทางและวาจา คือ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนไม่ยอมปฏิบัติหรือทำไม่ได้ผู้สอนคอยช่วยเหลือโดยการจับมือผู้เรียนทำ ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง บอกให้ทำ ให้คำแนะนำช่วยเหลือหรือให้กำลังใจผู้เรียน
ระดับ 3 คะแนน	ทำได้โดยกระตุ้นเตือนทางวาจา คือ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนไม่ยอมปฏิบัติหรือทำไม่ได้ผู้สอนคอยช่วยเหลือโดยการ ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง บอกให้ทำ ให้คำแนะนำช่วยเหลือหรือให้กำลังใจผู้เรียน
ระดับ 4 คะแนน	ทำได้โดยกระตุ้นเตือนทางวาจา คือ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนไม่ยอมปฏิบัติหรือทำไม่ได้ผู้สอนกระตุ้นเตือนโดยการบอกให้ทำ ให้คำแนะนำช่วยเหลือหรือให้กำลังใจผู้เรียน
ระดับ 5 คะแนน	ทำได้ด้วยตนเอง คือ เมื่อผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมผู้สอนไม่ต้องกระตุ้นเตือน และสามารถปฏิบัติได้ตามเวลาที่กำหนด

ผู้ประเมิน นายอิทธิพัทธ์ น้อยภูธร
วันที่ประเมิน.....

แบบบันทึกความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน
การสวมถุงเท้า

คำชี้แจง ให้ผู้สอนให้คะแนนตามความสามารถของผู้เรียน

ที่	ชื่อ-สกุล	คะแนนที่ได้	หมายเหตุ

ผู้บันทึก นายอิทธิพัทธ์ น้อยภูธร
วันที่บันทึก.....

ภาคผนวก ง

ผลการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ

ตาราง 7 ผลการประเมินชุดกิจกรรมกลองงาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน
ทักษะปฏิบัติของชิมพ์ซัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง
ในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนบกพร่องทางสติปัญญา

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
	1	2	3	4	5		
1. คำชี้แจงสำหรับผู้สอน							
1.1 องค์ประกอบของคำชี้แจงสำหรับผู้สอน มีความชัดเจน ครบถ้วนเพียงพอ	5	4	5	4	4	4.40	มาก
1.2 ขอบปฏิบัติการใช้ชุดกิจกรรมกลองงานเข้าใจ ง่าย ชัดเจน	5	4	5	4	4	4.40	มาก
เฉลี่ย						4.40	มาก
2. กลองงาน							
2.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์	5	4	5	4	4	4.40	มาก
2.2 สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน	5	5	5	4	4	4.60	มากที่สุด
2.3 เหมาะสมกับผู้เรียน	5	4	5	4	4	4.40	มาก
2.4 ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถ ในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน	5	5	4	4	5	4.60	มากที่สุด
2.5 ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและปฏิบัติกิจกรรมได้ เร็วขึ้น	5	5	4	5	4	4.60	มากที่สุด
เฉลี่ย						4.52	มากที่สุด
3. แผนการสอนเฉพาะบุคคล							
3.1 จุดประสงค์มีความชัดเจน สอดคล้องกับ เนื้อหา และมีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุผล	5	5	5	4	4	4.60	มากที่สุด
3. แผนการสอนเฉพาะบุคคล							
3.2 กิจกรรมการเรียนการสอนสร้างความสนใจ ลำดับขั้นตอนจากง่ายไปหายาก เหมาะสมกับ ผู้เรียน	5	5	5	4	4	4.60	มากที่สุด
3.3 เทคนิควิธีการสอนเหมาะสมกับผู้เรียน	5	4	4	5	4	4.40	มาก
3.4 สื่อการเรียนการสอนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ เนื้อหาได้เร็วขึ้น และมีความสามารถ ตามจุดประสงค์	5	4	5	5	4	4.60	มากที่สุด

ตาราง 7 (ต่อ)

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
	1	2	3	4	5		
3.5 การวัดและประเมินผลครอบคลุมตามจุดประสงค์ เน้นการประเมินตามสภาพจริง	5	5	5	5	4	4.80	มากที่สุด
3.6 รูปแบบบันทึกการสอนมีความชัดเจนเข้าใจง่าย	5	5	4	5	4	4.60	มากที่สุด
เฉลี่ย						4.60	มากที่สุด
4. แบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน							
4.1 องค์ประกอบของคำชี้แจงมีความชัดเจนเข้าใจง่าย	5	4	5	5	4	4.60	มากที่สุด
4.2 เกณฑ์การให้คะแนนชัดเจน เข้าใจง่าย	5	5	4	5	4	4.60	มากที่สุด
เฉลี่ย						4.60	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย						4.53	มากที่สุด

ตาราง 8 ผลการประเมินแบบประเมินความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					ค่าเฉลี่ย	ระดับความคิดเห็น
	1	2	3	4	5		
1. คำชี้แจง							
1.1 มีความชัดเจน ครบถ้วนเพียงพอ	5	4	5	4	4	4.40	มาก
1.2 ใช้ภาษาที่เหมาะสม เข้าใจง่าย	5	5	5	4	4	4.60	มากที่สุด
เฉลี่ย						4.50	มาก
2. วิธีการให้คะแนน							
2.1 สอดคล้องกับความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันที่ต้องการวัดและประเมินผล	5	5	5	5	4	4.80	มากที่สุด
2.2 เกณฑ์และวิธีการให้คะแนนมีความชัดเจน เข้าใจง่าย	5	5	4	5	4	4.60	มากที่สุด
2.3 สามารถนำไปปฏิบัติการวัดและประเมินผลได้ตรงตามสภาพจริง	5	5	5	5	4	4.80	มากที่สุด
2.4 ช่วยให้ผู้ประเมินเข้าใจและประเมินให้คะแนนได้เร็วขึ้น	5	5	5	4	4	4.60	มากที่สุด
เฉลี่ย						4.70	มากที่สุด
3. บันทึกคะแนน							
3.1 ครอบคลุม เนื้อหาครบถ้วน	5	5	5	4	4	4.60	มากที่สุด
3.2 ชัดเจน เข้าใจง่าย	5	5	4	4	4	4.40	มาก
เฉลี่ย						4.50	มาก
รวมเฉลี่ย						4.56	มากที่สุด

ภาคผนวก จ

การทดสอบสถิตินอนพาราเมตริก Wilcoxon Sign Rank Test

ตาราง 9 การทดสอบสถิตินอนพาราเมตริก Wilcoxon Sign Rank Test

คนที่	คะแนนหลังฝึก	คะแนนก่อนฝึก	ผลต่าง (D) (หลังฝึก-ก่อนฝึก)	อันดับขนาด ผลต่าง	อันดับผลต่าง (สำหรับใช้ คำนวณ)
1	26	15	+11	1	2.5
2	29	17	+12	5	5
3	29	18	+11	1	2.5
4	29	18	+11	1	2.5
5	22	11	+11	1	2.5

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายอิทธิพัทธ์ น้อยภูธร
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 23 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2529
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 60 หมู่ 1 บ้านท่าสาคู ตำบลดงบัง อำเภอบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ 38220
ตำแหน่งปัจจุบัน	ครู
สถานที่ทำงาน	ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2547	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเซกา อำเภอเซกา จังหวัดบึงกาฬ 38150
พ.ศ. 2552	ปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏ บ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2556	ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู สาขาวิชาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
พ.ศ. 2563	ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2553	ครู โรงเรียนนราทร (เครือข่ายทอเล็ก)
พ.ศ. 2559	ครู ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดนครพนม